

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 951

9. SRPNJA 2021. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Eksproprijacija zemlje u Hrtkovcima

Njive u bescijenje

SADRŽAJ

8

Politička zastupljenost nacionalnih manjina (II.)
Samo za najbrojnije

10

Milan Cindrić o preseljenju iz Kukujevaca u Hrvatsku
Rok za iseljenje od 48 sati

12

Dr. sc. Milan Bošnjak, Središnji državni ured za Hrvate izvan RH
Stare vrijednosti uobličiti u nove forme

31

Godišnja skupština HKC-a
Bunjevačko kolo iz Subotice
Lazar Cvijin ponovno izabran za predsjednika

32

In memoriam Bela Duranci (1931. – 2021.)
Odlazak velikog povjesničara umjetnosti

34

Subotička biskupija
Nove službe svećenika

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stanić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Ivana Petrekanić Sič

(koordinatorka dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Zvonko Sarić

(novinar)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Birograf Comp DOO, Zemun

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Netko dobija, a netko gubi

Izgradnja prometne infrastrukture dio je zacrtanog programa Vlade Srbije nazvanog *Srbija 2025*. U tom investicijskom zamahu na red je došla i Vojvodina, koja bi u narednih nekoliko godina (barem je tako planirano) trebala dobiti dvije autoceste. Jednu koja će povezati mađarsku i rumunjsku granicu i drugu koja treba biti veza Srijema s Mačvom, zapadnom Srbijom i Bosnom. Tko bi imao što protiv umjesto klackati se kakvom starom cestom voziti modernom prometnicom, kao što i dolikuje XXI. stoljeću? Naravno, nitko. E, sad već bi se dalo diskutirati zašto te poslove rade Kinezi, Turci i Azerbajdžanci. Kao što bi se dalo diskutirati odakle nam novci za to i koliko će nas to na kraju koštati i zašto se kilometar autoceste plaća toliko i toliko milijuna (pa i desetke milijuna) eura.

Izgraditi cestu ne znači samo osigurati desetke, pa i stotine milijuna eura, odabrati one koji će ih graditi, prije toga uraditi projekte već i osigurati trasu, jer, jelte, cesta se ne gradi u zraku već na zemlji, a ta zemlja ima svoje vlasnike. Kako (valjda) nismo na Divljem zapadu, zemlja se od vlasnika ne otima već uzima zarad javnog interesa. Uz naknadu koju je država, ili oni koji za njen račun vrše eksproprijaciju, dužna platiti vlasnicima. Zakon kaže po cijeni koja ne može biti niža od tržišne. A baš oko te tržišne cijene često se razilaze interesi onih koji kupuju i onih koji su silom prilika prinuđeni prodati.

Posljednji je slučaj poljoprivrednika iz Hrtkovaca čije su se oranice našle baš tamo gdje treba proći nova cesta. Na stranu to što se paorima teško odvojiti i od grumena zemlje, na stranu što će to morati uraditi protiv svoje volje, na stranu to što su neki od njih u te oranice uložili podižući sustave za navodnjavanje; pod kapu im ne ide ponuđena cijena. Procijenili su: tri puta je niža od one realne, tržišne. I dok se putarski strojevi spremaju ući u kukuružišta, ne miruju ni poljoprivrednici, pa su neki od njih već angažirali odvjetnike i podnijeli tužbe. Realni su pa znaju strojeve neće moći zaustaviti, ali barem da im oduzeta zemlja, kada već tako mora, bude pristojnije plaćena.

Hrtkovčani su dobili ponudu na stol. Paori u okolici Sombora još su u iščekivanju. Niti znaju kuda će cesta ići, niti koliko će im ponuditi. Ali se zato već pitaju kako će s jedne na drugu stranu njive ako posred nje prođe ograđena cesta.

Z. V.

Online sjednica Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina

Sjednica Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina, održana 29. lipnja pod predsjedanjem Nacionalnog vijeća makedonske nacionalne manjine, a na kojoj je sudjelovao međunarodnik tajnik Hrvatskog nacionalnog vijeća **Darko Baštovanović**, bila je u znaku izmjena Zakona o javnom informiranju i medijima i izbora člana Republičkog vijeća za kulturu.

Svojedobno su u radnim skupinama, koje su odlučivale o izmjenama zakona, predstavnici nacionalnih vijeća imali po pet svojih članova, a sada se u njih imenuju samo dva člana – jedan kao punopravni, a drugi kao zamjenik. Prema riječima Baštovanovića, njihov je dogovor da se to kategorički treba odbiti.

»Smatramo, posebice kada su ovakve zakonske izmjene u pitanju, a imajući u vidu stanje u manjinskim medijima, da je neophodno da i predstavnici manjina budu u ovo uključeni. Za sada smo se dogovorili da ćemo to zahtijevati i da eventualno imamo dva člana plus dva zamjenika. Ukoliko država prihvati taj neki minimum od dva člana, naš je prijedlog da jedan bude predstavnik Nacionalnog vijeća mađarske nacionalne manjine, a drugi Bošnjačkog nacionalnog vijeća, plus njihova dva zamjenika. Jako nam je važno da u što većoj mjeri budemo uključeni«, ističe on, obrazlažući zbog čega su predloženi predstavnici upravo ove dvije nacionalne zajednice:

»Važno je da bude jedan predstavnik tradicionalne nacionalne manjine koja ima izgrađenu jasnu medijsku sliku,

infrastrukturu i kapacitete, a drugi da je predstavnik nove nacionalne manjine koja se još uvijek suočava s brojnim problemima, poput hrvatske nacionalne manjine«.

O važnosti uključenosti predstavnika nacionalnih manjina glede izmjena Zakona o javnom informiranju i medijima, Baštovanović, čiji je to ujedno bio i prijedlog, kaže:

»Kada se 2016. godine mijenjao o Zakon o elektroničkim medijima, došlo je do gašenja medija na manjinskim jezicima, što je za posljedicu imalo restrukturiranje programskih shema, brojna otpuštanja, čime su već i ovako naši mali kapaciteti dodatno bili oslabljeni. Pri tome, kompletnu priču oko izmjena tadašnjeg zakona vodio je civilni sektor (nezavisna novinarska udruženja), koji, prema našim saznanjima, opet pokušava progurati tu svoju priču jer smatra da su manjinski mediji pod izravnom kontrolom nacionalnih vijeća pa i politike, a s druge strane veliki broj projekata neovisnih produkcija izravno financiraju nacionalna vijeća. S tim mojim prijedlogom suglasili su se predstavnici svih 21 nacionalnih vijeća«.

Druga točka ove sjednice ticala se izbora člana republičkog Vijeća za kulturu, a kandidat HNV-a bio je **Darko Vuković**, za kojeg, ističe Baštovanović »smatramo da ima sve akademske reference. Međutim, tu je došlo do nekog, nazovimo ga, unutarnjeg dogovora, da njegova dva člana manjinskih vijeća budu predstavnik mađarske i makedonske nacionalne zajednice«.

I. P. S.

Očitovanje predsjednika DSHV-a u povodu nastavka revizionističkih procesa u Srbiji

Kao predsjednik jedine relevantne političke stranke hrvatskoga naroda u Republici Srbiji izražavam duboku zabrinutost u povodu nastavka revizionističkih procesa sudskim putem u Republici Srbiji. Rehabilitacija jednog od četničkih komandanata **Dragutina Keserovića** za nas je neprihvatljiva, a strahujemo da će izazvati osjećaj nesigurnosti kod građana Srbije koji pripadaju nacionalnim manjinama. Skandaloznost ovakve sudske odluke nalazimo u činjenici kako se radi o ratnom vođi koji je surađivao s ostalim fašističkim snagama u tadašnjoj okupiranoj Srbiji, koji je nakon rata osuđen i zbog suradnje s **Milanom Nedićem**, predsjednikom kvinslinške vlade Srbije i jednim od arhitekata holokausta u okupiranoj Srbiji.

Podsjetit ćemo kako je rehabilitacija Dragutina Keserovića samo nastavak revizionističkih procesa koji u Srbiji traju, a za Hrvate u Srbiji oni izazivaju osjećaj straha i nelagode. Podsjetit ćemo javnost kako je jedan od najozloglašenijih četničkih vođa **Momčilo Đujić** u Zemu nu nedavno dobio ulicu koja se nekada zvala Prvomajska. Osim što se radi o osvjedočenim suradnicima okupatora, ovaj posljednji se istaknuo i po činjenju zločina nad Hrvatima. Reći

ćemo i to da po školskim programima učenici koji dolaze iz manjinskih zajednica uče o antifašizmu četničkoga pokreta, što je za nas više nego prijeporno. Uvjereni smo kako ovakve odluke izazivaju i zgražavanje svih onih pripadnika srpskoga naroda čiji su se pretci borili kao pripadnici Narodnooslobodilačkoga pokreta i koji su dali velike žrtve u borbi protiv fašizma.

Zastupnik Hrvatskog sabora Veljko Kajtazi posjetio HNV i DSHV

Hrvatsko nacionalno vijeće je 7. srpnja posjetio zastupnik Hrvatskog sabora **Veljko Kajtazi** gdje se sastao s predsjednikom Izvršnog odbora HNV-a **Lazarom Cvijinom**, članicom IO HNV-a **Margaretom Uršal** i međunarodnim tajnikom **Darkom Baštovanovićem**.

Veljko Kajtazi u aktualnom sazivu Hrvatskog sabora, već u četvrtom mandatu, zastupa interese dvanaest na-

cionalnih manjina (austrijske, bugarske, njemačke, poljske, romske, rumunjske, rusinske, ruske, ukrajinske, turske, vlaške i židovske) i član je Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. Aktivno se bavi i romskim pitanjima u Hrvatskoj.

Kajtazi je rekao kako je njegov posjet Subotici u sklopu međunarodne kulturne suradnje s romskom nacionalnom manjinom u Srbiji, ali je želio posjetiti i Hrvatsko nacionalno vijeće kako bi razmotrili mogućnosti suradnje u budućnosti.

Na pitanje kako se kao pripadnik manjine osjeća u Hrvatskoj i koju razinu prava uživaju Kajtazi je rekao: »Naš ustavni zakon je jedan od najboljih u Europi, među ostalim zato što imamo osam saborskih zastupnika koji zastupaju interese manjina, kroz rezervirana mjesta. Imamo i dva vladina ureda koji izvrsno funkcioniraju: Savjet za nacionalne manjine, kojemu je na čelu pripad-

nik židovske zajednice **Aleksandar Tolnauer** i Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina kojemu je na čelu pripadnik romske zajednice **Alen Tahiri**. Imamo iz srpske nacionalne manjine potpredsjednika Vlade, nekoliko državnih tajnika, ravnatelje, što sve govori da su u Hrvatskoj nacionalne manjine ne dobro, nego odlično zastupljene. Vlada **Andreja Plenkovića**, koja je donijela operativni plan za nacionalne manjine odlično funkcionira i imamo i u proračunu određena sredstva za njegovu realizaciju što samo po sebi pokazuje da imamo veliku podršku Vlade i svih ostalih u Hrvatskoj«.

Lazar Cvijin je rekao kako bi i Hrvati željeli ostvariti bar dio onih prava koja imaju pripadnici nacionalnih manjina u Hrvatskoj i nastoje ostvariti kontakte sa svim razinama vlasti u Srbiji kako bi došli i do nekih pomaka. »Na žalost samo u nekim područjima je došlo do određenih pomaka, a u onim najbitnijim stvari su na početku i nema nekih naznaka kada i na koji način će se to rješavati do kraja«.

Kajtazi je posjetio i Demokratski savez Hrvata u Vojvodini u sjedištu stranke u Subotici i razgovarao o pitanjima vezanim uz političko predstavljanje manjina s predsjednikom **Tomislavom Žigmanovim**.

»Upoznali smo narodnog zastupnika Veljka Kajtazija s društveno-političkim prilikama hrvatske zajednice u Republici Srbiji i iskazali zamoblu da prenese riječi zahvale Vladi Republike Hrvatske, većini koju on podržava. Ukazali smo mu na brojne izazove s kojima se suočava hrvatska zajednica, a kao politička stranka naravno da je najviše bilo riječi o problemima i izazovima koje imamo u političkoj participaciji. Za razliku od Hrvatske, ovdje nacionalne manjine nemaju garantirane mandate što onda uvelike usložnjava i političku subjektivnost hrvatske zajednice u Srbiji, dodatno otežava artikulaciju interesa i na koncu se slabije ostvaruju ciljevi koje smo donijeli. U svakom slučaju, bio je jedan koristan sastanak, radujemo se što je narodni zastupnik prepoznao potrebu da prilikom boravka u Srbiji posjeti i ovdašnju političku stranku Hrvata i vjerujemo da će informacije koje je ovdje dobio biti u funkciji jednog svestranijeg i kvalitetnijeg sagledavanja našeg ukupnog društvenog položaja«, istaknuo je Žigmanov.

J. D.

DSHV kao dosljedno proeuropski orijentirana stranka smatra kako vlast u jednom suvremenom društvu koje se poziva na postulate antifašizma ne smije sebi dopuštati »koketiranje« s bilo kojom ideologijom koja se navezuje na fašizam. Podsjećamo i da je sama Europska unija ukorijenjena na antifašizmu te da Srbija, koja kani postati članicom velike europske obitelji država, mora napraviti ozbiljan otklon od revizije povijesti. Mi kao stranka hrvatske zajednice u Republici Srbiji nikada nećemo pristati na ova-

kve poglede na povijest, jer to vrijeđa žrtve kako svih naših sunarodnjaka tako i naše sugrađane drugih nacionalnosti koji su stradali zbog četničke ideologije. Na koncu ćemo reći da govoriti o ovakvim društvenim devijacijama nije samo naše pravo nego i obveza kao punopravnih i ravnopravnih građana Republike Srbije, koje ovakve odluke duboko vrijeđaju i izazivaju osjećaj straha i nesigurnosti.

Tomislav Žigmanov, predsjednik

Eksproprijacija zemlje u Hrtkovcima

NJIVE u bescijenje

Bez odgovora

Na adresu *Koridori Srbije* poslali smo dopis s pitanjima vezanim za temu eksproprijacije zemljišta u Hrtkovcima. Do zaključenja našeg tjednika odgovor nismo dobili.

Mještani srijemskih sela sa zadovoljstvom su dočekali vijest o izgradnji autoceste i brze prometnice. Rasteretit će promet osobnih i teretnih vozila koji sada svakodnevno prolaze kroz njihova mjesta. No, problem je nastao prilikom eksproprijacije zemljišta u Hrtkovcima. Naime, oko 30 poljoprivrednika iz tog mjesta morat će ustupiti više od 350 hektara zemlje *Koridorima Srbije*, jer će državna cesta prolaziti preko njihovih njiva. Kažu, to nije sporno, ali je problem ponuđena cijena: 82 dinara po četvornom metru, koja je prema njihovim riječima, tri puta niža od tržišne.

»Jednu od mojih njiva siječe trasa od ceste. To nije problem. Sporna je cijena koja nam se nudi. Većina poljoprivrednika iz sela koji imaju zemlju pored ceste gdje će se graditi prometnica angažirali su odvjetnike i pokrenuli sudski spor, jer ima pojedinaca kojima se oduzimaju i mnogo veće površine. Mještani Kuzmina imaju zemlju bolje kvalitete, prve i druge klase i njima je kada se počela graditi autocesta bila ponuđena odgovarajuća cijena. Kod nas je zemljište treće i četvrte klase. Ne nadamo se

cijeni koju su ponudili zemljoradnicima iz Kuzmina, ali ne pristajemo na dvostruko manju cijenu od tržišne, koliko nam sada nude. Ono što želimo jest razumna cijena za zemlju od koje živi većina mještana. Očekujem da ćemo postići dogovor, da ćemo uspjeti dobiti odgovarajuću cijenu, te da će ovaj problem biti riješen«, kaže **Karlo Pač** iz Hrtkovaca.

Borba na sudu

Jedan od zemljoradnika iz Hrtkovaca, koji se nije htio predstaviti, mora ustupiti 40 od ukupno 120 ari zemlje, koliko posjeduje pored ceste gdje će se uskoro graditi prometnica. Kaže da mu je to najplodnija njiva, te ne pristaje ustupiti je za cijenu koja mu se nudi.

Oko 30 poljoprivrednika iz Hrtkovaca morat će ustupiti više od 350 hektara zemlje Koridorima Srbije, jer će državna cesta Ruma – Šabac – Loznica prolaziti preko njihovih njiva. Problem je nastao kada je Hrtkovčanima ponuđeno 82 dinara po četvornom metru, koja je prema njihovim riječima tri puta niža od tržišne cijene

»Naknada je sramotna. To je najveći problem. Cijena od 82 dinara za četvorni metar je veoma niska. Cijela njiva će mi biti uništena i rasparčana, budući da će s jedne strane autoceste ostati 20, a s druge oko 80 ari zemlje. Ako je u Kuzminu, Bosutu i Sremskoj Rači, kada je počela izgradnja autoceste, zemljoradnicima isplaćeno 400 dinara za četvorni metar, smatramo da i mi zemljoradnici u Hrtkovcima zaslužujemo biti odgovarajuće isplaćeni. Za svoja prava ćemo se boriti na sudu. Do sada su održana dva ročišta na kojima su *Koridori Srbije* ponudili cijenu od 82 dinara. Mi smo to odbili. Čekamo treće ročište i bit će onako kako sud odluči. Spremni smo prodati zemlju, ali za poštenu naknadu. Da sam ranije znao da će ovako biti, prodao bih zemlju po cijeni od 8.000 eura po jutru. Po sadašnjoj ponudi cijena će biti manja od 4.000 eura po jutru. Kako će se završiti sudski postupak, vidjet ćemo. Ono što znamo jeste da za mjesec dana počinje izgradnja autoceste preko naših polja koja se nalaze po red puta koji vodi od Hrtkovaca ka Nikincima i ka Buđanovcima«, ističe ovaj mještatin Hrtkovaca.

Cesta od 76 kilometara

Radovi na izgradnji ceste Ruma – Šabac – Loznica, počeli su u prosincu 2019. godine. Izgradnja autoceste Ruma – Šabac (21,14 kilometara) i brze prometnice Šabac – Loznica (54,58 kilometara) jedan je od prioriternih projekata Vlade Srbije u cestovnom prijevozu. Ta prometnica je važna za razvoj i povezivanje Srijema, Mačve, zapadne Srbije i Vojvodine, ali i zbog povezivanja tog dijela Srbije s BiH. Radovi su počeli kod Šapca, gdje se trenutno radi na gradnji velikog i modernog mosta na Savi. Trasa buduće državne ceste I-B reda je utvrđena na osnovu generalnog projekta, plana područja posebne svrhe i usuglašavanja s predstavnicima lokalne samouprave. Nositelj projekta je Ministarstvo građevinarstva, prometa i infrastrukture, a za privremeno vršenje nadzora zaduženi su *Koridori Srbije* a.d. Ukupna vrijednost radova je 467,5 milijuna eura, a glavni izvođač je azerbajdžanska kompanija *Azvirt*. Prema najavama državnih zvaničnika, autocesta Ruma – Šabac trebala bi biti završena do listopada 2023. godine, a brza prometnica od Šapca do Loznice do 2024. godine.

Oranice – život Srijema

I dio crkvene zemlje biti će ustupljen za izgradnju prometnice.

»Crkvenog zemljišta ima osam jutara. Nešto više od jednog ara država će nam oduzeti ali imamo sreće, jer je to zemlja uz kanal i nije velika šteta kao što je to slučaj kod drugih. Mislim da je cijena koju nude mala, ali očekujemo da će se postići dvostruko veća cijena, koliko realno i vrijedi. Većina mještana iz Hrtkovaca se bavi poljoprivredom. Nitko od njih tu zemlju nije htio prodati, jer je to njihova djedovina i očevina. S obzirom da je ovo poljoprivredni kraj, svi su željeli nastaviti s poljoprivredom. Poslije eksproprijacije zemlje će biti manje i ostat će rasparčani komadi jer će je sjeći autocesta. Neki od mještana će je pokušati prodati i kupiti zemlju na drugom mjestu. Srijemci vole zemlju. Već desetljećima se oni bave poljoprivredom i oni bez zemlje ne mogu zamisliti život. Oštećeni su, jer će imati manje kvalitetne zemlje za obradu, a oni uglavnom od zemlje žive«, ističe hrtkovački župnik **Ivica Živković**, dodajući da se usprkos svemu nada da će uz pomoć odvjetnika zemljoradnici iz Hrtkovaca uspjeti riješiti ovaj problem, te da će uspjeti dogovoriti veću cijenu; barem dvostruko veću od one koja je ponuđena na drugom sudskom ročištu.

Na kraju razgovora naši sugovornici također navode da bi bilo korektno da im je umjesto novca, u zamjenu za njihovu zemlju, bila ponuđena državna zemlja. Kako ističu, većina bi se prije složila s tim, nego s niskom cijenom koja im je trenutno ponuđena.

S. D.

Politička zastupljenost nacionalnih manjina (II.)

Samo za najbrojnije

Sve dosadašnje izmjene izbornih zakona nisu stvorile takve izborne uvjete da predstavnici svih nacionalnih manjina budu zaista zastupljeni na svim razinama * Za kandidiranje manjinske izborne liste zahtijeva se 10.000 potpisa što najveći broj manjinskih stranaka ne može ispuniti * Mjere usvojene 2020. godine koje podrazumijevaju prirodni prag s umanjenim količnikom su pridonijele porastu broja predstavnika političkih partija mađarske, bošnjačke i albanske manjine

Ustav Srbije garantira nacionalnim manjinama ravnopravnost u vođenju javnih poslova, zastupljenost predstavnika nacionalnih manjina u Narodnoj skupštini, kao i razmjernu zastupljenost u pokrajinskoj i lokalnim skupštinama tamo gdje žive pripadnici nacionalnih manjina. Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina pak predviđa da »Republika Srbija osigura uvjete za efikasno sudjelovanje pripadnika nacionalnih manjina u političkom životu, zastupljenost predstavnika nacionalnih manjina u Narodnoj skupštini i razmjernu zastupljenost nacionalnih manjina u skupštinama autonomnih pokrajina i jedinicama lokalne samouprave, u skladu sa zakonom«.

Međutim, podaci govore da se ove garancije i principi ne ostvaruju u realnosti i da sve dosadašnje izmjene izbornih zakona nisu stvorile takve izborne uvjete da predstavnici svih nacionalnih manjina budu zaista zastupljeni na svim razinama. Kako se u Srbiji izborni sustav mijenjao u posljednjih 30 godina i kako je to utjecalo na zastupljenost manjina u predstavničkim institucijama u Srbiji analizirala je doc. dr. sc. **Jelena Lončar** s Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Beogradu u radu pod nazivom »Politička zastupljenost nacionalnih manjina u predstavničkim institucijama: preporuke za izmenu izbornog zakonodavstva«. U ovome nastavku pogledajmo podatke koji govore o zastupljenosti manjina u predstavničkim tijelima od početka tranzicije 1990. u Srbiji do danas.

Kome pogoduju zakoni?

Na temelju analize sudjelovanja i osvajanja mandata na parlamentarnim izborima u Srbiji od 1990. do danas dr. sc. Lončar je, među ostalim, zaključila »da postoji velika etnička mobilizacija, odnosno zainteresiranost manjinskih stranaka da sudjeluju na izborima na republičkom nivou (na svakim izborima prisutne su političke stranke 5-6 nacionalnih manjina i do sada su političke stranke 11 nacionalnih manjina bar jednom sudjelovale na parlamentarnim izborima).

Međutim, postoje velike razlike između političkih partija brojnijih nacionalnih manjina (albanske, bošnjačke i mađarske) koje uspijevaju ući u parlament i malobrojni-

jih, ostalih manjina koje to ne uspijevaju. Među faktorima koji onemogućavaju malobrojnije manjine da sudjeluju na izborima dr. sc. Lončar navodi da se »za kandidiranje manjinske izborne liste zahtijeva 10.000 potpisa, koliko je potrebno i građanskim i većinskim strankama. Najveći broj manjinskih stranaka ovo ne može ispuniti«.

Među malobrojnijim nacionalnim manjinama je i hrvatska nacionalna manjina i političke stranke koje su zastupale njihove interese su »tijekom 1990-ih godina redovito sudjelovale na izborima, ali su se nakon promjena izbornih zakona od 2000. godine i nedovoljnih institucionalnih poticaja nakon 2000. godine opredijelile za podršku većinskoj stranci umjesto samostalnog izlaska na izbore«. Kandidiranjem na listi Demokratske stranke, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini je uspio ući u parlament i imao je svog zastupnika u parlamentu od 2007. do 2014. (**Petar Kunčić**) i od 2016. do 2020. (**Tomislav Žigmanov**).

S druge strane, postojeća zakonska rješenja, koja nisu omogućila malobrojnijim manjinama sudjelovanje u predstavničkim tijelima, pridonijela su zloupotrebama manjinskih prava kroz registriranje stranaka kao manjinskih iako to nisu.

Bez manjina u parlamentu 2000. i 2003.

Dr. sc. Lončar zaključuje i da »s izuzetkom izbora 2000. i 2003. godine, izmjene izbornog sustava nisu imale značajno drugačije posljedice u pogledu sudjelovanja manjinskih partija na izborima«.

Manjinske partije su 2000. i 2003. bile demotivirane za izlazak na izbore, jer je kombinacija proporcionalnog izbornog sustava s jednom izbornom jedinicom i visokog izbornog praga od 5% najnepovoljnije djelovala na političku participaciju manjinskih partija, jer taj prag nisu mogli prijeći zbog svoje niske zastupljenosti u ukupnom stanovništvu. Zbog toga su se 2000. godine manjinske partije priključile listi Demokratske opozicije Srbije (Savez vojvođanskih Mađara, Demokratska zajednica vojvođanskih Mađara, Sandžačka demokratska partija, Demohrišćanski i evropski pokret, Građanski pokret vojvođanskih Mađara, Hrvatski narodni savez i Demokratski savez Hrvata u Vojvodini).

Na izborima 2003. godine se 15 nacionalno-manjinskih i regionalnih političkih stranaka udružilo u regionalno-manjinsku koaliciju »Zajedno za toleranciju – Čanak-Kasza-Ljajić«, među njima tri mađarske, tri bošnjačke, dvije hrvatske, jedna romska i jedna bugarska manjinska stranka. Međutim, lista je osvojila tek 4,2% glasova, što je bilo nedovoljno da prijeđu izborni prag od 5%.

Nakon neuspjeha ove koalicije, promijenjen je izborni zakon kako bi se ubuduće omogućilo sudjelovanje nacionalnih manjina u predstavničkim institucijama.

Međuetnička manjinska koalicija pojavljuje se ponovo 2012. godine kada se formira koalicija pet manjinskih stranaka pod nazivom »Sve zajedno: BDZ, GSM, DZH, Slovačka stranka – Emir Elfić«. Ova koalicija uspijeva prijeći prirodni izborni prag i osvaja jedno zastupničko mjesto. Na naredne izbore izlaze dvije takve liste: »Lista nacionalnih zajednica – BDZ, MPSZ, DZH, MRM, MEP – Emir Elfić« i »Koalicija građana svih naroda i narodnosti«, ali ovoga puta bez uspjeha.

Indeks reprezentacije

Rezultati svih proteklih izbora potvrđuju da izborni uvjeti omogućavaju zastupljenost jedino najbrojnijim manjinama. Pokazalo se i da najbrojnijim manjinama više odgovara veći broj izbornih jedinica, a da se snižavanjem prirodnog praga uspješno ispravljaju nedostaci jedne velike izborne jedinice.

Rezultati su pokazali i da su manjinske stranke, kada su pokušale kandidirati više izbornih lista, bile »kažnjene« manjim brojem ili gubljenjem mjesta u parlamentu (izuzetak su bošnjačke stranke).

Za analizu utjecaja izbornog sustava na izborne rezultate manjinskih partija najkorisnije je pogledati indeks reprezentacije, navodi dr. sc. Lončar. Indeksom reprezentacije se može utvrditi proporcionalnost manjinskog predstavljanja (predstavlja razmjeru između postotka

osvojenih mandata i postotka nacionalne manjine u ukupnoj populaciji). Računa se dijeljenjem postotka manjinskih predstavnika u predstavničkom tijelu s postotkom pripadnika dane nacionalne manjine u ukupnom stanovništvu. Indeks 0 govori da manjina uopće nije predstavljena, dok indeks 1 ukazuje na potpunu proporcionalnost etničke slike parlamenta i društva. Sve ispod 1 ukazuje na potpredstavljenost.

Indeks reprezentacije pokazuje da je sve do 2020. godine najbliže potpunoj proporcionalnosti bila jedino albanska nacionalna manjina nakon izbora 2014. godine kada je Partija za demokratsko djelovanje osvojila dva zastupnička mandata. Osim 1990. i 1992. godine, kada je mađarska nacionalna manjina bila zastupljena u parlamentu skoro proporcionalno svom udjelu u stanovništvu, od 1993. godine je njeno prisustvo u parlamentu u prosjeku dvostruko manje od njenog udjela u društvu. Slična je situacija i s Bošnjacima i Albancima. Bošnjaci se tek 2016. godine približavaju značajnijoj vidljivosti u parlamentu.

Podaci govore da sve do 2020. godine u Srbiji izborni sustav, čak i nakon usvajanja afirmativnih mjera 2004., nije omogućavao značajniju vidljivost nijedne nacionalne manjine u parlamentu.

Mjere usvojene 2020. godine koje podrazumijevaju prirodni prag s umanjenim količnikom su pridonijele porastu broja predstavnika političkih partija mađarske, bošnjačke i albanske manjine. Na izborima je sudjelovala i politička partija ruske nacionalne manjine koja nije prešla cenzus, kao i partija makedonske nacionalne manjine DPM koja je bila dio koalicije s bošnjačkom SPP, ali su skupštinski mandati dodijeljeni samo SPP. DSHV je sudjelovao na izborima u koaliciji Vojvođanski front, ali ova koalicija, za koju je važio cenzus od 3%, nije uspjela osvojiti niti jedan mandat. Partije ostalih nacionalnih manjina nisu sudjelovale na izborima.

J. D.

Potpis: Broj mandata koje osvajaju političke stranke nacionalnih manjina na parlamentarnim izborima u Srbiji

	1990.	1992.	1993.	1997.	2000.	2003.	2007.	2008.	2012.	2014.	2016.	2020.
Albanci	1		2	1			1	1	1	2	1	3
Bošnjaci	4	1		3			2	2	3	3	4	7
Hrvati	1											
Mađari	8	9	5	4			3	4	5	6	4	9
Romi							2					

Potpis: Indeks reprezentacije nacionalnih manjina u Srbiji

Indeks reprezentacije	1990.	1992.	1993.	1997.	2000.	2003.	2007.	2008.	2012.	2014.	2016.	2020.
Mađari	0,73	0,83	0,46	0,36			0,31	0,41	0,57	0,68	0,45	1,02
Bošnjaci	0,66			0,52			0,44	0,44	0,60	0,59	0,80	1,39
Albanci	0,40		0,80	0,40			0,49	0,49	0,49	0,98	0,49	1,46
Hrvati	0,32											
Romi							0,56					

Izvor: Jelena Lončar, »Politička zastupljenost nacionalnih manjina u predstavničkim institucijama: preporuke za izmjenu izbornog zakonodavstva«

Milan Cindrić o preseljenju iz Kukujevaca u Hrvatsku

ROK za iseljenje od 48 SATI

»Studen 1991. godine, kada sam pretučen i protjeran, ostat će jedina tamna mrlja iz mog života u selu. Nakon strašnog zlostavljanja dobio sam rok od 48 sati da se iselim ili ću biti likvidiran. Rečeno mi je ako odem, ostavit ću roditelje i braću da žive u miru. Pod tom prijetnjom sam otišao, da bih ih spasio«, kaže Cindrić

Milan Cindrić je jedan od nekadašnjih mještana Kukujevaca, najzapadnijeg naselja u Srijemu nekada naseljenim većinskim hrvatskim stanovništvom, koji je poput svojih sunarodnjaka prisilno morao napustiti svoje selo ratnih devedesetih godina. Sa sjetom se danas prisjeća svog djetinjstva provedenog u Srijemu, a s gorčinom i tugom na dane kada je morao napustiti svoj rodni kraj i utočište pronaći u Hrvatskoj.

Tamna mrlja u sjećanju

Cindrić je s obitelji živio u Kukujevcima sve do 18. studenog 1991. godine, kada je bio prisiljen napustiti svoje selo. Danas živi kod Virovitice.

»Rođen sam u Kukujevcima 1964. godine. Nakon osnovne škole, upisujem srednju ekonomsku u Šidu. Radio sam više od sedam godina kao skladištar u kooperaciji *Kukujevci*. Kao i svi ostali koji su morali napustiti svoje mjesto, iz rodnog zavičaja nosim lijepe uspomene: puno prijatelja, školskih kolega, ljubavi prema selu. Volio sam nogomet i naš nogometni klub. Bio sam vatrogasac i sa zadovoljstvom sam pratio nastupe KUD-a *Vatroslav Lisinski* iz sela. Uživao sam i u ljepotama Fruške gore gdje je tata imao vinograd i zasade voća. Kao i svi ostali na selu, radili smo zemlju, a ja sam bio i zaposlen. Nakon četiri godina gradnje, 1991. napravio sam kuću i tri mjeseca prije protjerivanja u nju se i uselio«, priča Cindrić.

Svoj rodni kraj pamti po mnogim lijepim stvarima.

»Ali, nažalost, studen 1991. godine kada sam pretučen i protjeran, ostat će jedina tamna mrlja iz mog života u selu. Nakon strašnog zlostavljanja dobio sam rok od 48 sati da se iselim ili ću biti likvidiran. Rečeno mi je ako odem, ostavit ću roditelje i braću da žive u miru. Pod tom prijetnjom sam otišao, da bih ih spasio«, kaže Cindrić.

 Milan Cindrić iz mlađih dana u Kukujevcima

Razdoblje adaptacije

Preselio se i zamijenio kuću u malom selu kod Virovitice 1992. godine.

»Naravno, i ovaj dio života ostat će u lošem sjećanju. Nerazumijevanje i pozorenje prema nama doseljenicima. Kroz vrijeme, svojim odnosom prema ljudima, i to se promijenilo na bolje. Bilo je teško dobiti posao. Sjećam se da sam imao diplomu iz Šida na kojoj je bio grb s 4 S. Gdje god sam se pojavio s njom, niti jedno poduzeće iz Virovitice me nije htjelo primiti. Prvi posao sam dobio 1994. godine, a druga dva zaposlenja u poduzećima sa sjedištem u Zagrebu kojima je trebao stručan, a ne podoban djelatnik«, ističe naš sugovornik.

Kako dalje navodi, trebalo je proći puno vremena da se ohrabri i ponovo posjeti svoj rodni kraj iako, kako kaže, nikada ništa loše nije napravio ni u Srbiji niti u Hrvatskoj. Kukujevcu je ponovo posjetio tek 2000. godine.

Obnova crkve kao nagrada za patnje

Godinama je Cindrić aktivni član Zavičajne kulturne udruge *Kukujevcu*. Također, jedan je od inicijatora obnove zavjetne kapele Gospe u polju u kukujevačkom ataru i jedan je od donatora kupole sa zlatnim križem koja je nedavno postavljena na župnu crkvu Presvetog Trojstva u Kukujevcima.

»U udruzi smo se organizirali najprije pomoći doseljenicima oko ishodovanja domovnice, pomoći oko ugovora o zamjeni imovine, a kasnije organiziranjem redovitih okupljanja Kukujevcana s ciljem čuvanja vlastitih običaja, kulture i jačanja veze s rodnom grudom. Crkva Presvetog Trojstva je naša duša i srce. Tako i meni. Ona je moje dostojanstvo, moja pripadnost katoličkoj vjeri. Vjerujem, isto tako i ostalim Kukujevcanima. Nikada, ali nikada, nećemo zaboraviti 2010. godinu i skup Kukujevcana u Suhopolju kod Virovitice. Tada se okupilo oko 400 Kukujevcana. Tada je župnik **Nikica Bošnjaković** prvi puta

stotinama lica Kukujevcana. Ta informacija župnika o obnovi crkve je bio melem na sve naše rane, na sva poniženja devedesetih, na progone koje smo prošli i najvažnije SVJETLO, NADA s neba Trojedinog Boga koji nam je poslao ovakvog župnika. Taj veliki dan: podizanje krovišta zvonika s novim križem, koji je popraćen izravnim snimanjem je vrhunac naših nadanja i stremljenja, koji je 30 godina nakon raseljavanja izazvao neviđene emocije i suze radosnice što nas je Svemoguću Bog nagradio za sve patnje koje smo podnijeli. Mi Kukujevcani smo tu da pomognemo našem župniku Bošnjakoviću koliko možemo«, navodi on, dodajući da nažalost osobno među malobrojnim Kukujevcanima koji su ostali nema nikog od rodbine, jer su svi protjerani, ali da s prijateljima ima kontakte te da se redovito viđaju tri do četiri puta godišnje, kada ode u Kukujevce.

Danas, nakon trideset godina od iseljenja Hrvata iz Kukujevaca, Cindrić kaže i poručuje:

»Volio bih da se ovo nikada nije dogodilo, ali nažalost jeste. Teška srca se čovjek prisjeća ove tragedije i progona 98 posto Hrvata iz Kukujevaca. Znam da je Hrvatima koji su ostali tamo živjeti, teško. Ali, hvala im. Oni su svjetlo na kukujevačkom tlu. Neka ih dragi Bog blagoslivlja, a mi Kukujevcani iz Hrvatske koji smo ih podupirali do sad, kao i župnika Bošnjakovića, podupirat ćemo ih i u budućnosti koliko god budemo mogli i koliko nam svemoguću Bog da zdravlja«, završava svoju priču Milan Cindrić.

S. D.

Nepodobni građani

U projektu *Nepodobni građani*, koji je realizirao Vojvođanski građanski centar, Milan Cindrić je svjedočio o svojim iskustvima, točnije o protjerivanju iz Kukujevaca.

»Iskreno priznanje svima koji su radili na tom projektu, ali moramo biti svjesni da će proći još vremena da se shvati u cijelosti tragedija Hrvata u Srijemu. Tek ta nova svijest o tragediji će biti preduvjet da se to više ne ponovi«, ističe Cindrić.

iznio ideju o obnovi naše crkve. Taj trenutak kada nam je na video zidu prikazao zapušteno i devastirano stanje crkve, te predstavio što je do tada napravio s obnovama crkava po drugim selima, ostao nam je svima u sjećanju. Prvo je zavladao muk, oduševljenje i suze radosnice na

Dr. sc. Milan Bošnjak, Središnji državni ured za Hrvate izvan RH

Stare vrijednosti uobličiti u nove forme

Posebni iskorak hrvatska Vlada poduzela je 2018. i nastavila sljedećih godina davanjem potpore strateškim projektima hrvatske nacionalne manjine

* Sazrelo je vrijeme za osnivanje instituta koji bi svojim sustavim djelovanjem brinuo o promociji hrvatskoga jezika i kulture izvan Lijepe naše
* Količina samokritike i kritizerstva u hrvatskom javnom prostoru po mome je sudu zabrinjavajuća

Dr. sc. **Milan Bošnjak** hrvatski je književnik, publicist, kulturni i javni djelatnik, a pripadnici hrvatske manjine koja živi u dvanaest europskih država poznaju ga, prije svega, kao stručnjaka za pitanja hrvatske nacionalne manjine i hrvatskoga iseljeničtva. Karijeru je započeo u školama u Hrvatskoj, zatim u nastavi hrvatskoga jezika i kulture u Baden-Württembergu u Njemačkoj, a od 2006. je uposlen na stručnim i rukovodećim poslovima vezanim uz pitanja hrvatske manjine i iseljeničtva, prvo u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta, a od 2014. u Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske. U intervjuu za *Hrvatsku riječ* govori o aktivnostima na poboljšanju položaja hrvatske manjine, ali i o sebi i inicijativi za osnivanje Instituta *Marulić* koju je pokrenuo.

► Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1998. završili ste studij filozofije i komparativne književnosti. Što Vas je opredijelilo baš za ovaj studij?

Moram reći da, nekako što sam stariji, sve više osjećam zadovoljstvo i zahvalnost što sam mogao studirati, dakle istraživati i baviti se onim što me je istinski zanimalo. Tijekom djetinjstva i mladosti bio sam vrlo aktivan u rječotvornom i književnoumjetničkom području, puno sam čitao, pisao, ponešto i objavljivao, a to sam s nešto smanjenim intenzitetom nastavio do danas. Mislim da čovjek na ovaj ili onaj način nikad ne smije odustati od kreativnog pristupa promišljanju i razumijevanju sebe i svijeta oko sebe. A u tim nastojanjima vrlo se poticajno i po mnogo čemu povlašteno mjesto nalazi na, uvjetno rečeno, spoju ili nepostojećoj granici između filozofije i književnosti. I još nešto: vrlo je važno u rukama što češće imati dobru knjigu.

► **Poslijediplomski sveučilišni doktorski studij kroatistike ste završili 2019. također na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a tema doktorsko-ga rada je bila »Književne prakse hrvatskih pisaca u Njemačkoj 1990. – 2013«. Što Vas je usmjerilo k ovoj temi?**

Temi me je svakako približio, pa i usmjerio, moj četverogodišnji boravak u njemačkoj saveznoj zemlji Baden-Württemberg gdje sam radio kao učitelj i koordinatore hrvatske nastave – nastave hrvatskoga jezika i kulture. Posao mi je bio vrlo zanimljiv, a uz rad s djecom i mladima imao sam priliku aktivno sudjelovati u različitim kulturnim događanjima hrvatske zajednice, upoznati mnoge značajke i vrijednosti te specifične zajednice, pa tako i dinamično i raznoliko književno stvaralaštvo naših sunarodnjaka. Inače, taj dulji boravak izvan domovine donio mi je važna iskustva, prije svega upoznavanje druge kulture u drugoj državi svojstvenih društvenih odnosa te mi je otvorio mnoge nove perspektive, ali je i bacio jedno novo svjetlo na ono otprije poznato te sam zapravo iz Njemačke uvidio koliko dobrog i vrijednoga imamo u Hrvatskoj, a da toga uopće nismo svjesni.

► **Književnost je u XIX. stoljeću (i ranije) imala veliki značaj za formiranje nacionalnog identiteta. Kakav je danas značaj književnosti (u vrijeme dominacije masovnih medija, društvenih mreža) za formiranje i očuvanje nacionalnog identiteta?**

Lako je uvidjeti kako se stvaranje i razvijanje identiteta u našem, nazovimo ga digitalnom vremenu u kojemu se vrlo brzo mijenjaju socijalne paradigme, udaljilo od dominantne višestoljetne matrice po kojoj nacionalnu svijest i identitet u prvome redu stvara visoka kultura i gdje je književnost jedan od ključnih elemenata, no s druge strane nikako ne bismo smjeli podcijeniti značaj i doseg književnosti. U svome sam doktorskom radu istraživao, a mislim da sam i uspio prilično argumentirano utvrditi kako i danas književnost itekako utječe na očuvanje i razvijanje hrvatskoga identiteta Hrvata koji žive u Njemačkoj, a taj zaključak naravno vrijedi i puno šire.

► **Kakav je značaj poticanja književnog stvaranja na materinjem jeziku u iseljeništvu i među hrvatskom nacionalnom manjinom u europskim državama? Je li ta književnost na pravi način valorizirana, kako u smislu kritičkog valoriziranja (njene književne**

vrijednosti) tako i u smislu njene integracije u opću hrvatsku kulturu?

Ovo su vrlo važna pitanja. S jedne strane, najkraće rečeno, nedvojbeno je da je pitanje jezika, koji svoju jedinstvenu pojavnost ostvaruje upravo u književnosti, još uvijek ključno identitetsko pitanje. S druge strane, hrvatska kultura, a tako i hrvatska književnost ima svoja dva jednako važna dijela, možemo ih zvati i dvama krilima, jedno u Lijepoj našoj, a drugo izvan nje, koja tek uzeta zajedno predstavljaju i jesu cjelovita hrvatska kultura, odnosno književnost. O važnosti sintetiziranja dosadašnjih stručnih i znanstvenih doprinosa književnih povjesničara i teoretičara o ovome integralnom, a nedovoljno poznatom dijelu hrvatske književnosti te o potrebi kontinuiranog upoznavanja, analiziranja i promoviranja hrvatske književnosti nastale izvan domovine, i to bez obzira na jezik na kojemu je nastala, govorio sam na znanstvenom skupu »Gastarbajterska iseljenička poema – od stvarnosti do romantizma«, održanom krajem 2020. godine, a rad bi uskoro trebao biti objavljen u zborniku sa skupa.

► **Kakva je uloga znanosti i (da tako kažemo) visoke kulture za očuvanje hrvatskih manjina i njihove baštine i poboljšanje njihovog položaja? Posvećuje li se više pažnje folkloru, tradiciji, običajima nego li njegovanju izvrsnosti znanstvenih istraživanja?**

Uvijek sam iznova oduševljen činjenicom da su Hrvati koji već stoljećima žive u 12 europskih država, unatoč različitim teškoćama i izazovima s kojima su se suočavali i s kojima se još uvijek suočavaju, uspjeli zadržati svoj jezični, vjerski, kulturni i nacionalni identitet. Pri tome su tradicijske vrijednosti i tradicijske kulturne prakse od neprocjenjive vrijednosti i njihova je uloga nezamjenjiva. No, svakako je važan doprinos i onoga što zovemo visokom kulturom, premda ponegdje i ponekad zbog različitih objektivnih okolnosti to nije dovoljno zastupljeno te ima puno prostora za razvoj i unaprjeđenje. Pozitivno je što se u posljednje vrijeme sve više ulaže u taj iznimno važan segment nacionalnog života, a rekao bih da su upravo Hrvati koji žive u Vojvodini i Srbiji pravi primjer zajednice koja brižno njeguje svoju tradicijsku kulturu, ali i pokazuje velik interes te ima značajna postignuća i u znanstvenom i umjetničkom području.

► **Pokrenuli ste 2020. godine inicijativu za osnivanje Hrvatskoga kulturnoga instituta Marulić, institucije koja bi se bavila sustavnom promocijom hrvatskoga jezika i kulture u svijetu. Kako je zamišljen Institut i kakve su šanse za osnivanje?**

Smatram kako je sazrelo vrijeme za osnivanje instituta koji bi svojim sustavim djelovanjem brinuo o promociji hrvatskoga jezika i kulture izvan Lijepe naše. Djelovanje Instituta treba biti integrativno i sveobuhvatno, što znači da bi se hrvatska kultura mogla primjereno promovirati, potrebno je obuhvatiti i usustaviti sve što u najširem smislu potpada pod taj pojam: sve vrste umjetničkih djelatnosti, potom jezik, kao i hrvatske vrijednosti – cijeli spektar onoga što ispunjava sadržaj pojma hrvatska kultura. Važno je i nužno u vidu imati i tradicionalnu i suvremenu kulturu, i ono što kolokvijalno nazivamo lijevo i desno, i ono što

nastaje u domovini i izvan nje. Uz brojne druge koristi važno je istaknuti kako bi rad i djelovanje instituta snažno pridonosili razvoju suvremenoga hrvatskog zajedništva na globalnoj razini. Zbog mnogih razloga uvjeren sam kako će Hrvatski kulturni institut *Marulić* uskoro postati važna i nezaobilazna činjenica u hrvatskome kulturnom prostoru i da će biti prigode za puno detaljniji razgovor o ovoj temi.

► **U članku u kojem obrazlažete ovu inicijativu rekli ste kako »smo mi Hrvati najviše nepravedni prema samima sebi, prema našem narodu i posebice prema našoj državi«. Jeste li to primijetili i među hrvatskim manjinama?**

Količina samokritike i kritiziranja u hrvatskom javnom prostoru po mome je sudu zabrinjavajuća. Da me se ne bi pogrešno razumjelo, ne kažem da bismo trebali hodati svijetom s ružičastim naočalama, samozadovoljno i budalasto, ali kad vidimo kako se pripadnici drugih naroda odnose prema sebi, svome narodu i svojoj državi, kad sve malo kontekstualiziramo, onda ne možemo ne zaključiti da moramo raditi u smjeru jačanja samopouzdanja. Naravno, i pripadnici hrvatske nacionalne manjine u svih 12 država, kao i Hrvati u Bosni i Hercegovini i brojni hrvatski iseljenici širom kugle zemaljske, posve se lijepo uklapaju u tu našu zajedničku hrvatsku, ne baš lijepu sliku. Dakle, svakako je potrebno kritički promišljati i realno valorizirati različite fenomene i svijet oko sebe i, naravno, težiti boljem, ali se pri tome ne bi smjelo obezvrjeđivati sve ono dobro i pozitivno što imamo i jesmo. Mislim da na tome svi zajedno moramo puno raditi.

► **Od 2014. do danas radite u Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske kao savjetnik s posebnim položajem za pitanja hrvatske nacionalne manjine u inozemstvu. Što se u ovom razdoblju promijenilo u odnosu Hrvatske spram hrvatskih nacionalnih manjina, prema Vašem iskustvu?**

Istina, nije to malo godina. Iako uvijek može više i bolje, ja sam zbilja zadovoljan i postignutim promjenama i smjerom u kojemu idemo. Od brojnih pomaka, spomenut ću samo nekoliko. Poseban iskorak hrvatska Vlada poduzela je 2018. i nastavila sljedećih godina davanjem potpore strateškim projektima hrvatske nacionalne manjine. Nedavno smo imali priliku svjedočiti važnom činu polaganja kamena temeljca za izgradnju Hrvatske kuće u Subotici što su zajednički učinili ministar vanjskih i europskih poslova **Gordan Grlić Radman**, državni tajnik Središnjeg državnog ureda **Zvonko Milas**, predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** i predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov**. Zalaganjem Središnjeg državnog ureda od akademske godine 2018./19. osigurava se posebna upisna kvota za upis pripadnika hrvatske manjine i hrvatskoga iseljeničtva na studijske programe na nekoliko hrvatskih visokih učilišta. Od dosad upisanih studenata 30% dolazi upravo iz Srbije; ovo je projekt koji ima veliki razvojni potencijal i treba ga još snažnije promovirati. Nije nevažno istaknuti da su značajno povećana sredstva na-

mijenjena pripadnicima hrvatske nacionalne manjine, u razdoblju od 2016. do danas govorimo o povećanju od 150%. No, ono što je možda najvažnije, kontinuirano se poduzimaju koraci koji pridonose izgradnji povjerenja i razvijanju komunikacije Hrvata izvan Hrvatske s nositeljima najviše državne vlasti u Hrvatskoj i najvažnijim javnim institucijama u Hrvatskoj. Sve više se djelatno pokazuje hrvatsko zajedništvo u svim situacijama, i onda kad nas zadese prirodne katastrofe ili kad se napada hrvatski identitet i onda kad slavimo uspjehe *vatrenih*.

► **Redovito posjećujete sve hrvatske manjine u europskim državama. Kakva su Vaša iskustva, kakve su perspektive za očuvanje pojedinih manjina?**

Zahvalan sam i ponosan što sam imao priliku posjetiti Hrvate u mnogobrojnim sredinama u kojima su autohtono stanovništvo. Perspektive su dosta različite, uvjetovane su različitim čimbenicima, od statusa i položaja, odnosa većinskog naroda, brojnosti zajednica, snage manjinskih institucija, ekonomske snage i demokratskih standarda pojedinih država itd. No, ukupno gledajući, u Europi koja se ujedinjuje i svijetu koji je sve povezaniji, pojačani su globalizacijski i asimilacijski procesi te se naše zajednice posvuda suočavaju s dosad neviđenim izazovima koji opasno prijete njihovom razvoju, pa i samome opstanku. No, s druge strane otvaraju se iznimne nove mogućnosti, komunikacijske, razvojne i spoznajne, koje bi trebale nadomjestiti neke od dosadašnjih stožernih elemenata za gradnju hrvatskoga identiteta čija se društvena funkcija bitno mijenja te, na žalost, dijelom i pomalo nestaju, poput gubljenja određenih tradicijskih vrijednosti i, još više, tradicijskih životnih obrazaca. Mislim da je za uspješno očuvanje i razvoj manjinskih zajednica važno pronaći primjeren način kako stare vrijednosti uobličiti u nove forme.

► **Od 2008. do 2013. bili ste član, a od 2014. do danas zamjenik ste supredsjedatelja međuvladinih mješovitih odbora za zaštitu nacionalnih manjina koje Hrvatska ima s Crnom Gorom, Mađarskom, Makedonijom i Srbijom. Kako funkcioniraju pojedini odbori?**

Već dugi niz godina sudjelujem u radu svih četiriju MMO-a koje ima Hrvatska. Svi odbori su aktivni, u svima se radi, ali naravno ne na isti način i ne jednako učinkovito. Posebno bih istaknuo MMO između Hrvatske i Mađarske koji je u posljednjih nekoliko godina donio puno pozitivnih pomaka za manjine u objema državama te koji relevantne međunarodne institucije, poput OEES-a, ističu kao najbolji primjer u cijeloj Europi. Istaknuo bih i vrlo konstruktivan rad s partnerima iz Sjeverne Makedonije, čak i u vremenu pandemije koronavirusa, s kojima uskoro planiramo održati i formalnu sjednicu MMO-a. Kao i u drugim područjima, pandemija je usporila sve aktivnosti, ali očekujemo novu dinamizaciju i rad u odborima, na dobrobit pripadnika manjina, zbog kojih se i uspostavljaju. U svakom slučaju, Hrvatska je vrlo otvorena i spremna za rad i suradnju u ovome važnom institucionalnom okviru.

► **U jednom svom radu posebno ste se osvrnuli na Međuvladin mješoviti odbor koji je osnovan radi praćenja provedbe Sporazuma između Hrvatske i Srbije**

i Crne Gore o zaštiti prava hrvatske manjine u Srbiji i srpske i crnogorske manjine u Hrvatskoj. Kolika je snaga preporuka iz zapisnika koji potpisuju vlade obiju država kojima se obvezuju da će poduzeti konkretne aktivnosti kojima će se poboljšati položaj i status te povećati razina ostvarenosti prava nacionalnih manjina?

Na preporuke usvojene na sjednicama i navedene u zapisnicima sa sjednica MMO-a predstavnici nacionalne manjine mogu se pozvati prilikom obraćanja tijelima državne uprave, odnosno tijelima lokalne i područne samouprave sa zahtjevom za ostvarivanje nekoga prava ili za unaprjeđenje razine nekoga prava, a poznati su slučajevi kad su upravo preporuke bile vrlo važan, pa čak i odlučujući čimbenik u procesu donošenja neke konkretne odluke kojom se osigurava pozitivni pomak u razini ostvarenja pojedinoga manjinskoga prava ili ostvarivanja prava koje se do tada nije koristilo. Na žalost, s druge strane, postoje preporuke koje se prenose iz zapisnika u zapisnik te se ne ispunjavaju, zbog različitih opravdanih i neopravdanih razloga. Nadalje, važno je istaknuti kako se, budući da je riječ o službenim bilateralnim međudržavnim dokumentima, ispunjavanje obveza preuzetih potpisivanjem sporazuma i kasnije konkretiziranih u za-

pisnicima sa sjednica MMO-a, može prenijeti i u širi okvir, poput pristupnih pregovora s Europskom unijom.

► **DSHV, kao i Vlada Hrvatske, inzistira na ostvarenju Sporazuma koji su potpisale obje države da će osigurati političku zastupljenost srpske, odnosno hrvatske manjine. Kakve su šanse da se ova obveza ostvari?**

Točno je da je riječ o preuzetoj obvezi Srbije, izrijeком navedenoj u članku 9. Sporazuma o obostranoj zaštiti manjina iz 2004. godine te potom potvrđenoj u svim kasnijim zapisnicima sa sjednica MMO-a, kao i to da svoju obvezu preuzetu prema pripadnicima srpske nacionalne manjine Hrvatska ispunjava u cijelosti. Opravdano se smatra da bi se osiguravanjem zastupljenosti hrvatske nacionalne manjine na svim razinama, od lokalne do državne, stvorili preduvjeti za značajno poboljšanje statusa i položaja Hrvata u Srbiji. U dosadašnjim razgovorima čuli smo razne argumente zašto se ovo ne može riješiti, ali i dobili obećanja da će se riješiti. Stoga sam siguran da će se riješiti, kao što se, primjerice, nakon dugo godina riješila preuzeta obveza Srbije za obnovu i uređenje rodne kuće bana **Josipa Jelačića** u Petrovaradinu. U svakom slučaju, mi od traženja rješenja ovoga ključnoga otvorenoga pitanja ne možemo i nećemo odustati.

► **Hrvatska Vlada je na 56. sjednici, održanoj 6. svibnja 2021. godine, donijela Odluku o pokretanju postupka izrade Nacionalnog plana razvoja odnosa Hrvatske s Hrvatima izvan Hrvatske od 2021. do 2027. godine, a za njegovu izradu je zadužen Središnji državni ured. Među ostalim, ova se strategija odnosi i na jačanje položaja hrvatske nacionalne manjine. Kakav je postupak u izradi i što je u fokusu novog nacionalnog plana?**

Istina, Vlada je donijela Odluku o pokretanju postupka, a za izradu je zadužen Središnji državni ured. S ciljem donošenja što kvalitetnijeg dokumenta donesena je Odluka o imenovanju Radne skupine koja će raditi na izradi Nacionalnog plana u kojoj se nalaze predstavnici nadležnih tijela državne uprave i važnih javnih institucija te predstavnici Hrvata izvan Hrvatske, a po donošenju prijedloga savjetovat ćemo se i sa zainteresiranom javnošću. Prva sjednica Radne skupine je održana polovinom lipnja, a u predstojećem se razdoblju planira izraditi detaljna analiza postojećeg stanja te analiza razvojnih potreba i potencijala, pomoću kojih će se definirati posebni ciljevi koje će trebati ostvariti te mjere i aktivnosti kako postići zadane ciljeve. Svi zainteresirani mogu nam se javiti sa svojim prijedlozima i sugestijama u svim fazama donošenja Nacionalnog plana i sudjelovati u izradi ovoga strateškoga dokumenta. Ističem kako je razvijanje i unaprjeđivanje odnosa s Hrvatima izvan domovine jedno od prioriteta područja u nedavno usvojenoj Nacionalnoj razvojnoj strategiji za razdoblje od 2020. do 2030. godine. Što god govorili dežurni kritičari i katastrofičari, uvjeren sam da je pred nama razdoblje snažnoga rasta i razvoja Hrvatske u svim bitnim segmentima, uz aktivno sudjelovanje i na dobrobit Hrvata gdje god živjeli i svih građana Hrvatske.

REPUBLIKA SRBIJA

GRAD SUBOTICA

NACIONALNA SLUŽBA ZA
ZAPOSŁJAVANJE

Na temelju članka 43. stavak 1. točka 7. Zakona o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti („Sl. glasnik RS“, br. 36/09, 88/10, 38/15, 113/17 – dr. zakon i 113/17), članka 11. stavak 1. točka 3. Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom („Sl. glasnik RS“, br. 36/09 i 32/13), Akcijskog plana za razdoblje od 2021. do 2023. godine za provedbu Strategije zapošljavanja u Republici Srbiji za razdoblje od 2021. do 2026. godine („Sl. glasnik RS“, br. 30/21), čl. 94. i 129. Pravilnika o kriterijima, načinu i drugim pitanjima važnim za provedbu mjera aktivne politike zapošljavanja („Sl. glasnik RS“, br. 102/15, 5/17 i 9/18), Lokalnog planskog dokumenta u području zapošljavanja Grada Subotice za 2021. godinu i Sporazuma o uređivanju međusobnih prava i obveza u realizaciji mjera aktivne politike zapošljavanja za 2021. godinu broj 2108-101-6/2021 od 5. srpnja 2021.

GRAD SUBOTICA

NACIONALNA SLUŽBA ZA ZAPOSŁJAVANJE
Raspisuju
JAVNI NATJEČAJ

ZA ORGANIZIRANJE PROVEDBE JAVNIH RADOVA NA KOJIMA SE ANGAŽIRAJU NEZAPOSLENE OSOBE U 2021. GODINI

I. OSNOVNE INFORMACIJE

Javni radovi su mjera aktivne politike zapošljavanja koju organizira Grad Subotica uz poslovno tehničku suradnju s Nacionalnom službom za zapošljavanje Podružnica Subotica (u daljnjem tekstu Nacionalna služba) na kojima se angažiraju nezaposlene osobe u cilju očuvanja i unaprjeđenja radnih sposobnosti nezaposlenih, kao i ostvarenja određenog društvenog interesa.

Poslodavac – izvođač javnog rada može organizirati provedbu javnih radova ukoliko uključi nezaposlene osobe prijavljene na evidenciju Nacionalne službe za zapošljavanje Podružnica Subotica-Grad Subotica iz sljedećih kategorija:

1. Romi,
2. osobe s invaliditetom,
3. osobe koje posao traže dulje od 12 mjeseci,
4. radno sposobni korisnici novčane socijalne pomoći,
5. mladi do 30 godina,
6. osobe starije od 50 godina.

Prije uključivanja u mjeru, Nacionalna služba provjerava ispunjenost zakonskih i uvjeta ovog javnog natječaja za nezaposlenu osobu.

Maksimalna duljina trajanja javnog rada je četiri mjeseca, sukladno raspoloživim financijskim sredstvima.

Ugovorom o privremenim i povremenim poslovima utvrdit će se broj radnih dana za svaku osobu uključenu u javni rad.

Javni radovi mogu se provoditi u području:

- održavanja i zaštite okoliša i prirode,
- održavanja i obnavljanja javne infrastrukture,
- socijalne zaštite i humanitarnog rada.

Sredstva namijenjena organizaciji provedbe javnih radova koriste se za:

isplatu naknade za obavljen posao angažiranim osobama na javnim radovima temeljem ugovora o privremenim i povremenim po-

slovima, u visini do 25.000,00 dinara po osobi, na mjesečnoj razini za pun fond radnih sati, odnosno proporcionalno vremenu radnog angažmana na mjesečnoj razini, uvećanu za pripadajući porez i doprinose za obvezno socijalno osiguranje; navedena naknada obuhvaća i troškove dolaska i odlaska s rada;

naknadu troškova provedbe javnih radova poslodavcu, u svim područjima, jednokratno, u visini od:

- 1.000,00 dinara po osobi za javne radove koji traju mjesec dana,
- 1.500,00 dinara po osobi za javne radove koji traju dva mjeseca,
- 2.000,00 dinara po osobi za javne radove koji traju tri i četiri mjeseca;

naknadu troškova obuke: u jednokratnom iznosu od 1.000,00 dinara po angažiranoj osobi koja je završila obuku koja se u ovisnosti od vrste i složenosti poslova može organizirati temeljem internog programa poslodavca izvođača javnog rada ili programu obrazovne ustanove. Nakon završetku obuke osobi se izdaje interna potvrda o stečenim kompetencijama ili javno priznata isprava ukoliko je obuku realizirao javno priznati organizator aktivnosti obrazovanja odraslih

II. UVJETI ZA PODNOŠENJE PRIJAVE

Pravo sudjelovanja na Javnom natječaju za organiziranje provedbe javnih radova na kojima se angažiraju nezaposlene osobe imaju izvođači javnih radova s područja Grada Subotice i to:

- * javno komunalna poduzeća
- * ustanove socijalne zaštite
- * udruge građana koja su registrirane za područja u kojima se realiziraju javni radovi

Pravo na dodjelu sredstava za organiziranje provedbe javnog rada poslodavac – izvođač javnog rada može ostvariti pod uvjetom da je izmirio ranije ugovorne i druge obveze prema Nacionalnoj službi i Gradu Subotica, osim za obveze čija je realizacija u tijeku, ukoliko iste redovito izmiruje.

III. PODNOŠENJE PRIJAVE Dokumentacija za podnošenje prijave:

popunjena prijava za provedbu javnog rada na propisanom obrascu, s detaljno razrađenim aktivnostima u termin planu;

preslik rješenja nadležnog tijela o upisu u registar, ukoliko poslodavac – izvođač javnog rada nije registriran u APR-u;

fotografije mjesta izvedbe javnog rada – za javne radove koji se provode u području održavanja i zaštite okoliša i prirode i održavanja i obnavljanja javne infrastrukture (maksimalno tri fotografije za svaku lokaciju);

preslik licencije za pružanje usluga, sukladno propisima u području socijalne zaštite – za javne radove koji se provode u području socijalne zaštite, odnosno koji se odnose na pružanje pojedinih usluga socijalne zaštite (dnevne usluge u zajednici – pomoć u kući i dr., usluge potpore za samostalni život – personalna asistencija i dr.);

informacije o korisnicima usluga (broj i struktura) – za poslodavca – izvođača javnog rada iz područja socijalne zaštite i humanitarnog rada.

Ukoliko poslodavac – izvođač javnog rada organizira obuku, potrebno je priložiti interni program obuke ili program obrazovne ustanove na propisanom obrascu Nacionalne službe, kao i životopis instruktora/predavača, osim poslodavca – pružatelja usluga socijalne zaštite, koji podležu obvezi osposobljavanja novozaposlenih sukladno zakonu.

Nacionalna služba zadržava pravo tražiti i druge dokaze i dokumentaciju od važnosti za provedbu postupka odlučivanja o odobravanju sredstava za provedbu javnih radova.

Nacionalna služba u suradnji s poslodavcem vrši odabir nezaposlenih osoba koje će biti uključene u javni rad.

Način podnošenja prijave

Prijava za provedbu javnog rada podnosi se u dva primjerka organizacijskoj jedinici Nacionalne službe Podružnica Subotica, neposredno, putem pošte ili elektroničkim putem, na propisanom obrascu koji se može dobiti u organizacijskoj jedinici Nacionalne službe Podružnica Subotica ili preuzeti na internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs i internetskoj stranici Nacionalne službe za zapošljavanje www.nsz.gov.rs

Neotpune i nepravodobne prijave neće se razmatrati.

IV. DONOŠENJE ODLUKE

Odluka o odobravanju sredstava za provedbu javnog rada donosi se na temelju rang-liste, a nakon provjere ispunjenosti uvjeta Javnog natječaja i bodovanja podnesene prijave, odnosno priložene dokumentacije poslodavca – izvođača javnog rada od strane Nacionalne službe Podružnica Subotica, uz predhodnu suglasnost Grada Subotice na formiranu rang-listu, u roku od 15 dana od dana isteka Javnog natječaja. Iznimno, prijave koje ispunjavaju uvjete Javnog natječaja, a prema kojima nije pozitivno odlučeno u navedenom roku, mogu biti ponovno uzete u razmatranje ukoliko se za to steknu uvjeti.

Nacionalna služba i Grad Subotica prigodom odlučivanja procjenjuju opravdanost uključivanja broja osoba i/ili trajanja javnog rada iz prijave.

Popis poslodavaca – izvođača kojima je odobrena provedba javnih radova objavljuje se na oglasnoj ploči nadležne podružnice Nacionalne službe.

V. SKLAPANJE UGOVORA

Poslodavac – izvođač javnog rada dužan je nakon donesene odluke o odobravanju sredstava za provedbu javnog rada, a prije sklapanja ugovora o provedbi javnog rada, sklopiti ugovor o privremenim i povremenim poslovima s osobama s evidencije nezaposlenih.

Datum angažiranja osoba s kojima je sklopljen ugovor o privremenim i povremenim poslovima ne može biti prije datuma sklapanja ugovora o provedbi javnog rada, niti nakon 30 dana od dana donošenja odluke o odobravanju sredstava za provedbu javnog rada.

Gradonačelnik Grada Subotice, direktor podružnice Nacionalne službe po ovlasti direktora Nacionalne službe (ili drugi zaposleni kojeg ovlasti direktor) i poslodavac – izvođač javnog rada, u roku od 15 dana od dana donošenja odluke sklapaju ugovor kojim se uređuju međusobna prava i obveze i na temelju kojeg se isplaćuju sredstava. Iznimno, ukoliko od datuma donošenja odluke do kraja kalendarske godine ima manje od 15 dana, ugovor se sklapa do kraja te kalendarske godine.

Dokumenta potrebna za sklapanje ugovora o provedbi javnog rada: ugovori o privremenim i povremenim poslovima s nezaposlenim osobama, kao dokaz o angažiranju osoba na javnom radu;

novi termin plan potpisan od strane poslodavca – izvođača javnog rada, ukoliko je u postupku razmatranja prijave za provedbu javnog rada izvršena korekcija broja osoba i/ili duljine trajanja javnog rada;

izjava poslodavca – izvođača javnog rada o imenovanju koordinatora javnog rada (koordinator angažiranih osoba na provedbi javnog rada može biti isključivo zaposleni / radno angažirani kojeg poslodavac – izvođač javnog rada imenuje kao odgovornog za izvršavanje ovih poslova);

specifikacija sredstava – materijala za rad, sukladno odobrenim sredstvima za naknadu troškova provedbe javnog rada;

potvrda banke o otvorenom namjenskom računu i karton depozitiranih potpisa namjenskog računa, važećih u trenutku prijema sredstava osiguranja i davanja mjenične ovlasti / potvrda o otvorenom evidencijskom računu i obrazac ovjere potpisa (OP obrazac);

odgovarajuće sredstvo osiguranja ugovornih obveza sukladno izvoru financiranja poslodavca – izvođača javnog rada;

za pravne osobe – dokaz o izvršenoj registraciji mjenica (popunjen i potpisan zahtjev za registraciju mjenica);

preslik / očitana osobna iskaznica odgovorne osobe poslodavca – izvođača javnog rada.

U cilju sklapanja ugovora o provedbi javnog rada, poslodavac – izvođač javnog rada u obvezi je dostaviti i odgovarajuća sredstva osiguranja ugovornih obveza:

1. Za pravnu osobu:

dvije istovjetne bjanko solo mjenice s mjeničnom ovlasti;

2. Za korisnike javnih sredstava:

izjava odgovorne osobe, poslodavca – izvođača javnog rada korisnika javnih sredstava, da su osigurani svi preduvjeti za početak provedbe javnog rada i da ne postoji mogućnost prilaganja odgovarajućeg sredstva osiguranja.

Status poslodavca – izvođača javnog rada glede izvora sredstava financiranja bit će provjeren od strane Nacionalne službe, na temelju raspoloživih podataka Uprave za riznicu i Narodne banke Srbije.

Početkom provedbe javnog rada smatra se datum prijave na osiguranje prve nezaposlene osobe angažirane na javnom radu.

VI. OBVEZE IZ UGOVORA

Poslodavac – izvođač javnog rada dužan je:

radno angažirane osobe zadržati do kraja trajanja javnog rada i izvršiti prijavu na obvezno socijalno osiguranje; u slučaju prestanka radnog angažmana nezaposlene osobe, poslodavac – izvođač javnog rada u roku od 15 dana vrši zamjenu drugom nezaposlenom osobom (s područja Grada Subotice, prijavljena na evidenciji Nacionalne službe) iz kategorija definiranih Javnim natječajem, za preostalo vrijeme provedbe javnog rada, čiji odabir je izvršila Nacionalna služba u suradnji s poslodavcem, a sukladno predviđenim trajanjem po sklopljenom ugovoru za provedbu javnog rada; **prije uključivanja u mjeru/zajmenu, Nacionalna služba provjerava ispunjenosti zakonskih i uvjeta ovog javnog natječaja za nezaposlenu osobu;**

redovito, u zakonski utvrđenim rokovima, uplaćivati ugovorene naknade za obavljeni posao, na tekući račun osoba angažiranih na javnom radu i dostavljati dokaze;

redovito uplaćivati pripadajuće poreze i doprinose za obvezno socijalno osiguranje za osobe iz ugovora i dostavljati dokaze;

redovito dostavljati dokaze o utrošku prenesenih sredstava za troškove naknade provedbe javnog rada, sukladno ugovoru;

dostavljati dokaze o utrošku prenesenih sredstava za troškove obuke; organizirati zaštitu i sigurnost radno angažiranih osoba, sukladno zakonu i zahtjevu standarda za konkretne poslove javnog rada;

dostaviti preslik interne potvrde / javno priznate isprave o stečenim kompetencijama radno angažiranih osoba na provedbi javnog rada nakon završene obuke, na propisanom obrascu;

mjesečno dostavljati izvješće o provedbi javnog rada, na propisanom obrascu;

Nacionalnoj službi omogućiti kontrolu realizacije ugovornih obveza i uvid u svu potrebnu dokumentaciju i tijek provedbe javnog rada;

obavijestiti Nacionalnu službu o svim promjenama koje su važne za realizaciju ugovora u roku od osam dana od dana nastanka promjene;

dostaviti Nacionalnoj službi fotografije mjesta izvedbe javnog rada nakon završetka javnog rada – za javne radove koji se provode u području održavanja i zaštite okoliša i prirode i održavanja i obnavljanja javne infrastrukture (maksimalno tri fotografije za svaku lokaciju).

U slučaju da poslodavac – izvođač javnog rada ne realizira obveze definirane ugovorom, dužan je vratiti iznos isplaćenih sredstava uvećan za zakonsku zateznu kamatu od datuma prijenosa sredstava.

VII. ZAŠTITA OSOBNIH PODATAKA

Svi osobni podaci koji budu dostavljeni Nacionalnoj službi bit će obrađivani isključivo u svrhu sudjelovanja na Javnom natječaju, a sukladno Zakonu o zaštiti osobnih podataka.

Pristup osobnim podacima imat će samo ovlaštene osobe Nacionalne službe koje su u obvezi čuvanja povjerljivosti osobnih podataka i neće ih otkrivati trećoj strani, osim ako je to nužno u svrhu kontrole postupka provedbe Javnog natječaja ili revizije.

Nacionalna služba čuvat će osobne podatke u zakonom predviđenom roku, uz primjenu odgovarajućih tehničkih, organizacijskih i kadrovskih mjera.

Osobe čiji se podaci obrađuju imaju pravo na pristup, ispravak i brisanje svojih podataka, pravo na ograničenje obrade svojih podataka, pravo na prigovor i pravo na pritužbu Povjereniku za informacije od javnog značaja i zaštitu osobnih podataka.

VIII. OSTALE INFORMACIJE

Informacije o javnom natječaju mogu se dobiti u organizacijskoj jedinici Nacionalne službe Podružnica Subotica putem telefona 024/644-609 na internetskoj stranici Grada Subotice

www.subotica.rs ili na internetskoj stranici Nacionalne službe www.nsz.gov.rs

Javni natječaj otvoren je od dana objave u sredstvima javnog informiranja, a posljednji rok za prijem prijave za sudjelovanje na Javnom natječaju je 23. srpanj 2021. godine.

Odvodnjavanje

Tijekom doktorskih studija došao sam do saznanja kakve su bile hidro-geografske prilike od prije tisuću i više godina na teritoriju današnje Vojvodine. Vodene površine, rijeke i jezera, kao i povremena poplavljena područja, močvare prije početka velikih radova na mijenjanju okoline zauzimali su na prostoru današnje Vojvodine blizu 20%, znači 1/5 ukupne površine. Ove gore navedene osnovne geomorfološke i hidrološke značajke teritorija današnje Vojvodine »radom« prirode i ljudskim djelovanjem su izmijenjene u odnosu na one od prije dva milenija. Bitnije promjene dogodile su se u XIX. i XX. stoljeću, početkom industrijske revolucije. Najviše izmjena doživjela je hidromorfologija izgradnjom Velikog bačkog kanala (1790.), zatim reguliranjem riječnih tokova Dunava i Tise, presijecanjem riječnih meandera i izgradnjom obrambenih nasipa od poplava u XIX. stoljeću. Odvodnjavanjem močvara i mokrih staništa, kopanjem velikog kanalizacijskog sustava DTD, šume i šikare su krčene radi pretvaranja u poljoprivredno zemljište, oranice ili vinograde. Ali, s druge strane, pokretni pijesak se vezivao sadenjem korisne vegetacije: šuma, vinograda i voćnjaka. Druge promjene su izvršene na samim teritorijima današnjih gradova, najčešće odvodnjavanjem i nasipavanjem. Tijekom dvije tisuće godina i priroda je učinila svoje. Tu prije svega mislimo na postupno zamočvarenje manjih riječnih tokova i jezera, eroziju zemljišta, urušavanje obale velikih rijeka i promjene u riječnom toku, napose Dunava i Tise, eolsku eroziju, napose pješćanih površina ali i crnice, korištenjem umjetnih gnojiva. Danas globalne promjene klime idu u pravcu zagrijavanja i suša, a mijenjaju se i određeni mikroklimatski odnosi, izgradnjom akumulacija za zalijevanje na manjim vodotokovima. Sve više se zagađuju voda i zrak.

Bila jednom »suštinska autonomija«

Po mom mišljenju, Ustav SFRJ koji je donijet 1974. godine, koji je predviđao decentralizaciju države na svim nivoima, donio je izvjesnu samostalnost odlučivanja na republičkim, pokrajinskim i općinskim nivoima. To je bila na neki način »suštinska autonomija« za AP Vojvodinu, o kojoj govori i važeći Ustav Srbije (čl. 182). Neki krugovi, nazovimo ih »nacionalno-centralistički« pak misle suprotno. Po njima, Ustav iz 1974. je kriv za raspad SFRJ. Po meni su prije svega krivi političari. Jedan »papir« ne može bit kriv, on se uvijek može izmijeniti, no to je druga tema. Znači, u Vojvodini je djelovala moćna firma, kratko nazvana »sustav DTD«. To je bio sustav građenih kanala za prijevoz robe i za navodnjavanje, oni su brinuli i o melioraciji zemljišta. Melioracija je skup mjera koji se provodi s ciljem popravljanja fizičkih, kemijskih i bioloških osobina zemljišta. Jedna od grana je i hidromelioracija,

npr. odvođenje površinskih voda s njiva. U ove svrhe, za financiranje ovih radova bio je prikupljan i »vodni doprinos«, kog su plaćali zemljoradnici, vlasnici poljoprivrednih površina. Sve je dobro funkcioniralo dok se nije »dogodio narod« i kada su počeli zahtjevi za ukidanje »prevelike autonomije«. Pokrajinske institucije su ukidale, kanali su zapušteni, voda je postala zagađena, neupotrebljiva za navodnjavanje. Kada je ukinuta »suštinska autonomija«, zaboravljeno je i prikupljanje vodnog dopri-

Jedan kanal u Banatu

nosa, tj. nije određeno tko je nadležan to izvršavati. Ovo je trajalo sve dok se netko u Republici nije sjetio ovog doprinosa, i odredili su da to bude Republička porezna uprava. Sumnjam da je isto ovo urađeno i u ostalim dijelovima Republike.

Ako prođe – prođe

Za vreme studija jedan konobar me je naučio što znači ako na kavanskom računu piše stavka: APP. To znači ako prođe – prođe. Gost nije primijetio i platio je i taj dio računa. Republička porezna uprava nije baš bila uspješna s naplatom »odvodnjavanja«, prije svega što s katastarskim službama, elektronska uprava nije funkcionirala. Tek poslije dvije-tri godine posao su prepustili JVP-u *Vode Vojvodine*. Naravno, oni su naslijedili netočnu katastarsku dokumentaciju. No, nije samo to problem. Na službenom sajtu *Voda Vojvodine* piše: »Obveznik naknade za odvodnjavanje je vlasnik ili korisnik poljoprivrednog, šumskog, građevinskog i drugog zemljišta obuhvaćenog granicama meliorativnih područja«. Pitam se što tu traži šumsko i građevinsko zemljište kada se oni ne melioriraju? Napose stoga što JVP *Vode Vojvodine* »nije nadležno za probleme u naseljima, taj dio posla u nadležnosti je lokalnih komunalnih poduzeća«. Koliko je meni poznato, građevinsko zemljište je uglavnom u naseljima, pa mi nije jasno zašto *Vode Vojvodine* šalju Subotičanima račun za odvodnjavanje s građevinskog zemljišta i stvara zbunjenost među njima, jer mi JP-u *Vodovod i kanalizacija* plaćamo ne samo odvod nego i pročišćavanje vode. To je pravi APP sa strane *Voda Vojvodine*.

Pravi fudbal na Kelebiji

Svojedobno, ima tome nekih četiri-pet godina, na programu Radio-televizije Vojvodine bila je prikazivana emisija pod nazivom *Pravi fudbal*. Pravljena na način na koji se danas obavezno prate nogometne tekme, u studiju su bili voditelj i stručni komentator, a na terenu specijalni izveštač. I sve bi to bilo »baš, onako... pravo« da glavni likovi nisu bili dobro poznate osobe iz *Državnog posla*, koji su gledateljima prenosili utakmice nižerazrednih liga diljem Vojvodine. Voditelj Milan Močibob, poznatiji kao Đorđe Čvarkov (**Dimitrije Banjac**) svake je subote koristio usluge Branka Borote, odnosno Dragana Torbice (**Nikola Škorić**), koji je dugo vremena i sam bio nogometaš, a s terena se uživo javljao Dado Bogdan, tj. Boškić (**Dejan Ćirjaković**), opisujući atmosferu na igralištu i razgovarajući s trenerima i igračima. Tako smo, zahvaljujući *Pravom fudbalu*, mogli pratiti utakmice *Poleta* iz Nakova protiv *Kikinde 1909* ili pak *OFK Odžaka* protiv *Radničkog* iz Šida, a sve ostalo je... za priču. Milan Močibob redovito je u najavama isticao kako se upravo ova emisija bavi »esencijom pravog fudbala koja je još ostala kod nas«, Branko Borota prenosio je iskustva iz Srednje i Južne Amerike, gdje je i sam igrao nogomet, dok Dado Bogdana redari ponekad nisu puštali na stadion jer nije kupio ulaznicu. U obilju simpatičnih dosjetki gledatelj je mogao saznati da je Branko Borota zaradio gljivice na nogama tako što je nakon jedne utakmice u Meksiku mijenjao kopačke s igračem iz protivničkog tima, jer je to tamo tradicija (!), odnosno da je u Peruu lokalno stanovništvo naučio igrati *šijavicu* (ali ne i Milana Močiboba) i sve to dok se u pečenjari *Lazetić*, kako javlja Dado Bogdan, priprema »treće poluvrijeme« zbog ulaska Odžaćana u viši rang natjecanja.

Uvodna slika – ukoliko je opis dobar da i sami na netu potražite *Pravi fudbal* – lako je zamisliva i kod nas, u subotičkom ataru, samo da nije jednog ograničavajućeg faktora: spomenuta emisija više se ne prikazuje. Ali, bitnije od toga jest jedna vijest objavljena ovih dana na Radio-televiziji Subotica: na Kelebiji je ponovno počeo s radom Nogometni klub *Graničar*. Kako se u informaciji navodi, klub koji je osnovan 1974. i koji je prestao s radom prije deset godina, ponovno je okupio igrače, i to u više kategorija.

Čitatelji *Hrvatske riječi*, napose ljubitelji sporta, sjećaju se sjajnih tekstova pokojnog **Ivana Andrašića**, koji je ne jednom pisao o problemima koji vladaju u nižerazrednim klubovima, uključujući i one o odlukama pojedinih od njih da napuste ligaška natjecanja. Iako su razlozi bili različiti, nerijetko je osnovni motiv bio nedostatak novca i – igrač(ic)a! U tom smislu, informacija da se negdje klub

ne gasi nego ponovno počinje s radom i više je no lijepe i ohrabrujuća. Kelebija je, kao što znamo, selo s oko dvije tisuće stanovnika i bez ijednog sportskog kluba, pa je i osposobljavanje tamošnjeg, do jučer zakorovljenog, igrališta pravi izazov za mlade da, umjesto na računalu, nogomet zaigraju i sami, »uživo«. Prilika je to, posebno mališanima, da u praksi (na treninzima i budućim utakmicama) sanjaju snove o uspjehu u karijeri, ne primjećujući pri tom da su već u startu na dobitku, jer rade na razvoju svoga zdravlja. Naravno, mogu mladi s Kelebije isto to sanjati i razvijati i u Subotici, i ne samo kada je o nogometu riječ, ali sada im se ta prilika pruža skoro pa u vlastitom dvorištu.

Tek kada započne nova sezona i kada počnu prvi mečevi, možda će se ispostaviti i da je put do Hajdukova, Đurđina ili Novog Žednika i dalje no što se to u drugim okolnostima čini; zacijelo će se – do uvođenja »var tehnologije« i u nižerazrednim ligama – morati navići i na sudačke nepravde; možda će biti i problema s nabavom opreme i lopti (ako ove prečesto završe u kukuruzima)... ali, najbitnije od svega je da će mladi konačno na pravi način moći utrošiti energiju koja se akumulira u sobi uz računalo, tablet ili mobitel. Putovanja, kako ona po okolici Subotice, tako moguće i u obližnju Tompu ili Kelebiju na mađarskoj strani granice, bit će prava prilika i za upoznavanje vršnjaka i sredina iz nekog drugog ugla.

A, onda, možda... jednog dana ponovno počne emitiranje *Pravog fudbala* u okviru kojeg, zašto ne, na tv ekranima vidimo nadmetanje *Graničara* s Kelebije i *Vinogradara* iz Hajdukova, uz, naravno, neponovljive komentare dobro znanog trojca iz Novog Sada. Jer... to je zaista esencija, bez koje nogometa, onog pravog, nema i ne može biti.

Z. R.

Dužijanica u Žedniku

U duhu radosti mlade mise

Prva u nizu ovogodišnjih dužijanci u okolnim mjestima proslavljena je u nedjelju, 4. srpnja, u Žedniku. Svečana sveta misa započela je u 10 sati ulaznom procesijom sa svećenstvom, mladima u nošnji, kraljicama i žedničkim bandaškim parom, te bandašom i bandašicom iz Subotice, Đurđina i prvi puta iz Bajmaka. Glavni nositelji *Dužijance* bili su bandaš i bandašica **Ivan Poljaković** i **Marijana Vojnić Hajduk** i mali bandaš i bandašica **Adrijan Sarić** i **Mia Nađ**.

Žedničke *kraljice* s čobanom su otpjevale kraljičku pjesmu pokojne **Ane Milodanović** *U našem Žedniku*, a zbor je s kantorom **Nikolom Ostrogoncem** pratio misno slavlje uz tamburaški orkestar Hrvatske glazbene udruge *Festival bunjevački pisama*.

Ovogodišnja euharistijska zahvala za plodove žetve je dodatno dobila na važnosti i svečanosti, jer ju je predvodio fr. **Saša Stjepan Bukvić** OP dominikanac, koji je tom prigodom služio svoju mladu misu. Osim domaćina, vlč. **Željka Šipeka**, svećeničko zajedništvo su činili preč. **Andrija Anišić**, vlč. **Miroslav Orčić**, vlč. **Dražen Dulić** i vlč. **Dragan Muharem**.

U svojoj nadahnutoj propovijedi dominikanac Saša Stjepan Bukvić je rekao da misna čitanja govore o značenju proroka, Božjeg čovjeka koji je poslan navijestiti Božju riječ ljudima.

»Prorok nije bez časti do u svom zavičaju, među rodbinom i u svom domu. Isus svoju sudbinu veže uz proročki udes, a ono što je važno uočiti u tekstu Evanđelja je da Isusa nije prihvatila većina, kako se to obično misli, a odbacila tek nekolicina pokvarenih ljudi. Riječ je o posve suprotnom, o tome da je Isusa odbacila većina, a prihvatio ga i pošao za njim tek maleni broj. Isusa nisu odbacili stranci, nevjernici, ateisti, već njegovi, vjernici. Prezreli su ga jer im se učinilo da ga ne mogu pratiti, da je drukčiji. I danas je sveprisutna izopačena svijest o vlastitoj ispravnosti, ni danas proroci nisu prihvaćeni među svojim, jer vlada opća sablažnjivost zbog njihovog porijekla, jednostavnosti i iskrenosti. Pozvani smo u svom zavičaju biti navjestiteljima Evanđelja i ne dozvoliti da nas zbune svojim mentalitetom prosječnosti već je potrebno biti drukčiji, pa i po cijenu neprihvatanja. Međutim, u želji da se bude drukčiji kriju se i dvije opasnosti. Jedna je strah od neuspjeha, da zato što smo drukčiji nećemo biti prihvaćeni. Druga opasnost je oholost koja nas priječi da Isusa vidimo onakvog kakav doista jest i da zato stvaramo svoju sliku Isusa. Uspijemo li nadvladati napasti straha i oholosti, moći ćemo nastaviti kršćansko svjedočenje usprkos

svim protivštinama i pokazati da Bog i danas nastavlja govoriti i djelovati«, zaključio je vlč. Bukvić.

Mladi u nošnji na oltar su za prikaz darova prinijeli klasje žita, križ, vodu, vino i hostiju, a svima u crkvi podijelili su klas žita, znak da su svi dionici radosti i plodova žetve.

Na kraju mise u čast mladomisnika Saše Bukvića **Karolina Šarčević** je recitala pjesmu **Kate Ivanković** *Mladomisnikove radosti*, a crkva nakon toga zapjevala *Tebe Boga hvalimo*.

Sliku za ovogodišnju *Dužijancu* s grbom biskupa **Slavka**, kao i perlice za bandaša, bandašicu i svećenike, napravila je **Ruža Davčik**, a perlice za sudionike u narodnim nošnjama i goste **Đurđica Dulić**.

Nekadašnji diplomirani geograf turizmolog Saša, s redovničkim imenom **Stjepan**, zaređen je za službu svećenika 29. lipnja u dominikanskoj crkvi Kraljice svete krunicе na Borongaju u Zagrebu, a kao redovnik dominikanac bio je u Dubrovniku, Zagrebu, Zenici i Sarajevu gdje je i završio studij teologije. Rođen je u Subotici 1973. godine, a kako sam kaže, Bog ga je iz sigurnog, komfornog i ugodnog ambijenta uspio istjerati svojim pozivom da sve to ostavi i krene Božjim putem. Misnicu u kojoj je služio misu darovala mu je župna zajednica u Žedniku.

Dužijanica se u Žedniku završila tradicionalnim bandašicinim kolom kojemu je prethodio kulturni program u izvođenju plesača predizvođačke folklorne skupine HKC-a *Bunjevačko kolo* ispred Doma kulture.

Nela Skenderović

Dužijanica 2021. – Takmičenje risara**Od sijanja do vršidbe**

Jedna od najvećih manifestacija koje se održavaju u sklopu programa *Dužijance* je manifestacija *Takmičenje risara* koja, protkana etnografskim sadržajem u duhu natjecanja, prikazuje nekadašnji način košenja žita.

Takmičenje risara bit će održano u subotu, 10. srpnja, na njivi pokraj crkve sv. Josipa Radnika u Đurđinu, a kako je najavljeno na konferenciji za medije očekuje se oko 20 natjecateljskih ekipa s područja Vojvodine.

Po riječima direktora UBH-a *Dužijanica* **Marinka Piukovića**, ova manifestacija je jedinstveni prikaz i simulacija rada od *risa* do vršidbe na starim strojevima, a osim prikaza rada posjetiteljima se nudi i gastronomska ponuda. Tako će prvo za goste i *risare*, pa zatim i za sve posjetitelje biti pripremljen *risarski ručak* koji podrazumijeva domaću slaninu, kruh, *kiselnu* (kiselo mlijeko) i crni luk. Osim toga bit će i natjecanje u kuhanju tarane, koja će se po skromnim cijenama moći kupiti, kao i *friški fanki* (krafne).

»Kako bismo imali svoj vlastiti proizvod pripreme za ovu manifestaciju traju godinu dana. To podrazumijeva sijanje žita, *risarski disnotor* (kolinje) na kom ostavljamo slaninu za soljenje, kao i *divenicu* (kobasicu) za kuhanje tarane, a tu je i radionica izrade tarane«, pojašnjava Piuković.

Ono što posjetitelji obično vide na ovakvim i sličnim manifestacijama je »gotov proizvod« koji nerijetko znaju i kritizirati, a ono što je iza »scene« se najčešće ne vidi ili se

o tome niti ne govori. Stoga će UBH *Dužijanica* ove godine uručiti priznanje i zahvalnicu **Mariji Kujundžić**, koja se proteklih 30 godina brine oko *Takmičenja risara*. Po riječima Piukovića, Marija Kujundžić je vodila brigu o pozivanju i dolasku *risara* na ovu manifestaciju, te je ujedno vodila *risare Dužijance* na brojna druga natjecanja po zemljama okruženja. Također, svake godine vodila je brigu oko toga tko će *ukiseliti kiselnu*, ispeći *kruv*, tko će biti *ručonoše* i *vodonoše*, tko će osigurati i očistiti luk, te tko će posluživati *risare* i posjetitelje. Sve ovo puno je uraditi i za jednu godinu, a ne za trideset.

Kompletan program ove manifestacije na spomenutoj konferenciji predstavila je dopredsjednica UBH-a *Dužijanica* **Ljiljana Dulić**, a program je sljedeći: u 6 sati je okupljanje *risara*, te njihov izlazak na njivu, slijedi smotra *risara* i u 7 sati počinje pletenje uža. Zatim slijedi dolazak gostiju na njivu, u 8 sati *risarski ručak*, dok je početak natjecanja u 9 sati. Usporedo, od 10 do 12 sati bit će prikaz rada na starim strojevima i rad na *vršalici*, dok je za 11 sati najavljeno proglašenje pobjednika u kuhanju tarane. U 11.30 sati u planu je *dičija sigra – Kasalisica*, koju će ove godine prezentirati učenici OŠ *Vladimir Nazoru* iz Đudina. Nakon toga slijedi nastup folklornog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo*, a u 12 sati bit će proglašenje pobjednika.

Tko će zauzeti prva tri mjesta ovisit će o brzini rada, visini pokošenog žita, vezivanju snoplja, *sadivanju krstina*, urednosti parcele i sposobnostima natjecatelja. Ako želite informaciju imati iz »prve ruke«, onda je najbolje da dođete i sami se uvjerite što sve nudi 54. manifestacija *Takmičenje risara*.

Ž. V.

Dužijanica 2021. - Najava događanja

- 9. – 17. srpnja – XXXVI. Saziv *Prve kolonije naive u tehnici slame* – Galerija *Prve kolonije naive u tehnici slame*, HKPD *Matija Gubec*, Tavankut.
- 10. srpnja od 6.30 sati – *Takmičenje risara* – njiva pokraj crkve sv. Josipa Radnika, Đurđin.
- 11. srpnja u 10.30 sati – *Dužijanica* u Bajmaku – crkva sv. Petra i Pavla apostola, Bajmak.
- 17. srpnja u 18 sati – Natjecanje u pucanju bičevima – njiva pokraj crkve sv. Josipa Radnika, Đurđin.
- 18. srpnja u 10.30 sati – *Dužijanica* u Tavankutu – crkva Presvetog Srca Isusova, Tavankut.
- 21. srpnja tijekom dana – postavljenje izloga u središtu grada za natjecanje aranžera izloga, Subotica.
- 21. – 28. srpnja u 19 sati – otvorenje izložbe *S Božjom pomoći* – dvorana HKC-a *Bunjevačko kolo*, Subotica.
- 25. srpnja u 10 sati – *Dužijanica* u Maloj Bosni – crkva Presvetog Trojstva, Mala Bosna.
- 29. srpnja do 29. kolovoza – Izložba slika s XXIV. Međunarodne likovne kolonije *Bunarić* – HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica – otvorenje 29. srpnja u 19 sati.
- 1. kolovoza u 10 sati – *Dužijanica* u Đurđinu – crkva sv. Josipa Radnika, Đurđin,
od 14 sati – Konjičke utrke *Dužijanica* – Gradski hipodrom, Subotica,
u 18 sati – *Dužijanica* u Mirgešu – kod križa.
- 5. kolovoza u 19 sati – Književna večer u organizaciji Katoličkog društva *Ivan Antunović* – svečana dvorana HKC-a *Bunjevačko kolo*, Subotica.
- 6. kolovoza tijekom dana – Izložba rukotvorina – Gradski trg Subotica,
u 19 sati – Izložba radova od slame nastalih na XXXVI. Sazivu *Prve kolonije slamarki* u Tavankutu – Vestibil Gradske kuće u Subotici,
u 20 sati – Tamburaška večer, predstavljanje bandaša i bandašice, izbor pratioca i proglašenje najljepšeg izloga – Gradski trg Subotica.
- 7. kolovoza u 18 sati – Svečana Večernja – katedrala-bazilika sv. Terezije Avilske,
u 19.30 – Polaganje vijenca od žita na spomenik *Risaru* i spomen bistu *Blaška Rajića* – park ispred Gradske kuće,
u 20 sati – Skupština *risara* i nastup folklornih ansambala – Gradski trg, Subotica.

Što nam otkrivaju detalji proteklih restauracija Najstarije kuće u Subotici (I.)

Zapisi daleke povijesti

U vrijeme izgradnje crkve sv. Mihovila Arkandžela i franjevačkog samostana, a svakako do polovice osamnaestog stoljeća, napravljena je Najstarija kuća, stambeni građanski objekt koji je sačuvan do danas i zaštićen kao kulturno dobro * O povijesti Najstarije kuće i manje znanim detaljima koji su je obilježavali

Crkva sv. Mihovila Arkandžela sa samostanom i Najstarija kuća pokraj nje (Trg cara Jovana Nenada 11) izuzetno su važne točke u subotičkoj povijesti. Ovdje se nalazila utvrda (tvrđa) izgrađena 1470. godine, o čijem izgledu iz daleke prošlosti nema preciznih skica i crteža, osim što postoji tlocrt kaštela iz 1717. godine s tumačenjem prikazanog prostora koje je dao arhivist **Gašpar Ulmer** (*Pro memoria*, broj 5, 15. travanj 1988. godine) i pojedini rijetki opisi iz osamnaestog stoljeća. Prema raspoloživim saznanjima, 1991. godine napravljena je maketa utvrde koja je do prvih desetljeća osamnaestog stoljeća dominirala naseljem, današnjim dijelom najuže gradske jezgre, a ona se čuva u Gradskom muzeju Subotica.

Na mjestu tvrđe između 1729. i 1736. godine izgrađena je crkva, na temeljima i zidovima prethodne građevine, što je, također, zanimljiva priča iz duboke povijesti Subotice. Katovi subotičkog kaštela – kule su porušeni, zidovi su preobličeni, a dijelovi južne kule postali su sastavni dio desnog crkvenog tornja kroz koji se danas ulazi u samostan. Crkva sv. Mihovila Arkandžela dugo je imala samo jedan toranj, a današnji izgled poprimila je 1907. godine, kada je podignut i lijevi zvonik. Samostan je građen u etapama, od 1735. do 1767. godine. I pored niza zanimljivih podataka o nastanku i razvoju Franjevačke rezidencije u Subotici, u sklopu koje su crkva i samostan, u centru pozornosti retrospektive povijesnih događanja prije 300 godina, ovoga puta je Najstarija kuća.

Sačuvana Najstarija kuća

Negdje u vrijeme izgradnje crkve i samostana, a svakako do polovice osamnaestog stoljeća, napravljena je i Najstarija kuća, stambeni građanski objekt koji je sačuvan do danas, s tim što je nekada davno naknadno proširen i dograđen. Najstariji dio ovog kompleksa, dakle

Najstarija kuća, napravljena je od crvenih opeka i kamena, vjerojatno graditeljskog materijala utvrde, što je ustanovljeno u istraživanjima prije nekoliko desetljeća, kada je objekt zaštićen, djelomično rekonstruiran i predložene mjere dalje revitalizacije. Prije petnaestak godina u restauraciji, na fasadi Najstarije kuće istaknut je autentičan materijal od kojega je sagrađena, ostavljanjem otvora na zidovima kroz koje se vidi.

Fasada Najstarije kuće: prikaz autentičnog materijala od kojega je građena u prvoj polovici osamnaestog stoljeća

Na ovu zanimljivu priču iz daleke povijesti našeg grada podsjetio je poznati subotički arhitekt mr. **Ante Rudinski** u šetnji pokraj kompleksa Najstarija kuća, kojim se više puta bavio u svojoj karijeri, ukazujući na jedan malo znani detalj s nekadašnje fasade. Naime, glavni ulaz u ovaj stambeni kompleks u vrijeme kojega se mi, suvremenici, ne sjećamo, bio je postavljen prema crkvi. Između crkve i kuće je postojao put (slijepa ulica do zidane ograde vrta samostana), kojeg već dugo nema, nego je na tom mje-

stu mali park orubljen ogradom od kovanog željeza. Stoga nekadašnji glavni ulaz u kuću u prolazu Trgom cara Jovana Nenada nama danas nije vidljiv, osim s podesta ispred crkve. Taj je ulaz davno zazidan, u vrijeme dok objekt nije bio pod zaštitom, i postavljen je prozor.

Time, ipak, nisu nestali tragovi nekadašnjeg izgleda objekta. Naime, iznad tog prvotnog ulaza u kuću, u prošlosti je postojao grb – pokazuje i dokumentira fotografijama mr. Ante Rudinski. Mjesto grba vidjelo se na zidu kao

je preseljen, a u palači je 1969. godine otvorena Suvremena galerija.

Na zidu izložbene dvorane na katu odista na zidu postoji grb. Tu je ostao nakon davnog iseljenja Muzeja iz ovog prostora. No, grb ne čini dio izložbene postavke nego je dio ambijenta palače, iako uistinu pripada povijesti druge kuće. Važno je što je sačuvan, a nije se urušio i polomio kao što su neki dijelovi Najstarije kuće, dok je bila u trošnom stanju.

Temelji grada

Obiteljski grb u Galeriji pripada povijesti Najstarije građanske kuće, a njena povijest potječe još iz prve polovice osamnaestog stoljeća i vodi nas u same temelje nastanka grada, u vrijeme prije uspostavljanja gradske civilne vlasti (1743. godine), dok je ovaj teritorij bio Vojni šanac Sabatka. Naši preci su na prijelazu iz sedamnaestog u osamnaesto stoljeće vrlo teško živjeli; uzdizala se samo jedna vojna utvrda okružena šančevima, močvarama i skromnim nastambama, uz stalnu prijetnju od napada. Narod je mnogo puta bježao u šume i močvare pred osmanlijskom vojskom koja je još uvijek povremeno upadala preko Tise. Prvi zapovjednik subotičke tvrđave u ratovima opustošenom naselju bio je čuveni kapetan **Luka Sučić**, na koga je narod čuvao uspomenu u legendama i pjesmama. I njegov sin **Jakov**, rođen u Subotici i među prvim upisan u matičnu knjigu krštenih 1688. godine, u svojoj odrasloj dobi postao je kapetan u Vojnom šancu Sabatka, što je desetljećima podrazumijevalo najvišu vojnu, pa i upravnu vlast, sve do 1743. godine kada je naselje iz dotadašnjeg vojno-graničarskog statusa posebnom poveljom unaprijeđeno u Kraljevsko-komorsku varoš Sent Marija.

Povijesti obitelji Sučić i Najstarije kuće u najbližoj su vezi, što će se vidjeti iz nastavka koji slijedi.

Katarina Korponaić

Detalj istočne fasade s vidnim tragom mjesta nekadašnjeg grba 1978. godine

otisak, na fotografijama Zavoda za urbanizam iz 1978. godine. Do nastanka tih fotografija grb je već bio pomaknut, vjerojatno šezdesetih godina, kako bi se sačuvao, jer je tada kuća bila u lošem stanju. Za ovaj interesantan detalj koji se nalazio na istočnoj fasadi Najstarije kuće, doista se malo zna u javnosti, a pogotovo o podacima tko je postavio grb i čiju je obitelj predstavljao. Bit će u nastavku riječi i o tome.

U posljednjoj rekonstrukciji zgrade glavni ulaz je, ipak, obilježen na fasadi, što se uočava na priloženoj fotografiji, a vraćeni su i pilastri s obje strane ulaza.

Kada je prije šezdesetak godina grb s ruinirane Najstarije kuće skinut s fasade, smješten je na zid u tadašnjem prostoru Gradskog muzeja. Gradski muzej se u to vrijeme nalazio u Raichlovoj palači, poslije

Izgled Najstarije kuće prema crkvi sv. Mihovila Arkandela, gdje je obilježen nekadašnji glavni ulaz u objekt

Zavjetno-zavičajni dan u Vajskoj

Bogat kulturni program

Četvrtu godinu zaredom HKU *Antun Sorgg* iz Vajske zajedno s mjesnom župom sv. Jurja priredio je proslavu Zavjetno-zavičajnog dana. On se obilježava 2. srpnja, a zavjet je dan Nebeskoj Gospi zbog vremenskih nepogoda koje su ih u prošlosti zadesile, pretpostavlja se da je prva bila 1893. godine.

Svečano misno slavlje predvodio je opat preč. **Robert Erhard**, u koncelecijaciji sa župnikom **Vinkom Cvijinom**, dekanom bačkog dekanata **Josipom Štefkovićem** i vlč. **Dominikom Ralbovskim**. Misno slavlje animirali su župni zbor i zbor *Santa Maria* iz Bača pod vodstvom **David Bertrana**. Poslije misnoga slavlja uslijedila je procesija s Gospinim kipom.

Između ostalih, manifestaciji su nazočili predsjednik Izvršnog odbora HNV-a **Lazar Cvijin**, dopredsjednik HNV-a za Podunavlje **Željko Pakledinac**, te ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov**. Pozdravljajući nazočne, Cvijin je pohvalio ideju suradnje mjesne udruge i župe jer se time još snažnije promovira i čuva vjersko-kulturna baština Hrvata – Šokaca iz Vajske i okolice.

U kraju šokačkih Hrvata kako drugačije započeti kulturni program nego *Šokačkom himnom* koju je izvela **Emilija Kovačev** iz Bođana. Uslijedio je nastup folklorša HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice. Na ovom području nekada davno bilo je posađeno puno dudova, danas ga baš više i nema. Za čega je, osim za rakiju, služio dud, a to je proizvodnja svilenog konca, prikazala su putem igrokaza dječica iz HKU-a *Antun Sorgg* iz Vajske. Također, djeca su izvela splet dječjih plesnih igara. Dječje

Predstavljanje Leksikona i likovna kolonija

U sklopu manifestacije, sutradan (subota, 3. srpnja) u *Šokačkoj kući* u Vajskoj nastavljen je kulturni program. Održana je likovna kolonija na kojoj su sudjelovali slikari iz HLU-a *Croart* iz Subotice te slikari iz Bača. Također, održano je i predstavljanje najnovijeg, 15. sveska *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, koji obuhvaća slova L, Lj i dio slova M (M-Mal). Leksikon su predstavili glavni urednik **Slaven Bačić** i suradnik *Leksikona* **Josip Dumendžić Meštar**.

pjesmice **Josipa Dumendžića Meštra** recitirala su dječica iz Bođana, koju je za ovu prigodu uvježbala **Ivana Herbst**. Pjesme **Tonke Šimić**, rođ. **Pelajić**, pročitala je **Amalija Šimunović**. Zborovi pod vodstvom Bertrana izvela su tri skladbe. Iz prošlosti i otrgnutu od zaborava pjesmu Josipa Dumendžića Meštra koju je uglazbila, sada već pokojna **Nermina Košutić**, *Ostani mi ponosita* otpjevali su Emilija Kovačev i orguljaš David Bertran.

U ime HKC-a *Bunjevačko kolo* Lazar Cvijin uručio je predsjedniku HKU-a *Antun Sorgg* **Mladenu Šimiću** sliku da krase prostorije te udruge.

Manifestacija Zavjetno-zavičajni dan je održana uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice.

A. Š.

Marijanski festival u Monoštoru

Pučke pjesme u slavu Nebeskoj Majci

KUD Hrvata *Bodrog* priredio je 15. Festival marijanskog pučkog pivanja. Uz domaćine, ŽPS *Kraljice Bodroga*, sudjelovali su mali monoštorski tamburaši, HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora i ŽPS *Etna* iz Apatina. U prvom dijelu festivala sudjelovali su mali tamburaši i gosti iz Sombora i Apatina, a u drugom mali koncert priredile su *Kraljice Bodroga*.

»Ovo je naš rođendanski koncert, jer ove godine *Kraljice Bodroga* obilježavaju 10 godina od osnutka. Osim *marijanskih pisama*, koje su redovite u našem repertoaru, za ovaj nastup pripremile smo jedan hrvatski, staroglagoljaški napjev s dalmatinskih otoka. Pohvale smo za izvedbu ovog napjeva dobile od **Tomislava Habulina**, umjetničkog voditelja SKUD-a *Ivan Goran Kovačić* iz Zagreba«, kaže **Anita Điparov-Marijanović**.

»Prvi je naš nastup u ovoj godini. Interesantno sudjelovanje na *Marijnskom* u Monoštoru bio je naš posljednji nastup u 2020. Poslije toga ponovo su zbog korone otkazane sve manifestacije, tako da do ovogodišnjeg festivala nismo imali prilike za nastupe, pa ovu godinu počinjemo gostovanjem u Monoštoru, što nam je drago. Odabrali smo tri marijanske pjesme«, kaže **Vesna Čuvardić**, pročelnica pjevačkog zbora HKUD-a *Vladimir Nazor*.

»*Kraljice Bodroga* su uhodana ekipa tako da pauza koju su prisilno imale u proteklom razdoblju nije utjecala na kvalitetu njihove izvedbe. *Marijanski festival* prva je manifestacija koju smo organizirali ove godine, a sve ostale koje nas očekuju planiramo organizirati u ustaljenim terminima. Možda malo drugačije, ali održat će se. Prvo nas očekuju *Alasi i bećari* 17. srpnja. Manifestacija je to drugačijeg karaktera, ali mislim da će u budućnosti otvoriti prostor za neke nove sadržaje«, kazao je predsjednik *Bodroga* **Željko Šeremešić**.

Festival su pratili i generalni konzul Generalnog konzulata RH u Subotici **Velimir Pleša** i ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov**. Manifestacija je održana uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH i Grada Sombora.

Z. V.

Naši gospodarstvenici (L.)

Ketering Lemeš na nagovor prijatelja

»Kada sami nešto osmišljamo, uglavnom uzmemo više recepata i onda po svom ukusu kombiniramo, onako kako se nama sviđa. Naravno, događalo se da kombinacija ne uspije, da nam se ne svidi, pa onda odustanemo i eksperimentiramo dalje«, kaže Dario

Dario Brkić po obrazovanju je kuhar. Kada je birao svoje zanimanje, nije kuharstvo bilo nešto što je odabrao zbog toga što je imao pretjeranu želju da mu to bude posao koji će raditi, ali morao se za nešto odlučiti. No, čini se da mu je odluka bila dobra, jer Dario iza sebe ima sedmogodišnji staž u struci, a nedavno je sa suprugom **Anđelijom** pokrenuo i vlastitu proizvodnju slanih peciva. Potaknuli su ih na to prijatelji koji su imali prilike kušati proizvode iz njihove kuhinje. Tako je nastao *Ketering Lemeš*. Prve narudžbine bile su iz Lemeša, a onda je reklama, kako ona na internetu tako i ona usmena, »odradila« svoje pa su porudžbine počele stizati i iz Sombora i drugih mjesta oko Sombora. Prije nego su osmislili svoju ponudu Dario i Anđelija proučili su trenutnu situaciju na tržištu i odlučili se za svoj prostor izboriti onim čega u ponudi nema previše. Već u startu odustali su od torti i sitnih kolača, jer nisu bili sigurni da će se u konkurenciji velikog broja žena koje se time bave i ponude u dućanima moći izboriti za svoje kupce. Odabrali su zato slani program.

Rafaelo, ali slani

Dario i Anđelija mlad su bračni par, roditelji jednogodišnjeg **Davida**. Na susretima i druženjima s prijateljima, na proslavama imali su želju počastiti ih domaćim pecivima, često po receptima koje su sami osmislili. Na poticaj prijatelja, kojima se dopalo ono što su kušali iz kuharske radionice ovog mladog bračnog para, počeli su proizvodnju peciva i za druge.

»To je bio poticaj, vjetar u leđa, ali trebalo je osmisliti što praviti, kako biti drugačiji od ostalih. Već na početku odustali smo od torti i sitnih kolača, jer to u Lemešu pravi više njih, a mi smo htjeli nešto čega nema u ponudi. Tako smo odabrali da to budu razne vrste slanih delicija«, kaže Dario.

Sljedeći korak bio je odabrati što će biti u redovitoj ponudi *Keteringa Lemeš*. Pretraživali su, sakupljali recepte, mijenjali ih, kombinirali, kombinirali sastojke, prosipali kada ne uspije. Koristio je Dario i iskustvo iz prethodnih poslova.

»Kada sami nešto osmišljamo, uglavnom uzmemo više recepata i onda po svom ukusu kombiniramo, onako kako se nama sviđa. Naravno, događalo se da kombinacija ne uspije, da nam se ne svidi, pa onda odustanemo i eksperimentiramo dalje«, kaže Dario i dodaje da su dio njihove proizvodnje projice, carska pita, tortilje, kiflice, slani rolati, ali i slani rafaelo i slane princes krafne.

»Mnogi se iznenade kada im u ponudi slanih peciva preporučimo rafaelo ili princez krafne, ali kada probaju zadovoljni su okusom. Kako se pravi slani rafaelo? Od pilećeg bijelog mesa, vrhnja, majoneza, sira i uz još neke detalje koje ne bih sada otkrivao. Ili recimo slane princez krafne, na fotografijama su kao obične slatke, ali mi ih pravimo slane«, iznosi Dario dio ponude *Keteringa Lemeš*.

Najviše porudžbina je za rođendanske proslave, a najveća porudžbina do sada bila je za jednu seosku proslavu u Čičovima. Osim preporuka onih koji su već kušali njihove proizvode, najvažnija je, kako kaže Dario, reklama, a najučinkovitija je ona na internetu. Ima najveće domete. Osim provjereno dobrog okusa, ono što privlači kupce je izgled, ali i način na koji se poručena roba pakira. Vodi se računa o svakom detalju, a ono što nije detalj već važna stvar jest kvaliteta namirnica od kojih se pripremaju peciva.

Izazov i kreativnost

Iako je slani program glavni dio proizvodnje, Dario kaže da su u ponudi i slatkiši u čaši – tiramisu i *cheesecake*.

Plan im je dodati još nekoliko slatkih delicija, ali i to će pažljivo birati, odmjeravati, kako bi to bilo drugačije od onoga što se već može kupiti na drugim mjestima. Kada govori o dugoročnim planovima, Dario kaže da jednog dana žele imati svoj lokal za proizvodnju i prodaju. U Lemešu, jer tu žele i ostati.

»Osnove kuharskog posla naučio sam u školi. Ali to su osnove, stalno treba raditi, usavršavati se, eksperimentirati. Mnoge stvari naučite, usavršite kroz rad, učite na vlastitim pogreškama. Kada sve zbrojim, u struci sam sedam godina. Može ovo biti izazovan i kreativan posao samo treba mašti pustiti na volju«, kaže Dario.

Može li jedan od tih izazova biti i priprema peciva po starijskim receptima? Dario kaže da su razmišljali i o tome, ali prije nego se odluče da i to postane dio njihove redovite ponude pažljivo će odabrati što praviti i koje recepte za to koristiti.

Dario i Anđelija za sada stižu sami pripremiti sve poručeno. Iako mu je kuharstvo struka, Dario nema problem poslušati i savjete svoje supruge. Uska grla u poslu su im petak, subota i nedjelja, što su dani za koje imaju najviše porudžbina, jer se tada organizira i najviše proslava.

Z. V.

Lemeška dužijanca

LEMES – HBKUD Lemeš organizira 22. puta *Lemešku dužijancu*, koja će biti održana u nedjelju, 11. srpnja. Svečana misa zahvalnica bit će služena u crkvi rođenja Blažene Djevice Marije u 10 sati, nakon čega je planiran prijem kod predsjednika Mjesnog ureda. Poslije prijema bit će upriličen svečani ručak. U sklopu *Lemeške dužijance* u četvrtak je održana likovna kolonija na kojoj su sudjelovali članovi udruge *Croart*.

Otvorenje Kolonije slamarki u Tavankutu

TAVANKUT – U organizaciji HKPD-a *Matija Gubec* i Galerije prve kolonije naive u tehnici slame iz Tavankuta, večeras (petak, 9. srpnja) će biti organiziran kulturni program povodom otvorenja XXXVI. saziva Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu. Program počinje u 19.30 sati na Etnosalašu *Balažević*. U programu nastupaju članovi HKPD-a *Matija Gubec*. Ovogodišnja kolonija slamarki u znaku je jubileja: 75 godina od osnutka Društva te 60 godina od početka likovnih manifestacija.

I. D.

Festival slame u Tavankutu

TAVANKUT – Od 9. do 15. srpnja u Tavankutu će biti održan *Festival slame* kao dio europskog projekta, a u suorganizaciji HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta i *Inovativne mreže* iz Subotice. Svakodnevno, u prijedpodnevnim satima od 9 do 11 sati te u poslijepodnevnim satima od 18 do 21 sati bit će organizirane slamarske radionice u autentičnom ambijentu na Etnosalašu *Balažević* u Tavankutu.

I. D.

Godišnji koncert Gupčeva folklornog odjela

TAVANKUT – U nedjelju, 11. srpnja, u povodu 75 godina postojanja HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta te 55 godina organiziranog djelovanja folklornog odjela u Društvu, bit će održan godišnji koncert folklornog odjela. Koncert se održava na Etnosalašu *Balažević* u Donjem Tavankutu, s početkom u 19,30 sati. Cijena ulaznice je 200 dinara.

I. D.

X. Seminar bunjevačkog stvaralaštva u Tavankutu

TAVANKUT – U organizaciji HKPD-a *Matija Gubec* od 12. do 17. srpnja u Tavankutu će biti održan jubilarni X. Seminar bunjevačkog stvaralaštva. Ovogodišnji će seminar u svojem programu obuhvatiti sljedeće tematske cjeline u kojima će se šire obrađivati pojedini elementi tradicijske kulture bunjevačkih Hrvata: ples, tamburaška glazba, tradicijski instrument – gajde, osnove slamarske tehnike. Polaznici seminara su iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine te Srbije.

I. D.

Tamburaški koncert Gupca

TAVANKUT – U srijedu, 14. srpnja, u povodu 75 godina postojanja HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta, bit će održan tamburaški koncert Društva. Koncert će biti održan u Domu kulture u Donjem Tavankutu, s početkom u 19,30 sati. Cijena ulaznice je 100 dinara.

I. D.

Predstavljanje zbornika Čuvari tradicije

TAVANKUT – U povodu X. Seminara bunjevačkog stvaralaštva u četvrtak, 15. srpnja, u 20 sati, na Etnosalašu *Balažević* bit će organizirana promocija Zbornika

radova *Čuvari tradicije* te CD-a i DVD-a bunjevačkih plesova, frizura i oglašja.

I. D.

Paorsko veče u Vajskoj

VAJSKA – HKU *Antun Sorgg* iz Vajske organizira *Paorsko veče* koje će biti održano iduće subote, 17. srpnja, s početkom u 19,30 sati. Zamišljeno kao zamjena za *Šokačko veče*, koje nije održano zbog epidemiološke situacije, *Paorsko veče* bit će održano u *Šokačkoj kući*, a za zabavu će biti zadužen Tamburaški sastav *Ruže*. Cijena ulaznice je 1.250 dinara. Opširnije informacije mogu se dobiti na telefone: 063/765-00-42; 069/586-56-37 i 065/877-55-21.

Živa djelatnost HSS-a u Zemunu, mlada misa Joze Pašića

3. srpnja 1938. – *Naše slovo* piše da su se sudac Kottarskog suda u Kovinu **Albe Filipović** i kći predsjednika subotičke općine **Ivana Ivandekića**, **Stana**, vjenčali 28. lipnja.

4. srpnja 1997. – *Subotičke novine* pišu da je 1. srpnja u odvetničkom uredu **Grge Bačlije** održano prvo predstavljanje knjige, koju je on sastavio u društvu s **Markom Peićem** Narodne umotvorine bačkih Bunjevaca.

5. srpnja 1912. – *Neven* piše da je **Antun Vojnić Tunić** 29. lipnja održao prvu svetu misu u crkvi sv. Jurja u Subotici. Manuduktor mu je bio **Pajo Kujundžić**, župnik. Poslije mlade mise, u mladomisnikovoj kući bio je objed, na kojemu je bilo oko 400 osoba. Na objedu je Pajo Kujundžić održao zdravicu. Prvu čašu je ispio na mladog misnika i njegovu obitelj, a drugu na svečanog govornika **Ljudevita Budanovića**.

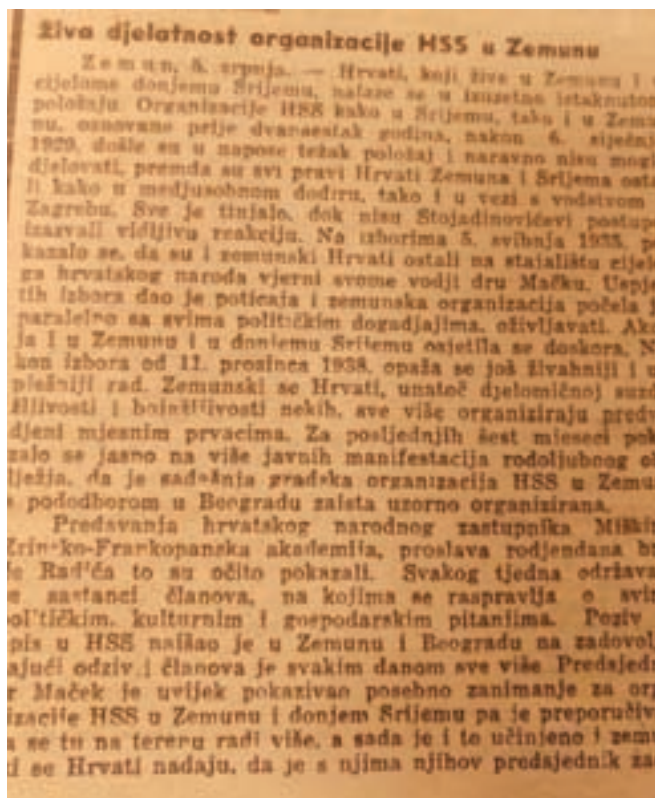
6. srpnja 1939. – *Hrvatski dnevnik* donosi članak *Živa djelatnost organizacije HSS u Zemunu*. Ondje piše da su organizacije HSS-a, kako u Srijemu tako i u Zemunu osnovane još početkom 1920-ih. Nakon 6. siječnja 1929. zapale su u težak položaj. Na izborima 5. svibnja 1935.

podržali su listu **Vladka Mačeka**. Nakon izbora od 11. prosinca 1938. zemunski Hrvati bilježe veću političku aktivnost. Priredili su za šest mjeseci više javnih manifestacija rodoljubnog obilježja: predavanja narodnog zastupnika **Miškine**, Zrinsko-frankopansku akademiju, proslavu rođendana braće **Radića** itd. Gradska organizacija HSS-a u Zemunu s pododborom u Beogradu je uzorno organizirana, navodi se u tekstu.

7. srpnja 1939. – *Subotičke novine* pišu da je 2. srpnja u Monoštoru slavljen mlada misa **Joze Pašića**. Ukusno iskićena čilimima, koji su joj davali šokačko obilježje, crkva je bila puna naroda, koji je pažljivo pratio dirljivi govor subotičkog svećenika, vikara na Šebešiću **Ivana Lebovića**.

8. srpnja 1938. – *Subotičke novine* pišu da je u Subotici 4. srpnja u 18 sati održana na veoma svečan način posveta novog katoličkog zavoda, koja je po zaštitniku Bačke biskupije dobila ime *Paulinum*. Posveti su prisustvovali generalni vikar **Blaško Rajić**, apatinski opat dr. **Jakob Eggert**, starobečejski opat **Ferenc Petrányi**, župnik iz Bača dr. **Stjepan Tumbas**, župnik iz Žednika **Petar Evetović**, župnik iz Sombora **Ante Skenderović**, župnik iz Bajmaka **Lénárd Hegedűs**, župnik iz Bačke Palanke **Peter Weinert**, subotički dekan **Ferenc Bertron** i mnogo svećenika Bačke biskupije i cjelokupno subotičko svećenstvo. Bili su prisutni i predsjednik grada ing. **Ivan Ivković Ivandekić**, gradski senator **Mača Evetović**, gimnazijski ravnatelj **Velimir Stefanović**, veleposjednik **Mihály Prokesch**, odvjetnik dr. **Mihovil Katanec** i predstavnici svih crkvenih općina. U govoru, održanom u svečanoj dvorani na prvom katu, biskup Budanović je između ostalog rekao: »Uzgoj mora imati i graditi se na temeljima vječne istine koja je stalna, uzvišena i nepromjenljiva kao i sam Bog... Izmišljotine ljudske nemaju stalnosti, svaki čas se mijenjaju, ali vjerske istine ostaju uvijek. Bez ovakvih istina nema stalnosti u odgoju, nema postojanosti karaktera, nema čestitog vladanja omladine. Bez vječnih istina ne možemo uzgojiti omladinu, koja mora biti požrtvovna i spremna na borbu za vječne ideale«.

9. srpnja 1921. – *Subotičke novine* pišu da je 3. srpnja održan pouzdanički sastanak Bunjevačko-šokačke stranke u Somboru. Prisustvovao je veliki broj pristaša. Iz Subotice su došli zastupnik dr. **Vranje Sudarević** i odvjetnik **Mirko Ivandekić**. Somborski Bunjevci osnovali su u zimu 1920. – 1921. *Bunjevačko kolo*, koje je sredinom 1921. brojalo već preko 600 članova.

Mala škola tambure u Monoštoru

Javni sat za kraj

Učionica i bučna djeca koja očekuju početak još jednog školskog sata. Naizgled običnog, a ipak drugačijeg. Drugačijeg, jer učionica nije u školi već na pozornici doma kulture. Drugačijeg, jer uz njih i nastavnicu na ovom satu bit će i roditelji, bake, drugari. Tako bi se mogao opisati početak javnog sata monoštorskih mališana koji su prošle školske godine pohađali malu školu tambure. Od listopada vrijedno su učili i vježbali sa svojim profesoricama **Marinom Kovač i Milicom Lerić**. Ni to ne u školi već u prostoru doma kulture. Ali

ni to nije bila zapreka da uspješno svladaju i teorijski i praktični dio i uz nekoliko naučenih pjesama skladaju i svoje. Sve to, kao da im je nastup na pozornici uobičajena stvar, pokazali su na javnom satu. A prije toga već su razbili onu prvu tremu javnog nastupa sudjelujući u nekoliko programa priređenih u Somboru i Monoštoru.

Mala škola tambure krenula je sa sedmero mališana, a na javnom satu s tamburom u rukama bilo ih je 12. Svi odlučni: nastaviti će i naredne školske godine.

»Za ovaj koncert skladala sam svoju pjesmu *Ti si moj drugar, znaj*. Jednostavno, svirala sam i sama mi je melodija došla«, kaže **Vanja Zetović**.

»Vidjela sam u *Hrcku* sliku mojih drugara iz škole tambure i činilo mi se zanimljivim, pa sam se i ja prijavila. Nastavit ću i naredne godine«, kaže **Ivana Buzadžić**.

Ništa manje oduševljen od svojih đaka nije bila ni profesorica Milica Lerić, koja je s njima radila od početka kalendarske godine.

»Intenzivno smo se za ovaj nastup pripremali tjedan dana. Zajedno smo lijepili plakate po selu, radovali su se kada bi vidjeli da netko čita te plakate uz komentar: svi će doći da nas gledaju. Ta njihova volja potaknula je i mene i tako je nastala ideja da pokažemo jedan naš sat tambure. On je pun različitih raspoloženja, emocija, družimo se, igramo, učimo«, kaže Milica.

Kako bi škola tambure u Monoštoru zaživjela, pomogli su Hrvatsko nacionalno vijeće i Hrvatska glazbena udruga *Festival bunjevački pisama* i prof. **Vojislav Temunović**.

Mala škola tambure zamišljena je kao istureni odjel Muzičke škole *Petar Konjović* iz Sombora na hrvatskom jeziku, ali se to ipak nije dogodilo prošle školske godine.

»Sada su ispunjeni uvjeti i za nastavnika solfeđa i tambure koji ima položen lektorat za hrvatski jezik. Ispunjeni su i prostorni uvjeti i nastava će se održavati u Osnovnoj školi 22. oktobar u Monoštoru. Učionica je opremljena, još nedostaje klavinova, koja će također biti nabavljena i ja mislim da nema prepreke da ovi mališani pored toga što sviraju tamburu dobiju, za šest godina i diplomu glazbene škole iz Sombora o završenoj nižoj glazbenoj školi«, kazala je članica Izvršnog odbora HNV-a zadužena za obrazovanje **Margareta Uršal**, koja je uz asistenticu pri obrazovanju HNV-a **Natašu Stipančević** prisustvovala javnom satu monoštorskih tamburaša. Na kraju koncerta Nataša Stipančević je uručila djeci pohvalnice.

Z. V.

Godišnja skupština HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice

Lazar Cvijin ponovno izabran za predsjednika

Lazar Cvijin, koji je tu dužnost obnašao i u ranijem mandatu, novi je predsjednik HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice, odlučeno je u četvrtak, 1. srpnja, na godišnjoj skupštini te udruge. Osim njega, novi upravni odbor činit će dosadašnji članovi toga tijela: **Pavle Kujundžić, Denis Lipozenčić, Dajana Šimić, Tanja Dulić, Antun Kozma, Željka Vukov, Ivica Tumbas** te tri nova člana: **Svetislav Milanković, Ivica Ivanković Radak i Marinko Katić**. U nadzorni odbor izabrani su: **Miroslav Doko** (predsjednik), **Mirko Ostrogonac i Suzana Vukov**.

Usvojena su izvješća o radu i financijskom poslovanju od prošle skupštine, izvješće nadzornog odbora i završni račun za 2020. godinu, kao i plan rada i proračun za 2021. godinu. Kako je istaknuto, financijsko poslovanje je u 2020. godini bilo pozitivno, s prihodovne strane ostvareno je 8 milijuna dinara, a s rashodovne 7,63 milijuna. Sve odluke usvojene su jednoglasno, što, kako se moglo čuti, pokazuje zajedništvo unutar Centra.

»U protekle četiri godine uspjeli smo konsolidirati rad Centra u svakom pogledu, i što se tiče financija koje su skoro uvijek problem u udrugama kulture, ali i glede članstva, voditelja i rada sekcija. Danas je izabrano novo vodstvo koje je vodstvo kontinuiteta. Uprava je tu da stvori uvjete, a HKC najviše ovisi od svojih članova, voditelja sekcija, od ljudi koji se žele na ovakav način, dakle uz puno ljubavi, baviti kulturom. Radit ćemo na daljnjem snaženju sekcija, kojih je trenutačno pet, odnosno šest unutar Centra. Prostora za rad ima, svake godine se pojavi neka nova ideja. Mislimo da su perspektive lijepe, to stvara i dodatne obveze,

zato smo angažirani i u investicijskom dijelu, otvorili smo novi prostor – Klub mladih. Imamo sad ukupno četiri prostora, gotovo da nema dana kada je *Kolo* prazno. Optimist sam, moj optimizam počiva najviše na mladima, na njihovom entuzijazmu i truditi ćemo se dati im još više prilike i šanse da mogu još bolje raditi«, izjavio je Lazar Cvijin nakon skupštine.

Glede planova za ovu godinu, Cvijin je kazao:

»Sada slijede brojna gostovanja. Naš Folklorni odjel smo uspjeli očuvati u potpunosti, veliki je broj poziva za gostovanja. Što se tiče manifestacija, imamo partnerski odnos s UBH-om *Dužijanca*, dio posla oko organiziranja i održavanja *Dužijance* pripast će nama. To će biti važan posao,

da ta manifestacija ponovno zasija u punom sjaju, nakon prošle godine koja je bila obilježena koronom. Čeka nas izložba djela nastalih na prošlogodišnjoj koloniji *Bunarić*, pa slijedi novi saziv iste. Slijedit će Festival tradicijskog pjevanja, pa naša nova manifestacija – dramski festival *Drim fest*. Naravno, i naš godišnji koncert. Planiramo i događanja u našem novom prostoru Klubu mladih«.

Hrvatski kulturni centar ima oko 500 članova, uključujući i 114 članova Skupštine. Djeluje u više odjela/sekcija, a to su: Folklorni, Dramski, Likovni, Ženska pjevačka skupina Prelje, Odjel za istraživanje i izučavanje tradicijske baštine, Orkestar i Književno-teatarski kružok. Kako se na skupštini moglo čuti, u planu je reaktiviranje Dječje dramske sekcije.

D. B. P.

In memoriam Bela Duranci (1931. – 2021.)

Odlazak velikog povjesničara umjetnosti

Bavio se istraživanjem djelatnosti pretežito zavičajnih i vojvođanskih likovnih umjetnika, odraza secesije u Subotici, razvitkom i radom likovnih kolonija u Vojvodini te zaštitom spomenika

Prošloga tjedna (četvrtak, 1. srpnja), u Subotici je, u 90. godini života, preminuo povjesničar umjetnosti i likovni kritičar **Bela Duranci**.

Rođen je 5. srpnja 1931. u Baču. Sin je **Janka i Kate**, rođ. **Budanović**. Prema natuknici o Duranciju iz *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, biskup **Lajčo Budanović** bio mu je djed-ujak. Djetinjstvo je proveo u Selenči, Bođanima i Monoštoru, a 1942. upisao se u somborsku gimnaziju. U Suboticu se doselio 1945., te je ondje nastavio gimnazijsko školovanje. Na Filozofskom fakultetu u Beogradu 1963. diplomirao je povijest umjetnosti kao izvanredni student.

Bogata karijera

Od 1959. do 1975. kustos je u Gradskom muzeju u Subotici te ondje vodi umjetničku zbirku. Jedan je od osnivača ustanove *Likovni susret* 1962., a idućih desetak godina i njezin stalni suradnik. Od 1975. radi u Domu kulture Gradska kuća u Subotici te sudjeluje u osnivanju ispostave za zaštitu kulturnih spomenika. Rezultat tih napora bilo je i utemeljenje Međuopćinskog zavoda za

zaštitu kulturnih spomenika 1980., u kojem je radio do odlaska u mirovinu 1984. godine.

Kako stoji u *Leksikonu*, bavio se istraživanjem djelatnosti pretežito zavičajnih i vojvođanskih likovnih umjetnika, odraza umjetničkog pravca secesije u Subotici, razvitkom i radom umjetničkih likovnih kolonija u Vojvodini te zaštitom spomenika. Suradivao je s mnogobrojnim likovnim umjetnicima, umjetničkim kolonijama, kulturnim ustanovama, muzejima i galerijama. Radio je na mnogim samostalnim, kolektivnim, studijskim i retrospektivnim izložbama, a od 1962. prati rad i razvitak »slamarki« i stvaralaštva naive u tehnici slame. Od 1970. do 1989. bio je predsjednik ocjenjivačkog suda za dodjelu vojvođanske likovne nagrade *Forum* u Novom Sadu. Prikaze, eseje i studije objavljivao je u *Subotičkim novinama*, *Magyar Szóu* i *Dnevniku*, *Politici* te časopisima *Rukovet*, *Híd*, *Létünk* i *Üzenet*. Svoje je priloge objavljivao i u stručnim publikacijama u zemlji i inozemstvu. Suradivao je u izradi televizijskih priloga i emisija s područja likovnih umjetnosti.

Nagrade i djela

Dobitnik je mnogobrojnih nagrada i priznanja, među njima likovne nagrade *Nagyapáthy Kukac Péter* u Bačkoj Topoli 1986., Nagrade *Dr. Ferenc Bodrogyári* u Subotici 1989., 1996. i 2001., Likovne nagrade *Forum* u Novom Sadu 1991. i dr. Subotičko priznanje *Pro urbe* dodijeljeno mu je 1996., a nagrada Počasni građanin Grada Subotice 2008. godine.

Autor je brojnih djela s područja likovne umjetnosti među ostalim i monografije *Slikar Stipan Kopilović (1877. – 1924.) (dva izdanja 1990. i 2011.)*, *Donacija dr. Vinka Perčića : Umjetnine zavičajne zbirke* (1996.). Jedan je od više autora monografije *Nesto Orčić (2007.)*.

Komemoracija u povodu Durancijeve smrti održana je u subotu, 3. srpnja, u Velikoj vijećnici subotičke Gradske kuće, a organizirali su je Gradski muzej Subotica, Me-

đuopćinski zavod za zaštitu spomenika kulture Subotica i Suvremena galerija Subotica. Sahrana ovog kulturnog velikana održana je istog dana na Bajskom groblju u Subotici.

Temelj struke

Muzejska savjetnica Gradskog muzeja Subotica **Olga Kovačev-Ninkov** ističe kako je Duranci ne samo formalno, kao prvi diplomirani povjesničar umjetnosti u gradu, već i svojim radom u ustanovama kulture, postavio čvrste temelje te struke. Za obradu, čuvanje i prezentaciju umjetničke baštine ovoga grada Duranci se zauzeo na tri razine – u domeni muzeološke djelatnosti, suvremene umjetnosti i zaštite arhitekture.

»Bio je prvi povjesničar umjetnosti u Gradskom muzeju. Tu je za 16 godina rada utemeljio nekoliko važnih stvari, uradio nekoliko važnih studija i kao najvažnije formirao zbirku. Još dok je bio u muzeju, radio je na pokretanju galerije *Likovni susret*, a počeo se baviti i zaštitom graditeljske baštine, jer u to vrijeme nije bilo zasebnog zavoda za tu djelatnost. Na taj način, prvi je mapirao vrijednosti arhitekture u Subotici, a kasnije je bio i jedan od osnivača Međuopćinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture«, kaže ona.

Iako je u mirovinu otišao 1984., kako napominje Kovačev-Ninkov, nastavio je raditi dalje i svoj duhovni kapital stavio na raspolaganje javnosti.

»Bio je kreativan, sjajan govornik, poznata su njegova otvaranja izložbi u kojima je spajao lokalno s univerzalnim. Nije radio samo za stručne krugove, već je radio mnogo i na popularizaciji likovne umjetnosti putem medija«, kaže ona.

Značaj za kulturu Hrvata

Rad Bele Durancija značajan je i za kulturu Hrvata u Subotici i okolici, o čemu govori ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov**.

»'Stipana treba vratiti tamo di i pripada – u hrvatski kulturni prostor' – rekao je na samome početku razgovora o svojem naumu Bela Duranci koncem te 2010. godine kada je predložio Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata da i na hrvatskom jeziku, kao drugo izdanje, objavi svoje važno istraživačko djelo o prvom bunjevačkom modernom slikaru **Stipanu Kopiloviću**. Naravno, nama je u Zavodu kao novoosnovanoj kulturnoj ustanovi to bio čin velikoga priznanja i podrške našim prvim koracima u djelovanju u području kulture Hrvata u Vojvodini, jer knjigu jednog takvog renomiranog i cijenjenog autora nije dobio svatko da objavi. Naime, Bela Duranci je kao ne-

prikosnoveni autoritet za zavičajnu likovnu povijest Vojvodine itekako vodio računa i o tome tko njegove knjige može objaviti. S druge strane, kao nesvakidašnje obrazovanom i učenom čovjeku jasne su mu bile sve 'igrarije' oko nacionalne pripadnosti Bunjevaca i nije se libio isto i svjedočiti. To je nedvosmisleno potvrdio i svojom suradnjom u *Leksikonu podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, za koji je u prvim svescima napisao ključne natuknice o najvažnijim osobama likovne umjetnosti među Hrvatima u Bačkoj (**Antun Bačić, Ilona Bačić, Anica Balažević, Ivan Balažević, Ana Bešlić, Ana Crnković, Luka Đelmiš, Ivan Gundić Čiso...**).

Redovito je pratio i pozitivno vrjednovao rad Zavoda, a njegovo oduševljenje za likovnu monografiju **Olge Šram** o **Ciliku Dulić Kasiba** teško je prepričati, no bit je u sljedećem: 'Zavridila je Cilika ovakvu reprezentativnu knjigu'. Riječju, predragocjena osobnost, koja će nama u Zavodu ostati kao uzor za mnogovrsno oponašanje«, navodi Žigmanov.

Viša kustosica Gradskog muzeja u Subotici i predsjednica Galerije Prve kolonije naive u tehnici slame iz Tavan-kuta **Ljubica Vuković Dulić** podsjeća na Durancijev angažman vezan za praćenje rada »slamarki« i stvaralaštva u tehnici slame.

»Bela Duranci, povjesničar umjetnosti širokih interesa, čovjek iznimnog osjećaja za vrijedno i kreativno, kako u lokalnim tako i širim okvirima, u svojem se radnom i životnom vijeku osvrnuo i dotaknuo ključnih povijesno-umjetničkih okosnica građanske Subotice. Ali ne samo njih. Duranci svojim zapisima

i osvrtima ukazuje i na izražajne mogućnosti slame kao materijala, tradicionalno korištenim za izradu narodnih rukotvorina. Prvi put se na rad slamarki osvrće povodom II. izložbe tavančutske kolonije člankom u *Subotičkim novinama* 1963. godine i već tada ističe rad **Ane Milodanovića Sove đermu**, kao spoj narodnog iskustva i mašte te kao rad koji se ističe izražajnošću u odnosu na druge. U skladu s tim, na izložbu *Likovno stvaralaštvo Subotice 1945. – 1970.* on uvrštava i slike od slame, kao autentični produkt i kreativni izraz utemeljen na narodnoj tradiciji. O likovnom izrazu u tehnici slame piše u nekoliko navrata u subotičkom tisku, prati, posjećuje i komunicira sa slamarkama, sažima svoje misli i o njima govori na otvaranjima izložbi. Kao mjerilo vrijednosti djela bila mu je ostvarena samosvojna leksika promišljanja svijeta i poštivanje slame kao materijala. Vrijedan iskaz o njegovom poimanju stvaralaštva u tehnici slame zabilježen je u dokumentarnom filmu **Branka Ištvančića Od zrna do slike**«, kaže Ljubica Vuković Dulić.

D. B. P.

Subotička biskupija

NOVE SLUŽBE svećenika

Subotički biskup mons. **Slavko Večer**in donio je odluke o imenovanjima na pojedine službe, razrješenjima i premještajima svećenika Subotičke biskupije, objavljene u najnovijem broju biskupijskoga službenog glasila *Letterae Circulares*. Odluke su pretočene u kanonske dekrete koji su uručeni imenovanim svećenicima, s datumima kojima prestaju pojedine službe i započinju nove, te s upućivanjem na pojedine kanone Zakonika kanonskog prava, te mjesnoga zakonika *Codex Bačiensis*. Hrvatska riječ donosi biskupove odluke koje se tiču župa hrvatskog govornog područja te dvojezičnih župa u Bačkoj.

Vlč. **Luka Poljak** imenovan je povjerenikom za misijski pastoral Subotičke biskupije. Vlč. dr. **Endre Horváth** razriješen je službe župnika u Sivcu i upravitelja u Krušćiću i u Crvenki. Vlč. **László Hajdú**, upravitelj župe u Čonoplji, imenovan je upraviteljem župe u Sivcu. Preč. **Mirko Štefković** imenovan je jednim od glasnogovornika Subotičke biskupije. Prof. dr. **Ivica Ivanković Radak** imenovan je sudskim vikarom (oficijalom) Subotičke biskupije.

Mons. **Ferenc Fazekas**, generalni vikar, razriješen je službe župnika u Bačkoj Topoli i imenovan župnikom župe sv. Jurja u Subotici. Umjesto vlč. **Józsefa Szakálya**, koji je imenovan župnikom u Bačkoj Topoli, župnik u župi Isusa Radnika u Subotici bit će mons. **Géza Zapletán**, koji je razriješen službe župnika župe Kanjiža I. Vlč. **István Palatinus** iz župe sv. Jurja u Subotici ide u župu Kanjiža I. Preč. **Róbert Erhard** neće biti više župnik u Imenu Marijinom u Novom Sadu nego je imenovan župnikom župe u Bajmaku, a u Novi Sad na mjesto župnika centralne župe dolazi mons. **Attila Zsellér**. Vlč. **Zsolt Bende** sa službe župnika župe u Bajmaku dolazi na mjesto župnika u Krušćiću i u Crvenki.

Vlč. **Dražen Dulić** razriješen je službe župnika u Đurđinu i imenovan župnikom u Monoštoru. Vlč. **Daniel Katačić** razriješen je službe kapelana u Novom Sadu, te imenovan upraviteljem župe u Đurđinu. Vlč. **Nebojša Stipić** razriješen je službe kapelana u Čantaviru te imenovan kapelanom u župi Imena Marijina u Novom Sadu s pripadajućom župom sv. Roka u istom gradu. Vlč. **Luka Poljak** razriješen je službe župnog vikara župe Presvetog Trojstva u Somboru i imenovan župnim vikarom u Molu. Preč. **Josip Pekanović** razriješen je službe upravitelja župe Uzvišenja sv. Križa i župe sv. Nikole Tavelića u Somboru. Na mjesto župnika u tim somborskim župama dolazi preč. **Josip Štefković**, koji je razriješen službe župnika u

Baču s pripadajućim župama u Tovariševu i u Deronjama te upravitelja župe u Plavni sa župom u Bačkom Novom Selu. Vlč. dr. **Marinko Stantić** razriješen je službe župnika župe Marija Majka Crkve u Aleksandrovu (Subotica) i imenovan župnikom župa u Baču, Tovariševu i Deronjama, upraviteljem župe u Plavni i Bačkom Novom Selu, te vršiteljem dužnosti dekana Bačkog dekanata.

Preč. **Željko Šipek** razriješen je službe župnika u Žedniku i imenovan župnikom župe Marija Majka Crkve u Subotici i rektorom Biskupijskog svetišta Bunarić. Preč. **Franjo Ivanković** razriješen je službe župnika u Tavankutu, Gornjem Tavankutu i Mirgešu i imenovan župnikom župe u Žedniku. Vlč. **Marijan Vukov** razriješen je službe župnika župe Uskrsnuća Isusova u Subotici i imenovan župnikom u Tavankutu s pripadajućim vikarijama. U župi Uskrsnuća Isusova župnik će biti vlč. **Vinko Cvijin**, koji je razriješen službe župnika župa u Vajskoj i u Bođanima. Preč. **Goran Vilov** razriješen je službe župnika u Monoštoru i imenovan župnikom u Vajskoj i u Bođanima. Vlč. **Damjan Pašić**, mladomisnik, imenovan je župnim vikarom u Bajmaku. Vlč. **Patrik Tvorek** razriješen je službe katedralnog kapelana, te stavljen na raspolaganje Krčkoj biskupiji na razdoblje od jedne godine.

Svećenici koji su imenovani na nove službe župnika ili upravitelja župa prisežu, po zakonu Crkve, ispovijest vjere i prisegu vjernosti pred biskupom, a zatim se obavlja primopredaja župa do datuma koji određuje biskup. Imenovanje novih župnika priopćava vjernicima ili pastoralnom vijeću župe dekan ili arhiepiskop i o tome izvješćuje Ordinarijat biskupije. Prve mise novoraspoređenih svećenika u njihovim novim župama, većinom tijekom srpnja, po pravilu bit će svečane.

M. Tucakov

Dominikanac iz Bačke zaređen za svećenika

U crkvi Kraljice sv. Krunice u Zagrebu, na Petrovo, 29. lipnja, pomoćni zagrebački biskup mons. **Mijo Gorski** zaređio je za svećenika redovnika dominikanca fr. **Sašu Stjepana Bukvića**. Fr. Saša Stjepan rođen je 26. listopada 1973. u Subotici, kršten je u Tavankutu, a krizman u Žedniku. Osnovnu školu i srednju Kemijsko-tehnološku školu završio je u Subotici, diplomirao je geografiju na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Novom Sadu, a zatim je završio i Filozofsko-teološki Institut Družbe Isusove u Zagrebu. Prve zavjete u redu otaca dominikanaca, u Subotici poznatih kao *bili fratri* (zbog boje habita), položio je 26. kolovoza 2017., a svečane (doživotne) 18. studenoga 2020. godine.

M. T.

Mlada misa vlč. Damjana Pašića u Monoštoru

Mladomisnik Subotičke biskupije vlč. **Damjan Pašić** slavit će svoju mladu misu 11. lipnja u rodnoj župi sv. Petra i Pavla u Monoštoru. Prije mladomisničkog slavlja, mladomisniku će biti udijeljen roditeljski blagoslov ispred rodne kuće u 16 sati. Do crkve vjernici će ići u procesiji, a euharistijsko slavlje započinje u 17 sati. Propovjednik će biti prior karmelskog samostana u Somboru OCD o. **Bernardin Vismeg**.

M. T.

Navjestitelji Evanđelja

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

U liturgiji petnaeste nedjelje kroz godinu čitamo dio iz Markova evanđelja u kojem Isus svoje učenike šalje da šire Radosnu vijest (usp. Mk 6,7-13). Pred njih stavlja vrlo neobičan zahtjev: da sa sobom ne nose ništa, ali ih i upozorava da neće svugdje biti primljeni. Ovaj zahtjev i ovo upozorenje smjernice su i današnjim navjestiteljima Radosne vijesti.

Pouzdanje u Providnost

Prije nego počnemo promišljati o uputama koje Isus daje onima koje šalje da šire Evanđelje, prvo moramo razjasniti tko su danas nasljednici njegovih učenika. Jesu li to svećenici, redovnici i redovnice, neke osobe s posebnim darovima koje mogu iskoristiti u izvršenju ovoga poslanja? Neki dobri govornici, hrabri i mudri, koji znaju kada i kome govoriti o Bogu? Ne! Svatko tko je postao član Božjega naroda poslan je širiti Evanđelje u svijetu. Danas su prilike drugačije nego u Isusovo vrijeme. Gotovo svi su kršteni, ali Krista ne poznaju. Naše je poslanje donijeti ga takvim ljudima, probuditi u njima vjeru i pomoći im da postanu svjesni da su i oni dio Božjega naroda.

Dakle, danas Isus šalje svakoga od nas širiti Evanđelje. A zapovijed da sa sobom ne nosimo ništa vrijedi još uvijek. Koliko god u prvi mah bila čudna, ona krije snažnu poruku. Krist zapravo njome želi reći kako se trebamo pouzdavati u Providnost. Moderan čovjek se previše brine oko toga da mu za života na zemlji ništa ne manjka. U toj brizi potpuno je oslonjen na svoje snage i sposobnosti, a na Boga gotovo i ne računa. Isus nas želi potaknuti da svoju brigu usmjerimo u potpuno drugome smjeru, prema vječnosti. Trebamo se brinuti da osiguramo sebi Božje kraljevstvo, a Bog će se tada pobrinuti i za naš život na zemlji. Jedino

tako ćemo biti uspješni širitelji Evanđelja. Ljudi žele svjedoke, a ne dobre govornike; žele životne primjere, a ne lijepe priče. Zato se Evanđelje ne naviješta samo riječima, nego još više djelima. A kada ovaj život živimo brinući se o vječnom, oslonjeni u potpunosti na Boga, onda smo pravi Kristovi svjedoci, te naš navještaj može uroditi plodom. Tko u Boga vjeruje, mora imati u njega potpuno povjerenje i predati mu da vodi njegov život, te starati se kako da mu ugoditi. Upravo tako živimo ako svojim djelima svjedočimo vjeru, te tim istim djelima pokušavamo k Bogu privući sve one koji su se od njega udaljili. To treba biti naša najveća briga, za ostalo će se Providnost pobrinuti.

Odbijanje je dio navještaja

Drugo što Isus ove nedjelje želi naglasiti svojim učenicima je da neće svugdje biti primljeni. Povijest nas uči, a i vlastito iskustvo, da svjedočiti Evanđelje mnogo puta nije lako. Ljudi ne žele slušati istinu, ne žele se mijenjati, ne žele prihvatiti da ono što rade nije dobro. Stoga im Kristovi svjedoci smetaju, ne žele ih u svojoj blizini, pa ih čak i progone. U različitim vremenima i u različitim krajevima svijeta i progoni su drugačiji. Naša je sreća da nitko od nas neće stradati ako svjedoči Evanđelje. Jedino što će mu se dogoditi jest etiketa da je primitivan, zaostao, da nije dovoljno mudar za ovaj svijet, da je čudak i sl. No, ništa nas to ne treba obeshrabriti i smesti u našem nastojanju da svijetu donesemo Krista. To nam treba biti poticaj na još veću ustrajnost u svjedočenju, jer svi ti koji su nas etiketirali i odbacili jer pripadamo Kristu trebaju obraćenje i susret s njim, jer su kršćani samo na papiru, ali ne i u životu. Stoga, s velikim pouzdanjem u Providnost nemojmo nikada prestati životom naviještati Radosnu vijest.

Iz povijesti *Dužijance* (IV.)

ENTUZIJAZAM u delikatnim vremenima

Kakve su bile povijesno-političke prilike u godinama od 1968. do 1972.? Kako je nastala ideja da se organizira *Dužijanica* kao gradska, turističko-folklorna manifestacija? Kakva je bila pozicija hrvatskih intelektualaca i kulturnih djelatnika u tim godinama? Što se događalo u širem okruženju, u matičnoj domovini Hrvatskoj?

Iako o godinama o kojima u povijesti *Dužijance* razmišljamo u ovom broju, ima napisa i literature, čini se da to razdoblje zahtijeva sveobuhvatniju povijesnu analizu. Mnoge su činjenice bitne da bi se razumjelo kako je potekla ideja o organiziranju žetvenih svečanosti '68., važna su i sjećanja živućih sudionika tih događanja, a svakako je potrebno sagledati manifestaciju *Dužijance* kroz tih nekoliko godina u širem kontekstu društvenih i političkih previranja i tenzija.

»Nesporno je da je skup priredbi za *Dužijancu* 1968. godine, poput *Takmičenja risara*, velikog kola s izborom bandaša i bandašice, skupštine risara, svečane povorke, ukrašavanja izloga i konjičkih utrka predstavljao glavnu turističku atrakciju ne samo Subotice nego i šire okolice. Bila je to manifestacija bunjevačkih Hrvata koja je po masovnosti i sadržaju premašila sve dotadašnje gradske manifestacije«, piše **Lazo Vojnić Hajduk**.

Kako je počelo?

Budući da Hrvati u to vrijeme nisu bili politički organizirani, jedino područje gdje su mogli djelovati bilo je kulturno. Iz zapisa **Bele Gabrića** u *Subotičkoj Danici* iz 1994. godine saznajemo da je »grupa rodoljuba u kojima je tinjala želja da se učini nešto više na očuvanju i njegovanju narodne tradicije i običaja, znala da se zbog općih političkih prilika ne može uključiti u proslavu crkvene dužijance. Zato su pokrenuli inicijativu da se organizira svjetovna proslava dužijance kao narodno turistička priredba«.

U svojoj knjizi *Dužijanica s nama i u nama* Lazo Vojnić Hajduk kaže da su se hrvatski intelektualci, kada se ideja o jednoj takvoj manifestaciji počela radati, fokusirali na teme koje su imale praktičnu mogućnost ostvarenja u realnom životu. Među onima koji su razmišljali o tome što bi bilo moguće i prihvatljivo u subotičkoj sredini navode se **Balint Vujkov, Matija Poljaković, Ivan Tikvicki Pudar, Ivan Tikvicki st., dr. Vinko Perčić, Ivo Stantić, Grgo Prčić, Lazar Merković, Bela Gabrić** i drugi. Na temelju povijesnih podataka o običajima bunjevačkih Hrvata, ali i programa

Ante Pokornik

svečanosti *Dužijance* organiziranih do 1940. godine, a posebno 1936., zaključili su da bi svečanost *Dužijance* trebalo organizirati tako da se uz žetveni običaj *dužijance* što potpunije predstave i drugi narodni običaji bunjevačkih Hrvata, kao što je Kolo s izborom bandaša i bandašice u kojem bi se prikazali brojni bunjevački narodni plesovi i pjesme, *kraljice* koje bi u bogatim narodnim nošnjama izvele i brojne kraljičke pjesme bogate sadržajem, *Takmičenje risara*, konjičke utrke, Skupštinu risara, prigodne izložbe.

Ideja u provedbi

U svrhu ostvarivanja te ideje razgovarano je s mjerodavcima u poglavarstvu Općine Subotica, Općinskom komitetu Saveza komunista Subotice, općinskoj konferenciji Socijalističkog saveza radnog naroda Subotice, a to su bili: **Bolto Milanković, Antun Milodanović Dela, Antun Kopilović Šogor** predsjednik SSRNJ, **Đuro Stipić, Ruža Vuković, Slavko Zorić, Remija Gabrić, Marko Peić, Josip Buljovčić, Milivoj Prčić, Melanija Čanak**. Kao predmnijevani organizator te priredbe obaviješten je i Turistički savez općine

 Dužijanca 1969.

Subotica. Tako je u svrhu provedbe organizacije proslave *Dužijance* '68., Turistički savez općine Subotica imenovao organizacijski odbor. U njegovom sastavu su bili predsjednik organizacijskog odbora *Dužijance* 1968. Marko Peić, dopredsjednik **Naco Zelić**, **Jakov Kujundžić**, **Grgo Bačlija**, **Antun Kovačić Bato**, **Bela Duranci**, ing. **Josip Stantić**, Balint Vujkov, Ivan Tikvicki st., Slavko Zorić, **Matija Bašić**, **Kata Budinčević**, **Josip Bajić**, Matija Poljaković, **István Budai**, **Lajčo Vujković Lamić Moco**, **Josip Ostrogonac**, **Lazo Kopunović**, **Ivan Balunović**, **Mirosljub Vučinić**, **Mihajlo Mamužić**, **Milka Mikuška** i **Čedomir Riznić**. Operativno tijelo organizacijskog odbora činili su Marko Peić, Naco Zelić, Jakov Kujundžić, Grgo Bačlija, Mirosljub Vučinić, Antun Kovačić Bato, István Budai, Josip Bajić i Milka Mikuška.

Prvu skicu scenarija javne proslave *Dužijance* '68., koji je dorađivan tijekom priprema, napisao je književnik Matija Poljaković. Svečana povorka od hipodroma do glavnog gradskog trga, gdje je kao kruna svečanosti na velikoj pozornici sa scenografski postavljenim salašom održan program, zamišljena je kao priča u slikama. Od 1968. do 1971. u mimohodu i u folklornom programu na završnoj svečanosti, uz mnogobrojne skupine građana sudjelovala su i amaterska folklorna društva iz Subotice, Sombora i okolnih naselja. Godine 1969., 1970., i 1971., u sklopu *Dužijance* organizirana je i svojevrсна smotra tamburaša pod nazivom *Memorijal Pere Tumbas Haje*.

Gradska *Dužijanca* se, dakle, u okolnostima komunističkog režima koji je zabranjivao javno izražavati vjerska uvjerenja, održala kao javna turistička manifestacija, a jedan podatak govori i o tome da su predstavnici gradske

Dužijance na Trgu žrtava fašizma polagali vijence od slame.

A kako se završilo?

Euforija u svezi *Dužijance* kao velike gradske proslave trajala je tri-četiri godine. Kako piše Grgo Bačlija u prvom broju *Revi-je Dužijanca* žetelačke svečanosti sa svim manifestacijama kao i 1968., održane su i 1972. godine s tim da je sastav članova organizacijskog odbora i počasnog odbora bio izmijenjen. No, prema onome što piše Lazo Vojnić Hajduk, organizaciju gradske *Dužijance* od skupine entuzijasta već poslije tri godine je preuzeo Socijalistički savez radnog naroda »trudeći se da iz tih priredbi istrijebi sve ono što je bilo osobeno naše, kulturno blago bunjevačkih Hrvata, te da natjera i ostale žitelje ovoga kraja da svetkuju *Dužijancu* kao neki anacionalni blagdan«.

Kako piše Naco Zelić u *Javnoj proslavi dužijance od 1968. do 1971.*, »Većina nas članova Organizacijskoga odbora dužijance koji smo bili članovi Matice hrvatske u Zagrebu, početkom 1972. isključena je iz članstva HKUD-a *Bunjevačko kolo* i iz Organizacijskoga odbora dužijance i drugih društava, i više nismo smjeli sudjelovati u organiziranju proslave kao i u drugim društvenim aktivnostima«.

Dodajmo da je poput brojnih »matičara« iz organizacijskog odbora *Dužijance* 1972. isključen **Ante Pokornik**, a tadašnji predsjednik Saveza komunista u Subotici Antun Milodanović Dela, istaknuti komunist Hrvat, koji se, kako se navodi na internet portalu *Hrvatsko proljeće*, nije poveo za »sjećom« i progonom bačkih Hrvata uglednika nego ih je, štoviše, štutio, također je bio uskoro smijenjen.

Sljedećih godina *Dužijanca* je izgubila sva katolička i hrvatska obilježja te je prozvana *Žetvenim svečanostima naroda i narodnosti*.

Nela Skenderović

 Dužijanca 1971.

Piše: Katarina Korponaić

Kuće s mirisom šume

vile ili kuće građene u novije vrijeme. Više ne postoje ljetnikovci namijenjeni samo odmoru, jer je Palić u međuvremenu postao omiljeno i vrlo traženo mjesto stanovanja, u koje su ljudi doseljavaju iz većih gradova i inozemstva. Zelengorska ulica je među tim vrlo traženim: sa suvremenom urbanom opremom, vjerlicama na visokom drveću i mirisom i hladovinom šume, jer sva je poput velikog parka.

Istražujući povijest Banje Palić i ljetnikovaca građanih u okolini jezera, **Gordana Prčić-Vujnović** (*Građanski ljetnikovci na Paliću od sredine devetnaestog stoljeća do Prvog svjetskog rata, Zaštitar II.*, 2012. godine) navodi kako je transformacija objekata povremenog stanovanja (ljetnikovaca) u stambene objekte trajnog karaktera uočena početkom dvadesetog stoljeća. Što je proizvelo promjene i u pristupu projektiranja objekata i njihovom izgledu: »Nije se više pridavao značaj reprezentativnosti, već stvaranju komfora i intimi obiteljske atmosfere. Funkcionalnost i udobnost postaju bitnije od dekoracije. U arhitektonskom oblikovanju ovi stambeni objekti i nadalje zadržavaju izgled vila...«.

U Zelengorskoj ulici, aleji koja s obje strane puta ima nekoliko starih drvoreda i nadaleko je čuvena po raskošnom zelenilu, svi objekti su stambeni (tj. služe stanovanju tijekom cijele godine), bez obzira jesu li u pitanju stare

Tu, među tim drvećem, prije četiri-pet desetljeća trčalo je u igri puno djece – zapažaju u obitelji **Bosnai**, jednoj od stanovnika ovog kraja Palića. Začudo, danas više nema takvih prizora: ili je manje djece ili su im privlačnije neke druge igre.

Na fotografiji gore: Projekt prepravke kuće u Mamužićevoj aleji (danas Zelengorskoj ulici) 1930. godine
Fotografija dole: I ulica i obiteljski vrtovi u zelenilu

Mlinari iz Nikinaca

Fotografija potječe iz pedesetih godina prošlog stoljeća i iz obiteljskog je albuma **Mirka Paulića** iz Nikinaca. Na fotografiji su mlinari iz Nikinaca: prvi s lijeva je **Petar Paulić**, a ostali prema Paulićevom sjećanju su: **Stjepan Kiš**, **Nikola Begić** i **Pavle Obrovac**. Drugima nažalost ne znamo imena, ali ono što znamo to je da su svi poslije Drugog svjetskog rata radili u nikinačkom mlinu. Riječ je o mlinu izgrađenom davne 1927. godine. Izgradila su ga dva Nijemca: **Mayer** i **Naj**, u to vrijeme najimućniji ljudi u selu. Mlin je nekada bio jedno od većih industrijskih postrojenja u kojem je bilo zaposleno oko 30 radnika, uglavnom iz Nikinaca.

Danas je jedini živ s fotografije 94-godišnji Pavle Obrovac, nekadašnji šef proizvodnje u mlinu. Poslije Drugog svjetskog rata u Nikincima je u zgradi mlina osnovano **OUR Žitopromet** – Ruma, a u Nikincima i Platičevu su postojale organizacijske jedinice tog poduzeća. Paulićev otac Petar preminuo je 2008. godine. Cijeli je svoj radni vijek proveo u nikinačkom mlinu, a sinovima **Željku** i **Mirku** prenio je svoja sjećanja s početka rada u mlinu.

»Moj otac Petar Paulić je poslije Drugog svjetskog rata završio mlinarsku školu u Somboru gdje je stekao zvanje mlinarski inženjer. U mlinu je bio zadužen za sirovine, točnije za njihov otkup u vrijeme žetve, mjerenje, skladištenje i prijevoz do skladišta. U uredu gdje je boravio, bili su blagajnica, ravnatelj i Pavle Obrovac koji je bio zadužen za proizvodnju brašna, stočnog brašna i griza. Moj otac je gotovo cijeli svoj radni vijek proveo u mlinu. Kada je otišao u mirovinu, imao je više od 40 godina radnog staža. U mlinu je radio 39 godina. Mlinarsko zanimanje je bilo jedno od cijenjenijih. To je nekada bila vrlo važna gra-

na gospodarstva u našem selu i okolici. U našem mjestu se nekada proizvodilo brašno za cijelu bivšu Jugoslaviju, čak i za izvoz. Brašno proizvedeno u našem mlinu je bilo veoma cijenjeno i postojala je velika potražnja za njim, budući da je princip rada bio po njemačkoj tehnologiji i da se prilikom otkupa posebno vodilo računa o kvaliteti zrna žita. Također, sav otkup žita u okolini odvijao se u seoskom mlinu. Tijekom cijele godine žito se skladištilo i prerađivalo u mlinu, proizvodilo se brašno i dalje distribuiralo. Nikinačko brašno je bilo nadaleko poznato i bilo je vrlo traženo«, kaže Mirko Paulić.

Prema Paulićevu sjećanju, od mlinarske plaće moglo se nekada dobro živjeti.

»Cijela naša obitelj je živjela od očeve mlinarske plaće. Majka je bila kućanica. Nije imala potrebe za radom, jer su očeva primanja bila zadovoljavajuća. Od svoje plaće nas je školovao. Svake godine smo brat i ja odlazili na ljetovanje, a od novca ušteđenog od njegovih prihoda otac je kupio plac u selu na kojem smo sagradili kuću.«

Mlin je radio sve do devedesetih godina. Nakon toga se promijenilo nekoliko vlasnika, ali su oni kratko radili. Objekt i dalje postoji u Nikincima. Jedna je od reprezentativnih građevina u ovom mjestu i podsjeća na neka davna prošla vremena, kada je mlinarska proizvodnja u ovom dijelu Srijema bila najrazvijenija.

»Mlin je stare kvalitetne gradnje u usporedbi s današnjim pogonima. Građen je od njemačke opeke. Iako godinama ne radi, odolijeva zubu vremena. Smatram da bi ponovo mogao biti u upotrebi samo kada bi se adaptirao i priveo namjeni«, ističe Paulić.

S. D.

Ljetna škola hrvatskog jezika, kulture i duhovnosti – Horgoš 2021.

Kroz igru do zajedništva

Udruga *Naša djeca* već godinama unazad organizira Ljetnu školu hrvatskog jezika, kulture i duhovnosti, koje su održavane na Cresu i Prviću. Iz svima poznatih razloga odlazak na Cres ove godine nije bilo moguće organizirati, te su djeca boravila u Horgošu u tzv. Kući mira, odnosno *Domus Pacisu*.

Obitelj kao temelj

»Ljetna škola započela je 28. lipnja i trajala je do 1. srpnja, a program je podrazumijevao boravak djece u prirodi, brojne kreativne i manualne radionice, radionice koje obuhvaćaju teme iz književnosti, jezika, kulture, duhovnosti i povijesti, ali kroz igru i zabavu. Puno smo razgovarali o obitelji, te smo ovom prilikom između ostaloga izrađivali *sliku* svoje obitelji od recikliranog materijala, te od materijala iz prirode: kamenčića, latica ruže, grančica, lišća... i drugih predmeta koji su probudili dječju maštu, te su nastala prava mala umjetnička djela«, kaže jedna od voditeljica Ljetne škole **Tanja Dulić**.

Osim toga, ono što ovu ljetnu školu čini posebnom jesu svakodnevne svete mise i duhovna radionica koje je ove godine vodio vlč. **Tomislav Vojnić Mijatov**.

Po riječima voditeljica Ljetne škole Tanje Dulić i **Željke Vukov** u Horgošu su boravila djeca koja su završila treći, četvrti i peti razred cjelovite nastave na hrvatskom jeziku, njih 22, a za neke je ovo bilo prvo »dulje« odvajanje od roditelja.

»Spomenuti uzrast djece zbog kovida-19 nije imao prilike do sada nigdje putovati, izostali su im planirani odlazak u Novi Vinodolski i prošle i ove godine i iz toga razloga je odlazak u Horgoš bio namijenjen tome uzrastu. Boravili smo puno u prirodi, a smatram da to današnjoj djeci fali. Mobitele smo ostavili po strani, a igru smo stavili u prvi plan. Što je djeci bilo najbolje, sigurna sam da će oni tek pričavati, pa i pamtiti još dugo«, kaže Vukov.

Mišljenje djece

»Sve mi se sviđalo. Puno toga smo radili, zabavili se. Upoznao sam neke nove prijatelje, pravili smo ram za sliku obitelji i to mi se jako dopalo. Ako bude prilike, volio bih ponovno sudjelovati«, kaže učenik 5. razreda OŠ **Matko Vuković**, Subotica **Matija Matković**.

»Tu smo bili puna tri dana, najviše mi se sviđelo što smo imali puno aktivnosti i radionica, kao i zanimljiva natjecanja u kojima smo mogli pokazati svoje vještine. Upoznala sam nove prijatelje i bili smo potaknuti pratiti ih i zapisivati njihove osobine i na kraju ih darovati time«, kaže učenica 5. razreda OŠ *Ivan Milutinović*, Subotica **Lucija Vuković**.

David Cvijanov je učenik 4. razreda OŠ *Matko Vuković* i kaže: »Sve mi se sviđelo. Igrali smo se, imali radionice, misu, družili se... Atmosfera je bila dobra, a ono što bih istaknuo jesu večernje žurke i najviše druženje«.

Slično mišljenje ima i **Luka Kujundžić**, učenik 5. razreda OŠ *Ivan Milutinović* iz Subotice, koji kaže: »Sve je bilo jako lijepo i priroda je divna. Baš smo se dobro zabavili s prijateljima. A mislim da ću ovu ljetnu radionicu pamtiiti po druženju i po prirodi, a preporučujem je i drugima«.

»Jako sam se lijepo provela i sve je bilo lijepo. Priroda je divna, a posebno ću pamtiiti radionice koje su bile odlične, kao i nove prijatelje. Mislim da ću Horgoš pamtiiti po druženju, igrama i večernjim žurkama«, kaže učenica 4. razreda OŠ *Ivan Milutinović* iz Male Bosne **Mihaela Elerg**.

Ljetna škola hrvatskog jezika, kulture i duhovnosti organizirana je uz potporu Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, te Hrvatskog nacionalnog vijeća.

H. R.

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Nevena Ilić**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Aleksa Šantić*, Vajska – 3. razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: trčanje i šetanje

VOLIM: igrati se u prirodi

NE VOLIM: igrati se s bratom

U SLOBODNO VRIJEME: vozim bicikl

NAJ PREDMET: hrvatski

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: policajka

Too optika

DR. TOOTH

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Povoljno prodajem dvosobnu kuću u Mičurinoj 22, Subotica. Informacije na mobilni: 066-555-49-61.	Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.
Prodaju se: dunje, dvije nekorištene perne punjene novim sitnim gušćijim perjem i auto Lada Samara '90. (200 eura). Tel.: 024 532570	U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.
Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, suncokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski ormani i sl. Tel.: 024/532570 ili 0600532570.	Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.
Prodaje se peč za etažno grijanje na čvrsto gorivo Podvis Knjaževac 30 kw. Tel.: 024 528682.	Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, vrangeši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.
Prodaje se poslovni prostor i stan od oko 600 m ² u Ulici Huga Badalića 6, Subotica. Tel.: 069 2887213.	Prodajem plac u Borči, 12 kilometara od centra Beograda, veličine 5 ari i tražim njegovateljicu za teško pokretnu osobu. Tel.: 060 3105572.
Izdaje se jednosoban stan na Proizvki u Subotici (42 km, 4. kat, centralno grijanje s alokatorima, mali troškovi održavanja). Cijena je 120 eura plus režija. Info na telefon: 063/8857124.	Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmo-mjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.
Prodajem ili mijenjam poslovni prostor u neposrednoj blizini centra Šida površine 100 m ² , za nekretninu na Hrvatskom primorju. Sve informacije na telefon: 062/8681437 ili 064/6590730.	Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.
Prodajem ili mijenjam dvoetažni stan površine 77,5 m ² u centru Šida kod gradske tržnice (Karadorđeva 17), za nekretninu na Hrvatskom primorju. Stan je novoizgrađen s centralnim grijanjem. Informacije na telefon: 060/0289407 ili 060/7158020.	Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m ² , parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.
U Somboru prodajem kompletno završenu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 064 2808432; 025 5449220.	Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m ² . Kao i zemlju 1h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS*, br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEJU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Podnositelj zahteva »SUAGRA« d.o.o., Subotica, Ive Lole Ribara br. 4, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »Izgradnja 3 samostojeća silosa za skladištenje zrna-stih poljoprivrednih proizvoda«, zaveden pod brojem IV-08/I-501-157/2021, a koji se planira na katastarskoj parceli 41912/2 K. O. Donji grad, Subotica (46.007253°; 19.516529°).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 128).

Za obavljanje javnog uvida u prostorijama Službe potrebno je najaviti se najmanje jedan radni dan ranije, elektroničkom poštom na adresu zivotnasredina@subotica.rs ili telefonom na broj 024-626-973.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 13. 7. 2021.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.

Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

ILI-ILI

AKCIJA

do 30. 04. 2021.

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po 1 dinar ili
- 12 meseci sa 50% popusta

AT

Astra
Telekom

011 44 22 009

Kristijan SEKULIĆ 60	Vrsta cvijeća Grana medicine	Karat Krema za psorijazu	Drveni klin (turiz.) Naselje u BH	4. slovo am. biokem. Marshall 1927-2010	Arkus Tangens	Američka TV serija	Vrsta ptice	Enzim u jetri i bubrezima	Termo elektrana
Poštansko sandučje (hrv.)							Sprat, etaža (hrv.)		
Snažno, sino							Uzvik u koridi Vegetacija u pustinji		
Izdvojenost									Glodar
Španjolski posjed							Rijeka između BH i Hrvatske	Pounds	
Parking								Produžetak	
					Pjevač Hu- an Carlos Grana medicine				
Ponosit Light Truck Mounted Attenuator				Stanovnik Bora 15. slovo					
4. i 2. samoglasn.		Sidro, kotva	Pas (vojr.) 29. slovo			Talismani, hamajije	Am. Sport Organisation Jelo od tjestja		
Gmizavac, reptil Tona				Planina u Srbiji			Televizija carska dina- stija u Rusiji 1613-1917		
			Treći samoglasn.	Grad opaki- ne po Bibliji Tau					Korist
Marka patika Jocker	Veliki sisar Čovjek iz mjesta Ogar			Bojne formacije u kr. Jugosl. Trop. biljka					
Age of Empires			Opća bolnica	Eng. glazb. skupina Izumri surlaš					
	Grdosije Kratki fes podanika tur. carstva						Ljudski model bez odjeće M. ime		
Tantal		Duboki tenor Online Ordering						Energija	
Omogorska narodna igra			Jedan napi- tak, koktel Ken Slot					Rezervirano Computed tomography	
Staro ime Kolkata u Indiji						Domaće životinje 27. slovo			
Američki političar Rene Alex. 1969.					Jedince (eng.)				

VODORAVNO: K. Č. PRETINAC, KAT. SILOVITO, OLE. IZOLIRANOST, HACIENDA, P. PONOSAN, OZUNA, LTM.
 TA. BARTON, E. ORO, MOJITO, R. KALKUTA, OVCE, ACOSTA, UNITS
 OKOMITO: P. T. PSIHOLOGIJA, TOKA, KRIŽANTEME, OGARAČ, ELOCOM, AKKER, OLO, TOUSA, Z. I. OB. KS. ČINJA,
 K. T. MAJUTI, NIRENBERG, TAROTA, ATAN, ORTOPEDIJA, CONDOR, AMULETI, U. OZA, NOKE, OTON, KOS, UJA,
 ROMANOV, ALI, NASTAVAK, CI, TE, PAKOV, INTERES

RIJEŠENJE

Ekskluzivno za *Hrvatsku riječ* iz Wimbledona: Ivan i Matej Sabanov, tenisači

SRETNI SMO I ZADOVOLJNI što smo imali priliku zaigrati na Wimbledonu

Prošloga četvrtka, 1. srpnja, zahvaljujući braći **Ivanu** i **Mateju Sabanovu**, subotički tenis ponovno je imao svoje mjesto na najpoznatijem svjetskom teniskom turniru. Četrdeset pet godina poslije **Nikole Špear**a najveći grad sjevera Bačke i jedna od kolijevki tenisa na ovim prostorima (Palić 1878.) bio je dio elite bijeloga sporta. Samo za *Hrvatsku riječ*, u kraćem razgovoru, bratske dojmove iz Wimbledona prenio nam je Matej Sabanov.

Kakvi su Vam dojmovi o najpoznatijem teniskom turniru na svijetu?

Prvi dojmovi su bili zbilja nestvarni. Organizacija, hotel, wimbledonski kompleks, sve je djelovalo kao iz snova. Prvi dan smo imali vremena prošetati kroz čitav kompleks terena i stadiona, prije nego što su se otvorile kapije za gledatelje. Trava koja se njeguje čitavu godinu samo za ovu priliku bila je spremna za prve susrete. Organizacija je na najvišoj mogućoj razini, a svaki igrač je tretiran kao kralj.

Opišite nam malo dio turnirske atmosfere?

Od trenutka kad smo došli u London atmosfera je bila prelijepa. U hotelu smo odmah sreli **Novaka Đokovića**, dao nam je par savjeta i poželio sreću. Prvi treninzi na travi su bili super i nije nam trebalo dugo da se priviknemo na kretanje i odskočke loptice.

S kojim poznatim tenisačima ste bili u društvu?

Svaki dan smo bili u društvu **Đokovića**, **Pavića**, **Mektića**, **Dodiga**, **Ćaćića**, **Brkića**, **Lajovića**, **Krajinovića**, **Kecmanovića**, **Djerea** i ostalih igrača s naših prostora. **Ivanišević** nam je svakoga dana davao savjete i dolazio na treninge. Bilo je lijepo vidjeti kako se svi tenisači s Balkana drže zajedno i lijepo druže. Također smo se zagrijavali pored **Federera** i **Murraya**. Svi igrači bili su smješteni u istom hotelu tako da smo stalno bili pored najboljih igrača i igračica svijeta.

Kako ste doživjeli igru parova na Wimbledonu, Ivana s Lajovićem, odnosno Vašu kombinaciju s Krajinovićem?

Nekoliko dana prije susreta prvoga kola smo razgovarali s Lajovićem i Krajinovićem u svezi meča, taktike itd. Nismo imali prilike odigrati neki trening set parova, jer su oni igrali singl pa nije bilo vremena. Konkretno, u meču

nam je obojici trebalo nekoliko gemova da se uskladimo jer nikada prije nismo igrali s njima. Energija je bila odlična. Ivan i Duci (Lajović prim. a.) su imali šansu na 2:2 u prvom setu napraviti break, ali je nisu iskoristili. Kasnije su **Granollers** i **Zeballos** odigrali maltene bez pogreške i bilo je jako teško napraviti nešto više. Filip i ja smo napra-

vili break već u trećem gemu prvog seta, ali smo kasnije imali problema zadržati ga jer smo se loše postavljali na mreži. U drugom setu smo popravili pozicioniranje na mreži i odmah bili mnogo opasniji. Tie-break smo odigrali bolje i izjednačili na 1:1 u setovima. U trećem setu smo zadržali dobar nivo, a na Filipov servis u četvrtom gemu sudac je napravio prilično veliku grešku i taj gem su nas »breaknuli«. Sve u svemu, obojica smo zadovoljni i sretni što smo imali priliku igrati s Dušanom i Filipom.

Koliko Vam je značilo što je u Londonu bio i Vaš brat i trener Aleksandar, te što su na tribinama bili i Vaši roditelji?

U Londonu smo bili s trenerima **Aleksandrom Sabanovim** i **Ivanom Bjelicom**, a naknadno su došli i naši

roditelji. Značilo nam je jako puno da svi zajedno budemo tamo, jer smatramo da su za naš uspjeh svi oni jednako zaslužni.

Wimbledon ostaje prekrasna uspomena, ali teniska karavana ide dalje. Gdje su sljedeće stanice braće Sabanov?

Planovi za dalje su nam kvalifikacije ATP 500 turnira u Hamburgu, zatim tjedan iza toga ATP 250 u Umagu i poslije toga još jedan ATP 250 turnir u Kitzbühelu. Pokušat ćemo ući u Top 100 i skupiti poene tako da budemo sigurni za US Open koji se igra koncem kolovoza.

D. P.

TENIS

Čilić zaustavljen u trećem kolu

Iako je imao vodstvo od 2:0 u setovima, hrvatski tenisač **Marin Čilić** na koncu je poražen od drugog nositelja **Danila Medvedeva** (7:6, 6:3, 3:6, 3:6, 2:6) u trećem kolu turnira u Wimbledonu. Čast hrvatskog tenisa i dalje ostaju braniti Mektić i Pavić u natjecanju muških parova, te Dodig i Pavić koji sa svojim internacionalnim partnericama (**Chan**, odnosno **Dabrowski**) nastupaju i na turniru mješovitih parova.

D. P.

POGLED S TRIBINA Olimpijske igre

Kvalifikacijski turniri u Splitu i Beogradu bili su posljednja prilika za košarkaše Hrvatske i Srbije da na domaćem parketu izbore vizu za odlazak na predstojeću Olimpijadu u Tokiju. Ali niti pomoć tribina (na Gripama je čak i *torcida* došla bodriti reprezentaciju) nije bila dovoljna za mjesto na olimpijskom turniru u zemlji izlazećeg sunca. Jer za prvo mjesto na turniru trebalo je svladati sve protivnike.

Hrvatska se mučila u svim splitskim susretima, upisavši uvjerljiv startni poraz od Brazila (67:94) i potom skromnu pobjedu protiv Tunisa (75:70). Nada je tinjala sve do polufinalnog duela protiv Njemačke (kasnijih pobjednika turnira), no samo tijekom par dionica susreta u kome je zabilježen još jedan, presudni poraz (76:86) i oproštaj od šanse za plasman na Ol.

Nešto bolje partije pružila je reprezentacija Srbije na turniru u Beogradu koja je izborila plasman u finalni susret kvalifikacija. Iako je svrstavana u apsolutnog favo-

rita u duelu protiv Italije, na koncu su *azzurri* slavili pobjedu (102:95) i potpuno zasluženo izvadili olimpijsku vizu za Tokio.

Tako su dvije nekada najveće sile ex jugoslavenske košarke (osvajajući šampionskih naslova na svim najvećim natjecanjima) ostale bez plasmata na turnir Olimpijskih igara, najrespektabilnije svjetsko natjecanje u igri pod obručima. Čast basketu s ovih prostora branit će Slovenija koja je na krilima NBA stara **Luke Dončića** svladala domaćina Litvaniju (96:85) u finalu tamošnjeg kvalifikacijskog turnira i prvi puta u svojoj povijesti izborila nastup na Olimpijskim igrama.

Poput nogometa, i košarka je postala sport u kojemu više nema neprikosnovenih, velikih momčadi koje su jednostavno pretplaćene na sudjelovanje na velikim natjecanjima. To pravo se sada mora izboriti pobjedama protiv, na papiru, slabijih protivnika. Ako je za utjehu, niti Njemačka (prvak Europe 1993., viceprvak 2005., te bronca na SP 2002.) niti Italija (dva olimpijska srebra – Moskva 1980. i Atena 2004., te prvaci Europe 1983. i 1999.) nisu baš toliko slabiji protivnici. Konačno, obje momčadi su izborile plasman na Olimpijske igre!

D. P.

REPUBLIKA SRBIJA

GRAD SUBOTICA

NACIONALNA SLUŽBA ZA
ZAPOSŁJAVANJE

Na temelju članka 43. stavak 1. točka 4. Zakona o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti („Sl. glasnik RS“, br. 36/09, 88/10, 38/15, 113/17 – dr. zakon i 113/17), članka 30. Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom („Sl. glasnik RS“, br. 36/09 i 32/13), Akcijskog plana za razdoblje od 2021. do 2023. godine za provedbu Strategije zapošljavanja u Republici Srbiji za razdoblje od 2021. do 2026. godine („Sl. glasnik RS“, br. 30/21), čl. 42. i 129. Pravilnika o kriterijima, načinu i drugim pitanjima važnim za provedbu mjera aktivne politike zapošljavanja („Sl. glasnik RS“, br. 102/15, 5/17 i 9/18)), Lokalnog planskog dokumenta u području zapošljavanja Grada Subotice za 2021. godinu i Sporazuma o uređivanju međusobnih prava i obveza u realizaciji mjera aktivne politike zapošljavanja za 2021. godinu broj 2108-101-5/2021 od 5.07.2021. godine

NACIONALNA SLUŽBA ZA ZAPOSŁJAVANJE

GRAD SUBOTICA

Raspisuje

JAVNI POZIV

NEZAPOSLENIMA ZA DODJELU SUBVENCIJE ZA SAMOZAPOSŁJAVANJE U 2021. GODINI

I. OSNOVNE INFORMACIJE

Subvencija za samozapošljavanje namijenjena je nezaposlenima koji se vode na evidenciji Nacionalne službe za zapošljavanje Podružnica Subotica- Grad Subotica (u daljnjem tekstu: Nacionalna služba) i imaju završenu obuku za razvitak poduzetništva.

Subvencija za samozapošljavanje dodjeljuje se u jednokratnom iznosu od **250.000,00 dinara**, odnosno **270.000,00 dinara za nezaposlene osobe s invaliditetom**, radi osnivanja trgovine, zadruge ili drugog oblika poduzetništva, kao i osnivanja gospodarskog društva, ukoliko osnivač zasniva u njemu radni odnos.

Nezaposleni koji ostvari pravo na subvenciju za samozapošljavanje u obvezi je obavljati registriranu djelatnost na području Grada Subotice i temeljem toga izmirivati doprinose za obvezno socijalno osiguranje najmanje **12 mjeseci**, počevši od dana otpočinjanja obavljanja djelatnosti.

Pravo na subvenciju može se ostvariti i udruživanjem više nezaposlenih, osnivanjem gospodarskog društva radi samozapošljavanja. Ukoliko se više nezaposlenih udruži, sukladno zakonu, svaka osoba ponaosob podnosi zahtjev za samozapošljavanje i ostvarivanje prava na subvenciju od 250.000,00 dinara, odnosno 270.000,00 dinara u slučaju kada su podnositelji zahtjeva osobe s invaliditetom.

Prije uključivanja u mjeru Nacionalna služba provjerava ispunjenosti zakonskih i uvjeta ovog javnog poziva za nezaposlenu osobu.

Sredstva dodijeljena temeljem subvencije za samozapošljavanje su de minimis državna pomoć.

II. UVJETI ZA PODNOŠENJE ZAHTEJEVA

Pravo na dodjelu subvencije za samozapošljavanje nezaposlena osoba **može ostvariti pod uvjetom** da je:

prijavljena na evidenciju nezaposlenih Nacionalne službe Podružnica Subotica- Grad Subotica,

završila obuku za razvitak poduzetništva po planu i programu buke u organizaciji Nacionalne službe ili druge odgovarajuće organizacije, ispunila ranije obveze i izmirila sva dugovanja prema Nacionalnoj službi i Gradu Subotica

u dozvoljenom okviru namijenjenog iznosa za de minimis državnu pomoć u tekućoj fiskalnoj godini i prethodne dvije fiskalne godine, sukladno propisima za dodjelu državne pomoći.

Pravo na subvenciju za samozapošljavanje nezaposlena osoba **ne može** ostvariti:

za obavljanje djelatnosti koja se ne financiraju, prema popisu djelatnosti koji je sastavni dio javnog poziva;

za obavljanje poslova/djelatnosti za koje je rješenjem o invalidnosti ili rješenjem o procjeni radne sposobnosti i mogućnosti zaposlenja ili održanja zaposlenja utvrđeno da osoba s invaliditetom ne može obavljati; za osnivanje udruga i

ako je već koristilo subvenciju za samozapošljavanje koja je dijelom ili u cijelosti financirana sredstvima Nacionalne službe.

Tijekom trajanja Javnog poziva nezaposlena osoba može samo jednom podnijeti zahtjev za dodjelu subvencije za samozapošljavanje.

III. PODNOŠENJE ZAHTEJEVA

Dokumentacija za podnošenje zahtjeva:

popunjen zahtjev s biznis planom na propisanom obrascu Nacionalne službe,

dokaz o završenoj obuci, ukoliko nije završena u organizaciji Nacionalne službe i

dokaz o vlasništvu poslovnog prostora, ukoliko podnositelj zahtjeva raspolaže istim.

Datumi na priloženim dokazima, koji su definirani zahtjevom s biznis planom, moraju biti najkasnije s danom podnošenja zahtjeva s biznis planom.

U slučaju kada je podnositelj zahtjeva osoba s invaliditetom, potrebno je dostaviti i rješenje o invalidnosti ili procjeni radne sposobnosti i mogućnosti zaposlenja ili održanja zaposlenja.

Nacionalna služba zadržava pravo tražiti i druge dokaze relevantne za odlučivanje o zahtjevu podnositelja.

Način podnošenja zahtjeva

Zahtjev s biznis planom i dokumentacijom podnosi se nadležnoj organizacijskoj jedinici Nacionalne službe Podružnica Subotica, neposredno, putem pošte ili elektroničkim putem, na propisanom obrascu koji se može dobiti u organizacijskoj jedinici Nacionalne službe Podružnica Subotica ili preuzeti sa web stranice Nacionalne službe za zapošljavanje www.nsz.gov.rs i s web stranice Grada Subotice www.subotica.rs

IV. DONOŠENJE ODLUKE

Odluka o odobravanju subvencije za samozapošljavanje donosi se na temelju rang-liste, a nakon provjere ispunjenosti uvjeta Javnog poziva i priložene dokumentacije i bodovanja podnesenog zahtjeva s biznis planom, najkasnije u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva. Iznimno, zahtjevi koji ispunjavaju uvjete Javnog poziva, a prema kojima nije pozitivno odlučeno u navedenom roku, mogu biti ponovno uzeti u razmatranje ukoliko se za to steknu uvjeti.

Nezaposlena osoba može registrirati i početi obavljanje registrirane djelatnosti počevši od narednog dana od dana podnošenja zahtjeva, a najkasnije do datuma potpisivanja ugovora. Registracija i početak obavljanja registrirane djelatnosti prije donesene odluke o dodjeli subvencije za samozapošljavanje, ne stvara obvezu odobravanja subvencije na strani Nacionalne službe.

Odluku o odobravanju subvencije za samozapošljavanje donosi direktor Nacionalne službe Podružnica Subotica po ovlasti direktora Nacionalne službe ili drugi zaposleni kojeg ovlasti direktor Nacionalne službe na temelju rang liste, a nakon pribavljenog mišljenja Lokalnog vijeća za zapošljavanje.

Popis odobrenih subvencija za samozapošljavanje objavljuje se na oglasnoj ploči nadležne podružnice.

**Kriterij „Kategorije teže zapošljivih osoba“ utvrđuje se na temelju Akcijskog plana za razdoblje od 2021. do 2023. godine za provedbu Strategije zapošljavanja u Republici Srbiji za razdoblje od 2021. do 2026. godine („Sl. glasnik RS“, broj 30/21). Pripadnost kategoriji teže zapošljivih osoba utvrđuje se na temelju podataka iz evidencije Nacionalne službe i dostavljenih dokaza. Prigodom bodovanja kategorija teže zapošljivih osoba dodjeljuju se za svaku kategoriju 2 boda, odnosno 5 bodova za prioritetne kategorije, a to su: mladi do 30 godina starosti, viškovi zaposlenih, Romi, osobe s invaliditetom i žene.

POPIS BODOVA – SUBVENCIJA ZA SAMOZAPOŠLJAVANJE			
Kriteriji			Broj bodova
1. Planirana vrsta djelatnosti		Proizvodnja, proizvodno zanatstvo, zdravstvene i intelektualne usluge	15
		Uslužno zanatstvo, ostale uslužne djelatnosti i graditeljstvo	8
		Hoteli, restorani i ostale ugostiteljske usluge	6
		Ostalo	0
2. Kategorija osoba		Kategorije teže zapošljivih osoba**	do 30
		Ostale osobe	0
3. Potrebni resursi za početak obavljanja vlastitog posla	Poslovni prostor	Poslovni prostor u vlasništvu Nije potreban poslovni prostor za obavljanje djelatnosti***	10
		Poslovni prostor u zakupu	0
MAKSIMALAN BROJ BODOVA			55

***Poslovni prostor boduje se na temelju dostavljenih dokaza o vlasništvu poslovnog prostora. Djelatnosti za koje nije potreban poslovni prostor definirane su Pravilnikom o određivanju djelatnosti za čije obavljanje nije potreban poseban prostor („Sl. glasnik RS“, broj 9/96).

Ukoliko postoji veći broj zahtjeva s istim brojem bodova, prednost će se dati zahtjevima koji imaju više bodova prema pojedinačnim kriterijima, i to sljedećim redoslijedom: kategorija osoba, planirana vrsta djelatnosti i potrebni resursi za početak obavljanja djelatnosti. Ukoliko postoji veći broj zahtjeva s istim brojem bodova prema pojedinačnim kriterijima, odlučivat će se prema redoslijedu podnošenja zahtjeva.

V. SKLAPANJE UGOVORA

Direktor Nacionalne službe Podružnica Subotica temeljem ovlasti direktora Nacionalne službe (ili drugi zaposleni kojeg ovlasti direktor Nacionalne službe), gradonačelnik Grada Subotice i podnositelj zahtjeva u roku od 45 dana od dana donošenja odluke zaključuju ugovor kojim se uređuju međusobna prava i obveze i temeljem kojeg se vrši isplata sredstava. Iznimno, ukoliko od datuma donošenja odluke do kraja kalendarske godine ima manje od 45 dana, ugovor se sklapa do kraja te kalendarske godine.

Dokumentacija za sklapanje ugovora:

preslik rješenja nadležnog tijela o upisu u registar, ukoliko nije registriran u APR-u,

preslik potvrde o izvršenoj registraciji kod Porezne uprave (obrazac REG),

preslik kartona deponiranih potpisa kod poslovne banke,

preslik / očitana osobna iskaznica podnositelja zahtjeva,

sredstva osiguranja ispunjenja ugovornih obveza,

preslik / očitana osobna iskaznica jamca i

drugi dokazi ovisno o statusu jamca.

Nezaposlena osoba u obvezi je registrirati djelatnost sukladno podnesenom zahtjevu s biznis planom. Ugovor se zaključuje nakon izvršene provjere ispravnosti dostavljene dokumentacije za zaključivanje ugovora.

Sredstva osiguranja ispunjenja ugovornih obveza

Prigodom sklapanja ugovora osoba je dužna kao sredstvo osiguranja ispunjenja ugovornih obveza dostaviti dvije istovjetne bjanko trasirane mjenice korisnika sredstava s dva jamca i mjeničnom ovlasti.

Jamac može biti svaka poslovno sposobna fizička osoba koja je u radnom odnosu na neodređeno vrijeme, fizička osoba koja samostalno obavlja svoju djelatnost (poduzetnik), odnosno osoba koja samostalno obavlja djelatnost sukladno posebnom zakonu (primjerice: odvjetnik, javni bilježnik, javni izvršitelj i sl.), umirovljenik.

VI. OBVEZE IZ UGOVORA

Korisnik subvencije dužan je:

djelatnost za koju mu je odobrena subvencija sukladno podnesenom zahtjevu s biznis planom obavljati kao osnovnu, na području grada Subotice i temeljem toga izmirivati doprinose za obvezno socijalno osiguranje najmanje 12 mjeseci, počevši od dana početka obavljanja djelatnosti, s mogućnosti privremenog prekida djelatnosti od najviše 12 mjeseci prema rješenju APR-a ili drugog nadležnog tijela,

omogućiti Nacionalnoj službi praćenje realizacije ugovornih obveza i uvida u obavljanje djelatnosti,

dostaviti Nacionalnoj službi dokaze o realizaciji ugovornih obveza i obavijestiti Nacionalnu službu o svim promjenama koje su važne za realizaciju ugovora, u roku od 8 dana od dana nastanka promjene.

U slučaju neispunjenja ili djelomičnog ispunjenja obveza iz ugovora, korisnik subvencije u obvezi je vratiti cijeli ili proporcionalni iznos isplaćenih sredstava uvećan za zakonsku zateznu kamatu od dana prijenosa sredstava.

VII. ZAŠTITA OSOBNIH PODATAKA

Svi osobni podaci koji budu dostavljeni Nacionalnoj službi bit će obrađivani isključivo u svrhu sudjelovanja u Javnom pozivu, a sukladno Zakonu o zaštiti osobnih podataka.

Pristup osobnim podacima imat će samo ovlaštene osobe Nacionalne službe koje su u obvezi čuvanja povjerljivosti osobnih podataka i neće ih otkrivati trećoj strani, osim ako je to nužno u svrhu kontrole postupka provedbe Javnog poziva ili revizije.

Nacionalna služba čuvat će osobne podatke u zakonom predviđenom roku, uz primjenu odgovarajućih tehničkih, organizacijskih i kadrovskih mjera.

Osobe čiji se podaci obrađuju imaju pravo na pristup, ispravak i brisanje svojih podataka, pravo na ograničenje obrade svojih podataka, pravo na prigovor i pravo na pritužbu Povjereniku za informacije od javnog značaja i zaštitu osobnih podataka.

VIII. OSTALE INFORMACIJE

Informacije o mjeri, djelatnostima koje ne mogu biti subvencionirane i stupnju razvijenosti općina u Republici Srbiji mogu se dobiti u nadležnoj organizacijskoj jedinici Nacionalne službe Podružnica Subotica, putem telefona 024/644-626, na web stranici Nacionalne službe www.nsz.gov.rs ili na web stranici Grada Subotice www.subotica.rs

Javni poziv otvoren je od dana objave do iskorištavanja raspoloživih sredstava, a najkasnije do 30. rujna 2021. godine.

REPUBLIKA SRBIJA

NACIONALNA SLUŽBA ZA
ZAPOŠLJAVANJE

GRAD SUBOTICA

Na temelju članka 43. stavak 1. točka 3. Zakona o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti („Sl. glasnik RS“, br. 36/09 i 88/10, 38/15, 113/17 – dr. zakon i 113/17), članka 11. stavak 1. točka 3. Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom („Sl. glasnik RS“, br. 36/09 i 32/13), Akcijskog plana za razdoblje od 2021. do 2023. godine, za provedbu Strategije zapošljavanja u Republici Srbiji za razdoblje od 2021. do 2026. godine („Sl. glasnik RS“, br. 30/21), čl. 30. i 129. Pravilnika o kriterijima, načinu i drugim pitanjima važnim za provedbu mjera aktivne politike zapošljavanja („Sl. glasnik RS“, br. 102/15, 5/17 i 9/18), Lokalnog planskog dokumenta u području zapošljavanja Grada Subotice za 2021. godinu i Sporazuma o uređivanju međusobnih prava i obveza u realizaciji mjera aktivne politike zapošljavanja za 2021. godinu broj 2108-101-5/2021 od 5. srpnja 2021. godine

NACIONALNA SLUŽBA ZA ZAPOŠLJAVANJE

GRAD SUBOTICA

Raspisuju

JAVNI POZIV

POSLODAVCIMA ZA DODJELU SUBVENCIJE ZA ZAPOŠLJAVANJE NEZAPOSLENIH OSOBA IZ KATEGORIJE TEŽE ZAPOŠLJIVIH U 2021. GODINI

I. OSNOVNE INFORMACIJE

Subvencija za zapošljavanje nezaposlenih osoba iz kategorije teže zapošljivih (u daljnjem tekstu: subvencija) odobrava se poslodavcima koji pripadaju privatnom sektoru, u jednokratnom iznosu, radi zapošljavanja nezaposlenih koji se vode na evidenciji Nacionalne službe za zapošljavanje Podružnica Subotica-Grad Subotica (u daljnjem tekstu: Nacionalna služba).

Kategorije teže zapošljivih na koje se ova subvencija odnosi su:

- * mladi do 30 godina starosti, mladi u domskom smještaju, udomiteljskim obiteljima i starateljskim obiteljima,
- * nezaposleni koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih dulje od 12 mjeseci,
- * osobe s invaliditetom,
- * stariji od 50 godina,
- * Romi,
- * žene,
- * radno sposobni korisnici novčane socijalne pomoći,
- * žrtve obiteljskog nasilja.

Prije uključivanja u mjeru Nacionalna služba provjerava ispunjenost zakonskih i uvjeta ovog javnog poziva za nezaposlenu osobu.

Visina subvencije određena je stupnjem razvijenosti jedinice lokalne samouprave (u daljnjem tekstu: JLS) prema mjestu rada osobe, a sukladno važećoj uredbi Vlade Republike Srbije, i iznosi:

200.000,00 dinara po osobi, odnosno 240.000,00 dinara za osobe s invaliditetom, radno sposobne korisnike novčane socijalne pomoći, mlade u domskom smještaju, udomiteljskim obiteljima i starateljskim obiteljima i žrtve obiteljskog nasilja, u prvoj i drugoj grupi JLS;

Sredstva dodijeljena temeljem subvencije su de minimis državna pomoć.

II. UVJETI ZA PODNOŠENJE ZAHTEJEVA

Pravo na dodjelu subvencije poslodavac **može ostvariti pod uvjetom** da:

- * ima sjedište i registriranu djelatnost na području Grada Subotice u kojoj zapošljava osobu,
- * zapošljava nezaposlene osobe s područja Grada Subotice, (koje se vode na evidenciji Nacionalne službe Podružnica Subotica-Grad Subotica)
- * pripada privatnom sektoru sa statusom poduzetnika ili pravne osobe kod kojih je udio privatnog kapitala u vlasničkoj strukturi 100%;
- * registriran je i nije imao prekid obavljanja djelatnosti najmanje tri mjeseca prije datuma podnošenja zahtjeva;
- * izmiruje obveze temeljem poreza i doprinosa za obvezno socijalno osiguranje u zakonskim rokovima i ima najmanje jednog zaposlenog (pod zaposlenom osobom, sukladno zakonu, podrazumijeva se svaka osoba prijavljena na obvezno socijalno osiguranje);
- * posljednjih šest mjeseci nije bio dulje od 30 dana neprekidno evidentiran u registru dužnika prinudne naplate Narodne banke Srbije;
- * izmirio je ranije ugovorne i druge obveze prema Nacionalnoj službi i Gradu Subotica, osim za obveze čija je realizacija u tijeku, ukoliko iste redovito izmiruje;
- * nalazi se u dozvoljenom okviru namijenjenog iznosa za de minimis državnu pomoć u tekućoj fiskalnoj godini i prethodne dvije fiskalne godine, sukladno propisima za dodjelu državne pomoći;
- * ne zapošljava osobe koje su u razdoblju od šest mjeseci prije podnošenja zahtjeva za dodjelu subvencije bile u radnom odnosu kod tog poslodavca, odnosno kod poslodavca koji je osnivač ili povezana osoba s poslodavcem, podnosiocem zahtjeva.

Pravo na subvenciju **ne mogu** ostvariti poslodavci:

- * kod kojih se broj zaposlenih smanjio u prethodna tri mjeseca, osim u slučaju prirodnog odljeva zaposlenih i drugih opravdanih razloga (ostvarivanje prava na mirovinu, smrt zaposlenog, otkaz od strane zaposlenog i istek rada na određeno vrijeme);
- * koji su koristili subvenciju po javnom pozivu za iste osobe tijekom prethodne tri godine, računajući od dana odobravanja sredstava;
- * koji obavljaju djelatnosti koje se ne financiraju prema popisu djelatnosti koji je sastavni dio ovog javnog poziva;
- * za radnike koje bi ustupili drugom poslodavcu;
- * radi zapošljavanja osoba koje u tom gospodarskom subjektu imaju status osnivača, direktora, zakonskih i drugih zastupnika, prokurista, članova društva.

III. PODNOŠENJE ZAHTEJEVA

Dokumentacija za podnošenje zahtjeva:

- * popunjeni zahtjev s biznis planom na propisanom obrascu,
- * preslik rješenja nadležnog tijela o upisu u registar, ukoliko podnositelj zahtjeva nije registriran u APR-u;
- * izvadak iz pojedinačne porezne prijave o obračunatim porezima i doprinosima (PPP PD), tiskan iz elektroničke baze poda-

taka Porezne uprave (EBP-PURS), potpisan od strane poslodavca, za prijave podnesene u zakonskim rokovima za tri mjeseca koja prethode mjesecu u kojem je podnesen zahtjev,

* uvjerenje Porezne uprave o izmirenim obvezama na ime poreza i doprinosa za obvezno socijalno osiguranje do mjeseca koji prethodi mjesecu u kojem je podnesen zahtjev, za poslodavca koji paušalno izmiruje porezne obveze, odnosno za poslodavca koji je jedini u osiguranju u svom gospodarskom subjektu,

* ukoliko je došlo do smanjenja broja zaposlenih zbog prirodnog odljeva i drugih opravdanih razloga, potrebno je dostaviti odgovarajući dokaz.

Nacionalna služba zadržava pravo tražiti i druge dokaze relevantne za odlučivanje o zahtjevu podnositelja.

Način podnošenja zahtjeva

Zahtjev s biznis planom i dokumentacijom podnosi se nadležnoj organizacijskoj jedinici Nacionalne službe Podružnica Subotica, neposredno, putem pošte ili elektroničkim putem, na propisanom obrascu koji se može dobiti u organizacijskoj jedinici Nacionalne službe Podružnica Subotica ili preuzeti na web stranici Nacionalne službe za zapošljavanje www.nsz.gov.rs i na web stranicama Grada Subotice www.subotica.rs

IV. DONOŠENJE ODLUKE

Odluka o odobravanju subvencije donosi se na temelju rang-liste i pribavljenog mišljenja Lokalnog vijeća za zapošljavanje, a nakon provjere ispunjenosti uvjeta Javnog poziva i priložene dokumentacije i bodovanja podnesenog zahtjeva poslodavca najkasnije u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva. Iznimno, zahtjevi koji ispunjavaju uvjete Javnog poziva, a po kojima nije pozitivno odlučeno u navedenom roku, mogu ponovno biti uzeti u razmatranje ukoliko se za to steknu uvjeti.

Datum zasnivanja radnog odnosa osoba koje se zapošljavaju mora biti nakon donesene odluke o odobravanju subvencije, a najkasnije do datuma potpisivanja ugovora.

Nacionalna služba i Grad Subotica prigodom odlučivanja po podnesenom zahtjevu procjenjuje opravdanost uključivanja broja osoba iz zahtjeva s biznis planom. Broj novozaposlenih za koje se traži subvencija u odnosu na broj zaposlenih može biti najviše 5:1.

*Element „Postotak zaposlenih osoba kod podnositelja zahtjeva“ odnosi se na dodjelu subvencije prema javnim pozivima iz 2018, 2019. i 2020. godine, koje je organizirala i financirala djelomično ili u cijelosti Nacionalna služba, a podrazumijeva broj osoba koje su bile zaposlene kod podnositelja zahtjeva na 180-ti dan po završetku ugovorne obveze temeljem dodjele subvencije, u odnosu na ukupan broj osoba za koje je podnositelj zahtjeva koristio subvenciju. Navedene podatke provjeravat će Nacionalna služba.

**Element „Poslodavac koji nije ranije koristio sredstva Nacionalne službe“ odnosi se na dodjelu subvencije temeljem javnih poziva iz 2018, 2019, 2020. i 2021. godine, koje je organizirala i financirala djelomično ili u cijelosti Nacionalna služba. Navedene podatke provjeravat će Nacionalna služba.

Ukoliko postoji veći broj zahtjeva s istim brojem bodova, prednost će imati zahtjevi koji imaju više bodova temeljem pojedinačnih kriterija, i to sljedećim redoslijedom: porast broja zaposlenih, postotak zaposlenih osoba kod podnositelja zahtjeva, duljina obavljanja i djelatnost poslodavca. Ukoliko postoji veći broj zahtjeva s istim brojem bodova prema pojedinačnim kriterijima, odlučivat će se temeljem redoslijeda podnošenja zahtjeva.

POPIS BODOVA - SUBVENCIJA ZA ZAPOSŁJAVANJE NEZAPOSŁENIH OSOBA IZ KATEGORIJE TEĐE ZAPOSŁJIVIH

Kriteriji			Broj bodova
1. Djelatnost poslodavca u kojoj se zapošljavaju osobe	Proizvodnja, proizvodno zanatstvo, zdravstvene i intelektualne usluge		15
	Uslužno zanatstvo, ostale uslužne djelatnosti i graditeljstvo		8
	Hoteli, restorani i ostale usluge		5
	Ostalo		0
2. Duljina obavljanja djelatnosti	Više od tri godine		10
	Više od jedne do tri godine		8
	Do jedne godine		5
3. Prethodno korištena sredstva temeljem dodjele subvencije	Postotak zaposlenih osoba kod podnositelja zahtjeva*	Više od 50% zaposlenih osoba	15
		Zaposleno do 50% osoba	10
		Nije bilo zaposlenih	0
	Poslodavac koji nije ranije koristio sredstva Nacionalne službe**		20
4. Broj zaposlenih kod poslodavca za prethodna tri mjeseca	Povećanje broja zaposlenih		15
MAKSIMALAN BROJ BODOVA			60

V. SKLAPANJE UGOVORA

Direktor podružnice Nacionalne službe temeljem ovlasti direktora Nacionalne službe (ili drugi zaposleni kojeg ovlasti direktor Nacionalne službe), gradonačelnik Grada Subotice i podnositelj zahtjeva u roku od 45 dana od dana donošenja odluke sklapaju ugovor kojim se uređuju međusobna prava i obveze i na temelju koga se vrši isplata sredstava. Iznimno, ukoliko od datuma donošenja odluke do kraja kalendarske godine ima manje od 45 dana, ugovor se sklapa do kraja te kalendarske godine.

Dokumentacija za sklapanje ugovora:

- * dokaz o zasnivanju radnog odnosa na neodređeno vrijeme, s punim radnim vremenom, sukladno zakonu, za osobe koje se zapošljavaju (preslik ugovora o radu); **datum zasnivanja radnog odnosa mora biti nakon donesene odluke o odobravanju subvencije,**

- * sredstva osiguranja ispunjenja ugovornih obveza,
- * potvrda o prijemu zahtjeva za registraciju mjenice (za pravnu osobu),

- * preslik kartona deponiranih potpisa kod poslovne banke, za tekući račun na koji će biti prenesena odobrena sredstva temeljem subvencije,

- * preslik / očitana osobna iskaznica odgovorne osobe korisnika sredstava / jamca i

- * drugi dokazi ovisno o statusu jamca.

U cilju sklapanja ugovora podnositelj zahtjeva u obvezi je dostaviti i odgovarajuća sredstva osiguranja ispunjenja ugovornih obveza, koja mogu biti:

Za poduzetnika:

- * za odobrena sredstva u iznosu **do 2.000.000,00 dinara** – dvije istovjetne bjanko trasirane mjenice korisnika sredstava s dva jamca i mjeničnom ovlasti;

- * za odobrena sredstva u iznosu **od 2.000.001,00 dinara i više** – bankarsko jamstvo u vrijednosti odobrenih sredstava s rokom važenja od 18 mjeseci od dana izdavanja.

Za pravnu osobu:

- * za odobrena sredstva u iznosu **do 2.000.000,00 dinara** – dvije istovjetne bjanko solo mjenice s mjeničnom ovlasti;

- * za odobrena sredstva u iznosu **od 2.000.001,00 dinara i više** – bankarsko jamstvo u vrijednosti odobrenih sredstava s rokom važenja od 18 mjeseci od dana izdavanja.

Jamac može biti svaka poslovno sposobna fizička osoba koja je u radnom odnosu na neodređeno vrijeme, fizička osoba koja samostalno obavlja svoju djelatnost (poduzetnik), odnosno osoba koja samostalno obavlja djelatnost sukladno posebnom zakonu (primjerice: odvjetnik, javni bilježnik, javni izvršitelj i sl.), umirovljenik.

VI. OBVEZE IZ UGOVORA

Poslodavac – korisnik subvencije **dužan je:**

- * osobe za koje je ostvario pravo na subvenciju i s kojima je zasnovao radni odnos na neodređeno vrijeme s punim radnim vremenom, sukladno zakonu, zadržati u radnom odnosu, pri čemu Nacionalna služba prati realizaciju ugovorne obveze 12 mjeseci; u slučaju prestanka radnog odnosa s osobom za koju je ostvareno pravo, poslodavac je u obvezi u roku od 30 dana od dana prestanka radnog odnosa zasnovati radni odnos s drugim nezaposlenim s evidencije Nacionalne službe Podružnica Subotica- Grad Subotica koji pripada kategoriji teže zapošljivih za koju je određena ista visina subvencije, sukladno Javnim pozivom; potrebno je

tu osoba zadržati u radnom odnosu na neodređeno vrijeme s punim radnim vremenom, sukladno zakonu, najmanje do kraja ugovorom predviđenog roka uvećanog za razdoblje u kojem je izvršena zamjena; iznimno, moguće je izvršiti zamjenu osobe drugom nezaposlenom osobom koja pripada kategoriji teže zapošljivih za koju je određen veći iznos subvencije od odobrene, s time da Nacionalna služba i Grad Subotica nemaju obvezu isplate razlike u visini subvencije; **prije uključivanja u mjeru/zamjenu, Nacionalna služba provjerava ispunjenosti zakonskih i uvjeta ovog javnog poziva za nezaposlenu osobu;**

- * izmiruje obveze temeljem poreza i doprinosa za obvezno socijalno osiguranje, sukladno zakonu;

- * tijekom trajanja ugovorne obveze ne ustupa osobe / zamjenu osoba, za koja je ostvario pravo na subvenciju, drugom poslodavcu radi obavljanja poslova pod njegovim nadzorom i vodstvom, sukladno zakonu;

- * zadrži osobe za koje je ostvario pravo na subvenciju/zamjenu, u razdoblju realizacije ugovorne obveze, na području JLS na kojem je ostvario pravo na subvenciju;

- * obavlja djelatnost u razdoblju realizacije ugovorne obveze na području Grada Subotice

- * omogućiti Nacionalnoj službi praćenje realizacije ugovorne obveze i uvid u obavljanje djelatnosti;

- * dostavi Nacionalnoj službi dokaze o realizaciji ugovorne obveze;

- * obavijesti Nacionalnu službu o svim promjenama koje su važne za realizaciju ugovora, u roku od 8 dana od dana nastanka promjene.

U slučaju neispunjenja ili djelomičnog ispunjenja obveza iz ugovora, korisnik subvencije u obvezi je vratiti cijeli ili proporcionalni iznos isplaćenih sredstava uvećan za zakonsku zateznu kamatu od dana prijenosa sredstava.

VII. ZAŠTITA OSOBNIH PODATAKA

Svi osobni podaci koji budu dostavljeni Nacionalnoj službi bit će obrađivani isključivo u svrhu sudjelovanja u Javnom pozivu, a sukladno Zakonu o zaštiti osobnih podataka.

Pristup osobnim podacima imat će samo ovlaštene osobe Nacionalne službe koje su se obvezale na čuvanje povjerljivosti osobnih podataka i neće ih otkrivati trećoj strani, osim ako je to nužno u svrhu kontrole postupka provedbe javnog poziva ili revizije.

Nacionalna služba čuvat će osobne podatke u zakonski predviđenom roku, uz primjenu odgovarajućih tehničkih, organizacijskih i kadrovskih mjera.

Osobe čiji se podaci obrađuju imaju pravo na pristup, ispravku i brisanje svojih podataka, pravo na ograničenje obrade svojih podataka, pravo na prigovor i pravo na pritužbu Povjereniku za informacije od javnog značaja i zaštitu osobnih podataka.

VIII. OSTALE INFORMACIJE

Informacije o mjeri, djelatnostima koje ne mogu biti subvencionirane mogu se dobiti u organizacijskoj jedinici Nacionalne službe Podružnica Subotica putem telefona 024/644-627, na web stranici Nacionalne službe www.nsz.gov.rs ili na web stranici Grada Subotice www.subotica.rs

Javni poziv otvoren je od dana objave do iskorištavanja raspoloživih sredstava, a najkasnije do 30. rujna 2021. godine.

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

5+Plus

Paket SIGURNOSTI

za samo

3.600 RSD

GODIŠNJE

Osiguranje drugačije od svih

Oprez u vožnji i briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti na putu.

Zato Milenijum osiguranje u svojoj ponudi ima polisnu koja pokriva najčešće rizike po automobil i lica u njemu, a omogućava Vam da **jednom polisom obezbedite sebe, svoj automobil i druge putnike u njemu.**

Polisa Paket 5+ predstavlja paket sigurnosti, a za samo **3.600 RSD** godišnje dobijate osiguranje od sledećih rizika:

1. Lom stakala na vozilu
2. Osiguranje lica u vozilu
3. Zamensko vozilo
4. Troškovi pomoći na putu
5. Prirodni rizici (oluja, grom, grad, snežna lavina i poplave)

MILENIJUM®
OSIGURANJE

www.mios.rs
011/ 715 23 00

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

TAKMIČENJE RISARA

DURDIN
10. 7. 2021.

